
Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2018:1

Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlas kyrkostyrelsens skrivelse Ändringar i kyrkoordningen m.m., KsSkr 2018:4, avsnitt 2, *Ersättning till ordförande i kyrkostyrelsens råd m.m.*, samt avsnitt 3, *Övriga ändringar och rättelser*. I den del av skrivelsen som behandlar avsnitt 2 föreslås vissa ändringar i ersättningsstadgan (SvKB 2012:17) genom att en ny bestämmelse införs och två befintliga bestämmelser ändras. Det föreslås bl.a. att Arvodesnämnden på begäran av kyrkostyrelsen får besluta om fast årligt arvode till ordförande i kyrkostyrelsens råd, samt en rättelse om att årligt fast arvode ska utgå till ersättare i kyrkostyrelsens arbetsutskott och till vice ordförandena i Svenska kyrkans Överklagandenämnd och Svenska kyrkans valprovsningsnämnd. Vidare föreslås i skrivelsens avsnitt 3 vissa redaktionella ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om dop, församlingstillhörighet, indirekta val och personuppgiftshantering samt Svenska kyrkans relationer till andra kyrkor och samfund. Med beaktande av Kyrkorättsnämndens yttrande i Kn 2018:1y föreslår utskottet en ändring i Arbetsordningen för kyrkomötet.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt *bilaga 1*.
2. Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 1999:3) enligt *bilaga 2*.
3. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i Ersättningsstadga (SvKB 2012:17).

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2018:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 2, Ersättning till ordförande i kyrkostyrelsens råd m.m.

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i Ersättningsstadga (SvKB 2012:17).

Kyrkostyrelsens skrivelse 2018:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 3, Övriga ändringar och rättelser

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Yttrande från Kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2018:4, avsnitt 2 och 3 i Kn 2018:1y, *bilaga 3*.

Bakgrund

I skrivelsens andra och tredje avsnitt finns ett antal förslag till ändringar i Ersättningsstadga (SvKB 2012:17) och kyrkoordningens bestämmelser om bl.a. dop m.m. Förslagen i skrivelsens andra avsnitt har tagits fram av kyrkostyrelsen som ett led i arbetet där kyrkomötet inför varje ny mandatperiod ser över arvoden och övriga ersättningar för de förtroendevalda på den nationella nivån. De föreslagna ändringarna i det tredje avsnittet har sin bakgrund i att kyrkostyrelsen har uppmärksammat ett behov av några redaktionella ändringar i kyrkoordningen på grund av bl.a. den nya kyrkohandboken och att en ny dataskyddsreglering har trätt i kraft under det gångna året.

Ersättning till ordförande i kyrkostyrelsens råd m.m.

Enligt 10 kap. 3 § och 12 kap. 1 § kyrkoordningen, leder och samordnar kyrkostyrelsen förvaltningen av den nationella nivåns uppgifter och företräder Svenska kyrkan. Under kyrkostyrelsen finns råd och kommittéer. Kyrkostyrelsen har i vissa fall beslutat om fast årsarvode till ordförande i dessa råd. Ersättningsstadgan (SvKB 2012:17) reglerar vad som gäller om arvoden för ledamöter och ersättare i organ som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen, men några bestämmelser om fast arvode till ordförande i kyrkostyrelsens råd finns inte i stadgan. Frågan om fast arvode till förtroendevalda i organ utsedda av kyrkostyrelsen har tidigare uppmärksamats i samband med beslut angående 2001 års ersättningsstadga (SvKB 2001:18) och i dess förarbeten (Kr 2001:6 sid. 2), samt även i de dokument som föregick 2012 års ersättningsstadga (motion 2010:45, Kr 2010:5, PSkr 2012:1, Kr 2012:1 och KmSkr 2012:16).

Mot bakgrund av att kyrkostyrelsen anser att det är en brist att det inte finns en bestämmelse i ersättningsstadgan om fast arvode till ordförande i kyrkostyrelsens råd föreslår kyrkostyrelsen att det i förtydligande syfte bör införas en bestämmelse som reglerar detta. I enlighet med vad som framgår av 10 kap. 11 § kyrkoordningen och 1 § instruktionen (SvKB 2014:11) för Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån bör det vidare enligt kyrkostyrelsen framgå av den nya bestämmelsen att det är Arvodesnämnden som beslutar om arvode till ordförande i kyrkostyrelsens råd. Kyrkostyrelsen föreslår vidare att regleringen ges en viss flexibilitet och att det av den nya bestämmelsen framgår att ett fast årligt arvode är en möjlighet och inte en skyldighet. Vidare föreslås att Arvodesnämnden beslutar om fast årligt arvode till ordförande i kyrkostyrelsens råd efter att kyrkostyrelsen har framställt önskemål om det.

I samband med att kyrkomötet 2017 utvidgade Arvodesnämndens uppdrag till att även omfatta fastställande av de belopp med vilka fasta årsarvoden ska utgå, skrevs de bestämmelser om som reglerar kretsen av uppdrag som berättigar till sådant arvode (Kr 2017:7). Genom de ändringar som gjordes föll regleringen bort om att fast årligt arvode ska utgå till ersättarna i kyrkostyrelsens arbetsutskott, vice ordföranden i Svenska kyrkans överklagandenämnd och vice ordföranden i Svenska kyrkans valprövningsnämnd. Någon inskränkning av kretsen arvodesberättigade synes emellertid inte ha varit avsedd (se Kr 2017:7). När det, som i förevarande fall, har skett oavsiktliga ändringar i ersättningsstadgan, är det enligt kyrkostyrelsen rimligt att detta rättas till. Kyrkostyrelsen föreslår därför att rättelser görs i ersättningsstadgan så att de nu aktuella uppdragen återförs till den arvodesberättigade kretsen.

Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I togs i bruk på pingstdagen 2018 och som en följd därav föreslår kyrkostyrelsen ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om dop i 19 kap. 1 § och 59 kap. 14 §. Ändringarna i de aktuella bestämmelserna i kyrkoordningen är redaktionella och de ska ersättas med den ordalydelse som används i kyrkohandboken, vilket innebär att i Faderns, Sonens och den heliga Andens namn, ersätter i Faderns, Sonens och den helige Andes namn.

Vidare föreslår kyrkostyrelsen ändringar i kyrkoordningens bestämmelser som behandlar hanteringen av personuppgifter. Den 25 maj 2018 ersattes Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2018 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (EU:s allmänna dataskyddsförordning), och lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s allmänna dataskyddsförordning, den tidigare gällande personuppgiftslagen (1998:204). För att 54 kap. 11 b § kyrkoordningen ska hänvisa till nu gällande lagstiftning behöver därför en ändring göras så att hänvisningen till personuppgiftslagen ersätts med en hänvisning till dataskyddsförordningen och den kompletterande lagstiftningen.

Ytterligare en ändring med anledning av nya bestämmelser som gäller skyddet av personuppgifter är att kyrkostyrelsen föreslår att 56 kap. 6 § kyrkoordningen upphävs eftersom rätten till information istället kan regleras i 56 kap. 5 §. Även övriga rättigheter enligt den nya lagstiftningen (se t.ex. artikel 17) bör enligt kyrkostyrelsen behandlas på motsvarande sätt som hittills har gällt för rättelser. Kyrkostyrelsen föreslår även att det förtydligas att den enskilde har rätt att få ett överklagbart beslut också i situationer när en begäran delvis men inte helt har tillgodosetts, något som dock inte torde innebära någon ändring mot vad som hittills gällt.

Slutligen föreslår kyrkostyrelsen en rättelse av 35 kap. 8 § kyrkoordningen som gäller att en icke-territoriell församlings kyrkoherde är kyrkoherde för församlingen, i likhet med ordalydelsen i 34 kap. 1 §, och att hänvisningen i 39 kap. 20 § andra stycket kyrkoordningen ska vara till 11 kap. 2 § tredje stycket. Kyrkostyrelsen föreslår även att rubriken närmast före 37 kap. 7 b § kyrkoordningen ska tas bort. Rubriken kom att införas dubbelt genom att den även finns före 37 kap. 7 a § kyrkoordningen, efter beslut av 2017 års kyrkomöte (SvKB 2017:18).

Utskottets överväganden

Avsnitt 2, Ersättning till ordförande i kyrkostyrelsens råd m.m.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i Ersättningsstadga (SvKB 2012:17).
--

Organisationsutskottet tillstyrker kyrkostyrelsens förslag om ändringar i ersättningsstadgan. Utskottet noterar att Kyrkorättsnämnden i sitt yttrande 2018:1y lämnat de föreslagna ändringarna i ersättningsstadgan utan erinran.

Avsnitt 3, Övriga ändringar och rättelser

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 1.
2. Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 1999:3) enligt bilaga 2.

Organisationsutskottet tillstyrker i sak kyrkostyrelsens förslag av de av kyrkostyrelsen angivna skälen, men med beaktande av de synpunkter som Kyrkorättsnämnden fört fram i sitt yttrande Kn 2018:1y.

I förslaget till ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet har Kyrkorättsnämnden i sitt yttrande Kn 2018:1y lyft en brist i kyrkomötets arbetsordning vad gäller regleringen om vilka yttranden som ska bifogas ett betänkande. Av regleringen i 4 kap. 19 § i Arbetsordningen för kyrkomötet framgår endast att utskott och Läronämndens yttranden ska bifogas ett betänkande, men inte Kyrkorättsnämndens yttranden. Utskottet föreslår en ändring i Arbetsordningen som innebär att även yttranden från Kyrkorättsnämnden ska bifogas ett betänkande.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Philip Carlquist, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Monica Lindell Rylén, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mattias Benke, Lars-Ola Dahlgvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Victor Ramström, August Hermansson, Benny Ahremark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Arnold Boström, Johnny Lilja, Margareta Karlsson, Stefan Aro och Olov Lindquist.

Biskoparna Ragnar Persenius och Åsa Nyström har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1 Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

O 2018:1
Bilaga 1

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen,

dels att 56 kap. 6 § ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 37 kap. 7 b § ska utgå,

dels att 19 kap. 1 §, 35 kap. 8 §, 39 kap. 20 §, 54 kap. 11 b §, 56 kap. 5, 7 och 8 §§ och 59 kap. 15 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 kap.

1 §

Dopet ska ske i Faderns och Sonens och den *helige Andes* namn med rent vatten genom begjutning eller nedsänkning.

Svenska kyrkan erkänner varje dop som har skett i denna ordning.

Dopet ska ske i Faderns och Sonens och den *heliga Andens* namn med rent vatten genom begjutning eller nedsänkning.

35 kap.

8 §

Frågor om tillhörighet till en icke-territoriell församling prövas av kyrkoherden *i* respektive församling.

Dock ska kyrkostyrelsen pröva fråga om att få tillhöra någon av de båda tyska församlingarna för den som grundar sin ansökan på 3 § 2 eller 3 eller 4 § 2 eller 3.

Frågor om tillhörighet till en icke-territoriell församling prövas av kyrkoherden *för* respektive församling.

39 kap.

20 §

Utlandsförsamlingarnas kyrkoråd väljer de ledamöter och ersättare i kyrkomötet som anges i 11 kap. 2 § tredje stycket. I kyrkorådets beslut får de ledamöter delta som tillhör Svenska kyrkan och inte har rösträtt vid direkta val till kyrkomötet.

Den som väljs till ledamot eller ersättare i kyrkomötet enligt *11 kap. 2 §* ska vara valbar i en utlandsförsamling. Det finns ytterligare bestämmelser om valbarhet vid val till kyrkomötet i 33 kap. 4 §.

Utlandsförsamlingarnas kyrkoråd väljer de ledamöter och ersättare i kyrkomötet som anges i 11 kap. 2 § tredje stycket *respektive 11 kap. 5 § andra stycket*. I kyrkorådets beslut får de ledamöter delta som tillhör Svenska kyrkan och inte har rösträtt vid direkta val till kyrkomötet.

Den som väljs till ledamot eller ersättare i kyrkomötet enligt *första stycket* ska vara valbar i en utlandsförsamling. Det finns ytterligare bestämmelser om valbarhet vid val till kyrkomötet i 33 kap. 4 §.

54 kap.

11 b §

Förbud gäller mot att röja personuppgifter om det kan antas att ett utlämnande skulle medföra att uppgifterna behandlas i strid med *personuppgiftslagen (1998:204)*.

Förbud gäller mot att röja personuppgifter om det kan antas att ett utlämnande skulle medföra att uppgifterna behandlas i strid med *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april*

2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), eller lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning.

56 kap.

5 §

Om en registrerad person har begärt rättelse enligt 28 § personuppgiftslagen (1998:204) men någon sådan inte blir gjord, ska det fattas ett skriftligt beslut om avslag, om han eller hon begär det. I beslutet ska anges varför en rättelse inte kan ske och hur beslutet kan överklagas.

Om en registrerad person har begärt information enligt artikel 15, rättelse enligt artikel 16, radering enligt artikel 17, begränsning enligt artikel 18 eller uttag respektive överflyttning (dataportabilitet) enligt artikel 20 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), men begäran helt eller delvis inte kan bifallas, ska det fattas ett skriftligt beslut om avslag, om han eller hon begär det. I beslutet ska anges varför begäran avslås och hur beslutet kan överklagas.

7 §

Ett beslut om avslag enligt 5 och 6 §§ som har fattats hos en församling eller ett pastorat får överklagas hos domkapitlet. Domkapitlets beslut i sådana ärenden får överklagas hos Svenska kyrkans överklagandenämnd. Övriga beslut enligt 5 och 6 §§ får överklagas hos Svenska kyrkans överklagandenämnd. Nämndens beslut får inte överklagas.

Ett beslut om avslag enligt 5 § som har fattats hos en församling eller ett pastorat får överklagas hos domkapitlet. Domkapitlets beslut i sådana ärenden får överklagas hos Svenska kyrkans överklagandenämnd. Övriga beslut enligt 5 § får överklagas hos Svenska kyrkans överklagandenämnd. Nämndens beslut får inte överklagas.

8 §

I fråga om anteckningar i sådana ministerialböcker som inte förs med hjälp av automatisk databehandling ska 5–7 §§ tillämpas på motsvarande sätt.

I fråga om anteckningar i sådana ministerialböcker som inte förs med hjälp av automatisk databehandling ska 5 och 7 §§ tillämpas på motsvarande sätt.

59 kap.

O 2018:1
Bilaga 1

15 §

Av 19 kap. 1 § framgår att Svenska kyrkan erkänner varje dop som har skett i Faderns och Sonens och den *helige Andes* namn med rent vatten genom begjutning eller nedsänkning.

Av 19 kap. 1 § framgår att Svenska kyrkan erkänner varje dop som har skett i Faderns och Sonens och den *heliga Andens* namn med rent vatten genom begjutning eller nedsänkning.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2019.

Bilaga 2 Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet

Kyrkomötet beslutar i fråga om Arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 1999:3) att 4 kap. 19 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

19 §

Ett utskott ska avge ett betänkande i ett ärende som har lämnats till utskottet för beredning. Betänkandet ska utmytna i ett förslag till kyrkomötets beslut.

Till betänkandet ska fogas reservationer och särskilda yttranden av en ledamot samt särskilda meningar av en biskop och en ersättare som har deltagit i utskottets överläggningar. Vidare ska yttranden av Läronämnden och andra utskott bifogas betänkandet.

Reservationer och särskilda yttranden enligt 23 § ska även fogas till yttranden från Läronämnden och utskotten.

Reservationer och särskilda yttranden enligt 23 § ska även fogas till yttranden från Läronämnden, *Kyrkorättsnämnden* och utskotten.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2018:1y

Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2018:4.

I yttrandet behandlas vart och ett av skrivelsens tre avsnitt för sig.

Valbarhetsvillkor

I första avsnittet föreslås en sådan ändring i 9 kap. 1 § att stiftsfullmäktige får besluta om undantag från kravet på kyrkobokföring för den som är eller har varit ordinarie domare och väljs till ledamot eller ersättare i domkapitlet.

När det i förslaget talas om att stiftsfullmäktige i samband med val ”får besluta om undantag från kravet på kyrkobokföring i en församling” kan detta uppfattas som att det är fråga om ett separat beslut om ett sådant undantag. Därefter kan man vid ett val tillämpa detta. Avsikten bör vara att man vid ett specifikt val gör ett undantag från kravet på kyrkobokföring i församling. Orden ”besluta om undantag” i det föreslagna tillägget bör därför ersättas av ”göra undantag”.

I övrigt har Kyrkorättsnämnden utifrån sitt granskningsuppdrag inga erinringar mot förslaget.

Ersättning till ordförande i kyrkostyrelsens råd m.m.

I skrivelsens andra avsnitt föreslås i huvudsak ett tillägg i den av kyrkomötet för nationell nivå beslutade ersättningsstadgan vilket medför att Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån på begäran av kyrkostyrelsen får besluta om fast årligt arvode till ordförande i råd som kyrkostyrelsen tillsätter.

Kyrkorättsnämnden har utifrån sitt granskningsuppdrag inga erinringar mot förslaget till ändringar i ersättningsstadgan.

Övriga rättelser och ändringar

I skrivelsens tredje avsnitt finns förslag till några olika ändringar i kyrkoordningen.

Kyrkorättsnämnden noterar att det i tredje dels-satsen i ingressen till förslaget till ändringar i kyrkoordningen står lydelse av ”39 kap. 20 § andra stycket”. I enlighet med vad som regelmässigt brukar skrivas bör det bara stå ”39 kap. 20 §”.

I återgivandet av 19 kap. 1 § och 35 kap. 8 § saknas i respektive paragraf det andra stycket. Dessa stycken bör tillföras.

I 39 kap. 20 § står i första stycket, i vilket inte föreslås någon ändring, om val av ”de ledamöter och ersättare i kyrkomötet som anges i 11 kap. 2 § tredje stycket”. I 11 kap 2 § finns dock bara bestämmelser om val av ledamöter. Bestämmelser om val av ersättare som väljs av utlandsförsamlingarna finns i 11 kap. 5 § andra stycket. En hänvisning till den paragrafen bör därför föras in i 39 kap. 20 § första stycket. I andra stycket i samma paragraf kan i bestämmelserna om valbarhet för ledamöter och ersättare göras en hänvisning till paragrafens första stycke. Förslaget till ändringar i 39 kap. 20 § kan då bli följande.

39 kap.

20 §

Utlandsförsamlingarnas kyrkoråd väljer de ledamöter och ersättare i kyrkomötet som anges i 11 kap. 2 § tredje stycket. I kyrkorådets beslut får de ledamöter delta som tillhör Svenska kyrkan och inte har rösträtt vid direkta val till kyrkomötet.

Den som väljs till ledamot eller ersättare i kyrkomötet enligt 11 kap. 2 § ska vara valbar i en utlandsförsamling. Det finns ytterligare bestämmelser om valbarhet vid val till kyrkomötet i 33 kap. 4 §.

Utlandsförsamlingarnas kyrkoråd väljer de ledamöter och ersättare i kyrkomötet som anges i 11 kap. 2 § tredje stycket *respektive 11 kap. 5 § andra stycket*. I kyrkorådets beslut får de ledamöter delta som tillhör Svenska kyrkan och inte har rösträtt vid direkta val till kyrkomötet.

Den som väljs till ledamot eller ersättare i kyrkomötet enligt *första stycket* ska vara valbar i en utlandsförsamling. Det finns ytterligare bestämmelser om valbarhet vid val till kyrkomötet i 33 kap. 4 §.

Förslaget till ändringar i kyrkoordningen innefattar att 56 kap. 6 § ska upphöra att gälla. Det finns kvarstående hänvisningar till denna paragraf i 56 kap. 7 och 8 §§. Konsekvensändringar behöver göras i de båda sistnämnda paragrafen så att där inte längre finns någon hänvisning till en paragraf som föreslås upphöra att gälla.

I övrigt har Kyrkorättsnämnden utifrån sitt granskningsuppdrag inga erinringar mot förslaget.

Hanteringen av Kyrkorättsnämndens yttranden

Det framgår av förarbetena inför inrättandet av Kyrkorättsnämnden att avsikten är att nämndens yttranden, på motsvarande sätt som yttrandena från Kyrkorättsutskottet över kyrkoordningsändringar, ska bifogas betänkandet från det utskott som bereder det ärende som yttrandet avser. Det har dock inte gjorts någon ändring i 4 kap. 19 § i kyrkomötets arbetsordning där det anges att yttranden från Läronämnden och andra utskott ska bifogas ett utskottsbetänkande. Kyrkorättsnämnden ser det som naturligt att även dess yttranden tas med i samma bestämmelse.

Uppsala den 29 augusti 2018

På Kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Stig Eriksson, Mattias Benke, Bengt Kjellgren, Manilla Bergström, Lotta Lind, Mats Törnered och biskop Ragnar Persenius.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2018:2

Tema för kyrkomötet 2019

Sammanfattning

I betänkandet behandlas presidiets skrivelse 2018:1 Tematiskt kyrkomöte 2019. I skrivelsen föreslår presidiet att temat för 2019 års tematiska kyrkomötessammanträde ska vara undervisning. Utskottet anser att förslaget är väl avvägt och föreslår att presidiets förslag till beslut ska bifallas.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla presidiets förslag att temat för det tematiska kyrkomötessammanträdet 2019 ska vara undervisning.

Presidiets skrivelse 2018:1 Tematiskt kyrkomöte 2019

Kyrkomötet beslutar att temat för det tematiska kyrkomötessammanträdet 2019 ska vara undervisning.

Yttrande från andra utskott

Gudstjänstutskottet, Ekonomiutskottet, Ekumenikutskottet, Kyrkolivsutskottet, Samhälls- och kulturutskottet och Förvaltareutskottet har yttrat sig över skrivelsen (PSkr 2018:1) i yttrandena G 2018:1y, E 2018:1y, Eu 2018:3y, Kl 2018:1y, SK 2018:3y och F 2018:1y, *bilaga 1–6*.

Bakgrund

Gällande ordning

Kyrkomötet 2017 fattade beslut om att i en särskild arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 2017:7) införa bestämmelser om tematiska kyrkomötessammanträden. Den särskilda arbetsordningen är tillfällig och upphör att gälla vid utgången av den 31 december 2021. Bestämmelserna kompletterar under denna tid kyrkomötets arbetsordning (SvKB 1999:3).

För att hålla ett sammanträde begränsat till ett eller flera särskilda ämnen enligt den särskilda arbetsordningen, dvs. ett tematiskt kyrkomötessammanträde, måste kyrkomötet fatta särskilda beslut om detta. Det får inte heller ske vid fler än två tillfällen under den tid som arbetsordningen gäller. Vid ett sådant tematiskt sammanträde ska kyrkomötet bara behandla motioner som berör det eller de särskilda ämnen som har bestämts eller har inlämnats med anledning av en skrivelse från kyrkostyrelsen (2 §).

Beslut om tema fattas av kyrkomötet efter förslag från presidiet. Presidiet ska, innan förslaget lämnas, samråda med *företrädarna för nomineringsgrupperna, biskopsmötet och kyrkostyrelsen* (3 § och KmSkr 2017:10).

Ett beslut om att hålla ett tematiskt kyrkomötessammanträde enligt den särskilda arbetsordningen ska fattas senast året före det år som sammanträdet ska genomföras (4 §).

Kyrkomötet 2017 fattade beslut om att 2019 års kyrkomöte ska genomföras enligt den särskilda arbetsordningen, men fattade inget beslut om ämne för sammanträdet. Beslut om tema måste fattas av 2018 års kyrkomöte.

Presidiets skrivelse

Samråd

Kyrkomötets presidium har genomfört samråd med företrädarna för nomineringsgrupperna, biskopsmötet och, vid två tillfällen, kyrkostyrelsens arbetsutskott. En komplett redogörelse över samråden finns i presidiets skrivelse (PSkr 2018:1, s. 4).

Presidiets förslag

Kyrkomötets presidium har i skrivelsen *Tematiskt kyrkomöte 2019* (PSkr 2018:1) som särskilt ämne för det tematiska kyrkomötessammanträdet år 2019 föreslagit *undervisning*.

Enligt presidiet ska ett ämne vara konkret, möjligt att omsätta i praktiken och ha en sådan form att det är möjligt att göra ett medskick till kyrkostyrelsen. Dessa förutsättningar menar presidiet att det föreslagna ämnet uppfyller. Därutöver anför att undervisning har en central plats i kyrkans historia från urkyrkans dopundervisning, över medeltidens kalkmålade bibelberättelser till dagens kyrkoordning, där undervisning ingår som en aspekt i församlingens grundläggande uppgift. Svenska kyrkan har, menar presidiet, en tradition av såväl obligatorisk folkundervisning som frivilligt lärande i den lilla gruppen. Förutsättningarna för att bedriva undervisning har däremot förändrats. Presidiet anför (PSkr 2018:1, s. 4):

Vi lever i ett sedan många år tillbaka sekulariserat samhälle samtidigt som invandring och religiös pluralism gör religiösa uttryck synligare. Vi ser samtidigt hur kunskapen om kristen tro minskar i kyrkans omvärld, och vår verksamhetsstatistik visar att allt färre barn döps och antalet ungdomar som väljer att konfirmera sig minskar. De senaste två åren har även antalet tillhöriga som väljer att lämna Svenska kyrkan ökat.

Den rådande utvecklingen har under lång tid oroat kyrkomötets ledamöter, och många är de motioner som skrivits inom området undervisning och mission. Kyrkomötet har också, med anledning av dessa motioner och utskottens förslag till beslut, givit kyrkostyrelsen i uppdrag att genomföra olika satsningar inom området. Här kan nämnas satsningen *Dela tro – dela liv* under perioden 2013–2018, en gemensam satsning på kyrkans undervisning och mission för alla åldrar. Den satsningen har sin grund i flera beslut som kyrkomötet fattat (KmSkr 2010:10 Öka kunskapen om kristen tro, KmSkr 2009:17 Kristen tro i en ny situation och i ett nära samband med KmSkr 2008:21 Kyrkans undervisning och KmSkr 2009:14 Kommunikation kring dopet och medlemskapet).

Undervisning är också ett centralt tema i den av 2017 års kyrkomöte fastställda planen för verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans

nationella nivå åren 2018–2020, KmSkr 2017:26. Av kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2017:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2018–2020 framgår bland annat prioriteringen av en genomgripande satsning på lärande och undervisning. Kyrkostyrelsens arbetsutskott har den 23 maj 2018 ställt sig bakom dokumenten för *Program för lärande och undervisning i Svenska kyrkan*. Av den övergripande ideologiska beskrivningen framgår att det ska ske i form av en systematisk satsning som ska bidra till att Svenska kyrkans lärande och undervisning stärks. Det framgår av programbeskrivningen att arbetet kommer att ske i tre linjer genom att (1) stödja arbetet i stift och församlingar, (2) utveckla en digital plattform samt (3) utveckla stöd till insatser i offentligheten/det offentliga samtalet. Till programmet hör också att arbeta vidare med ett förslag till förändring i kyrkoordningen avseende församlingens undervisning.

I det samråd som genomfördes med företrädarna för nomineringsgrupperna önskades en avgränsning av det föreslagna ämnet till att inte avse Svenska kyrkans yrkesutbildningar. Presidiet föreslår därför att ”det föreslagna temat undervisning inte ska behandla Svenska kyrkans yrkesutbildningar”. Presidiets föreslagna begränsning framgår av presidiets överväganden och inte av beslutsförslaget. Vidare anför presidiet (PSkr 2018:1, s. 5):

I inledningen till kyrkoordningens andra avdelning anges att syftet med församlingens grundläggande uppgift är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas. Vi kan samtidigt konstatera att kristen tro är en för allt färre känd, upplevd och levd verklighet. I hela Svenska kyrkan, på alla nivåer och på många olika sätt, behövs därför utåtriktade arbeten som gör att det kristna budskapet når fram till och berör många människor. Med kraft och inspiration inte minst från tidigare kyrkomöten har kyrkostyrelsen påbörjat ett program som kommer att pågå fram till 2020 med att stärka hela Svenska kyrkans undervisning. Vi uppfattar det vara angeläget att ha undervisning som tema vid vårt första tematiska kyrkomöte.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla presidiets förslag att temat för det tematiska kyrkomötessammanträdet 2019 ska vara undervisning.

Utskottet noterar att presidiet, inför att presidiet lämnade sitt förslag, har genomfört det föreskrivna samrådet med företrädarna för nomineringsgrupperna, biskopsmötet och kyrkostyrelsen. Inför sin behandling bjöd utskottet in övriga utskott att yttra sig över presidiets förslag och utskottet har tagit del av de synpunkter som framkommit. Utskottet menar att det förslag till tema för kyrkomötet 2019 som presidiet har lämnat, inklusive den begränsning som framgår av presidiets överväganden, är väl avvägd och ska bifallas.

Uppsala den 5 oktober 2018

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Mattias Benke, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Arnold Boström, Olle Reichenberg, Johnny Lilja, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars-Ola Dahlgvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Victor Ramström, August Hermansson, Benny Ahreemark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Linda Lindberg, Margareta Karlsson, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Ragnar Persenius och Åsa Nyström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Gudstjänstutskottets yttrande 2018:1y

Tematiskt kyrkomöte 2019

Till Organisationsutskottet

Gudstjänstutskottets yttrande över presidiets skrivelse 2018:1 Tematiskt kyrkomöte 2019.

Gudstjänstutskottet har beretts möjlighet att yttra sig över presidiets skrivelse 2018:1 om tematiskt kyrkomöte 2019. Utskottet ställer sig positivt till presidiets förslag och ser med glädje fram emot detta. Utskottet ser att erfarenheterna från satsningen *Dela tro – dela liv* kan bidra till temat och noterar att fokus ligger på undervisning som en del av församlingens grundläggande uppgift. Utskottet har diskuterat avgränsningen till att inte ta upp de kyrkliga utbildningarna och bejakar den, även om temat i sig naturligtvis berör frågor om anställdas kompetens och uppgift inom detta område. Genom att anlägga ett brett perspektiv på undervisning som främst riktar sig till lekfolket gränsar temat här till missionsuppgiften.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Maria Klasson Sundin, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Roger Olsson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Kekke Waltersson, Lisa Tegby, Anders Roos, Manilla Bergström, Anna Thuresson, Margareta Andersson, Daniel Engström, Sven Milltoft, Elise Solberg, Berth Löndahl, Marjut Ervasti och Vivianne Wetterling.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Gunilla Bengtsson, Carola Norén, Jan Lundgren, Lars Beckman, Torvald Johansson, Anders Åkerlund, Bartłomiej Szulc, Sara Seppälä, Zandra Pettersson, Lena Jönsson, Eva Kyrk och Alve Svensson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekonomiutskottets yttrande 2018:1y

Tematiskt kyrkomöte 2019

Till Organisationsutskottet

Ekonomiutskottets yttrande över presidiets skrivelse 2018:1 Tematiskt kyrkomöte 2019.

Ekonomiutskottet tillstyrker presidiets förslag om tema för det tematiska kyrkomötets sammanträde 2019.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Ekonomiutskottets vägnar

Veine Backenius, ordförande

Jan Östlund, sekreterare

Beslutande: Veine Backenius, ordförande, Mats Ludvigsson, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Peter Bernövall, Marie Wojidkow, Åke Marcusson, Berith Pagels, David Lång, Bengt Kjellgren, Suzanne Fredborg, Jenny Nilsson, Erik Johansson och Sara Lindalen.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Leif Nilsson, Hilka Andersson, Roger Sjöberg, Patrik Linde, Birgitta Nilsson, Kjell Kallenberg, Victor Backström, Mats Nilsson, Roger Sandström, Fredrik Ottesen, Petter Nilsson, Björn Falkeblad och Terence Hongslo.

Biskop Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets yttrande 2018:3y

Tematiskt kyrkomöte 2019

Till Organisationsutskottet

Ekumenikutskottets yttrande över presidiets skrivelse 2018:1 Tematiskt kyrkomöte 2019.

Ekumenikutskottet bejakar förslaget att *undervisning* blir övergripande tema för kyrkomötet 2019.

Utskottet påtalar behovet av en tydlig plan för att utvärdera det tematiska kyrkomötet, samt vikten att det även ska bli möjligt att behandla motioner under det tematiska kyrkomötet. Motionerna kan i den mån det är möjligt lämpligen fördjupa det tema som är fastställt.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Ekumenikutskottets vägnar

Gun Eriksson, ordförande

Stig Lundberg, sekreterare

Beslutande: Gun Eriksson, ordförande, Katarina Glas, Stefan Hortlund, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Ulla Löfven, Johan Garde, Ulla Birgersdotter, Karin Nodin, Jan Wahn, Camilla Berard Granström, Jan Olov Sundström, Jerker Schmidt, Anders Nihlgård och Anders Novak.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Christian Bonde, Erik Vikström, Veronica Litström, Britas Lennart Eriksson, Stig Axelsson, Roger Larsson, Kristin Molander, Åsa Ingårda, Niklas Larsson, Linnea Bjuhr, Madelaine Erlandsson, Birgitta Axelsson Edström och Caroline Åkerhielm.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets yttrande 2018:1y

Tematiskt kyrkomöte

Till Organisationsutskottet

Kyrkolivsutskottets yttrande över presidiets skrivelse 2018:1 Tematiskt kyrkomöte 2019.

Utskottet anser att temat för 2019 års kyrkomöte är viktigt, men utskottet ser gärna att temat bör vidgas till att också rymma lärandeperspektiv. Utskottet föreslår att temat blir lärande och undervisning. Detta stämmer också bättre med satsningen *Program för lärande och undervisning*.

Utskottet menar att det är viktigt att värna intentionen med de tematiska kyrkomötena. Därför anser utskottet att de avgränsningar som gjorts gällande de kyrkliga utbildningarna är nödvändiga. Det utmanar oss också att höja blicken och tänka ”större”.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Niklas Grahn, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Niklas Grahn, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Kent Karlsson, Elisabet Berggård, Agne Arnesson, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Kurt Lampinen, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Amanda Carlshamre, Erik Olebark Ringheim, Nina Wahlin, Ellionor Moberg, Anders Ahl, Christoffer Wallin, Lisa Gerenmark, David Castor och Magnus Jarnling.

Biskoparna Eva Brunne och Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets yttrande 2018:3y

Tematiskt kyrkomöte 2019

Till Organisationsutskottet

Samhälls- och kulturutskottets yttrande över presidiets skrivelse 2018:1 Tematiskt kyrkomöte 2019.

Utskottet bejakar presidiets skrivelse angående föreslaget tema för det tematiska kyrkomötet 2019.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Anna Lundgren, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Elisabet Stålhjem Liljendahl, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Johannes Ekström, Ulla-Britt Holmér, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Marcus Lagerroos, Katarina Ramnerö Ödestad, Kjell O Lejon, Bertil Olsson, Bengt Olsson och Catrin Björkman.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Förvaltarekapsutskottets yttrande 2018:1

Tematiskt kyrkomöte 2019

Till Organisationsutskottet

Förvaltarekapsutskottets yttrande över presidietts skrivelse 2018:1 Tematiskt kyrkomöte 2019.

Förvaltarekapsutskottet tar med glädje emot presidietts skrivelse med förslag på *undervisning* som tema under nästa års kyrkomöte. Utskottet delar presidietts intention att lyfta ett område med stor utmaning i vår tid med ökat behov av undervisning och lärande, något som kyrkomötet också betonat under många år.

I en luthersk kyrka är *undervisning* en fundamental grundsten och i Svenska kyrkan är det en av församlingens grundläggande uppgifter. Att kyrkomötet lyfter detta verksamhetsområde kan bidra till kyrkolivets utveckling i stift och församlingar.

Teologin är grundläggande för hur *undervisning* betonas och gestaltas. Utskottet vill särskilt understryka vårt ansvar för skapelsen och menar att frågor som förvaltarekap och långsiktigt tänkande är omistliga perspektiv i undervisningsuppdraget.

Därför vill utskottet att en biblisk begrundad skapelseteologi och ekoteologi inspirerar den planering som föregås kyrkomötet nästa år och att ett ekumeniskt perspektiv genomsyrar den hållning kyrkomötet har när området behandlas, både vad gäller den kompetensutveckling som erbjuds ledamöter under kyrkomötet och i de eventuella skrivelser som delas innan kyrkomötet börjar. Likaså att de globala målen för hållbar utveckling, *Agenda 2030*, ingår som en naturlig del i kyrkomötets behandling, så att vi strävar efter att hålla samman angelägna perspektiv samtidigt som vi fokuserar på temat *undervisning*.

Ett biskopsbrev om klimatet och Påven Franciskus miljöencyklika är exempel på angelägna konkreta bidrag till kyrkomötet 2019.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Förvaltarekapsutskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Camilla Persson, Sven Erik Bodén, Björn Andersson, Leif Grip, Stefan Linderås, Anne Olofsson, Lennart Persson, Jan-Åke Isaksson, Sven Ingvar Holmgren, Nadja Elhousny Nygårdh, Agneta Granström, Karl-Gunnar Svensson och Leif Nordenstorm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Kicki Mattsson, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Gunnel Eriksson, Lars Bryntesson, Anna Karin Hammar, Jörgen Åkesson, Victor Månsson, Carin Jakobsson, Elisabeth Werner, Samuel Lilja och Håkan Sunnliden.

Biskop Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2018:3

Strukturfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas sex motioner varav fem som på olika sätt knyter an till förändringar som skett av strukturen på lokal nivå, främst avseende den strukturreform som trädde i kraft den 1 januari 2014. I utskottsbehandlingen av motionerna som berör strukturreformen har kyrkostyrelsens arbetsutskott lämnat en redogörelse för utskottet hur arbetet med dessa frågor bereds av kyrkostyrelsen. Organisationsutskottet konstaterar att det mot bakgrund av pågående uppföljningar saknas ett behov av ytterligare utredningsinitiativ och utskottet anser därför att motion 2018:32, 2018:34, 2018:36, 2018:78 och 2018:82 ska avslås.

Med anledning av de viktiga frågor som motionerna aktualiserar vill utskottet samtidigt betona vikten av att det lokala perspektivet även fortsättningsvis är en viktig del i det fortsatta arbetet. Motion 2018:56 om kyrkvårdar behandlar ett förslag till ändring av regleringen i kyrkoordningen rörande kravet på antalet kyrkvårdar som ledamöter eller ersättare i församlingsråd. Förslaget innebär att minst en av kyrkvårdarna ska vara ledamot eller ersättare i församlingens kyrkoråd eller i församlingsrådet i stället för som nu två. Utskottet finner i likhet med motionären att det finns skäl för en sådan ordning och föreslår att motionen ska bifallas. Utskottet föreslår att ändringarna i kyrkoordningen ska träda i kraft den 1 januari 2019.

Utskottet föreslår också kyrkomötet, med anledning av motion 2018:36 och 2018:78, besluta att uppdra till kyrkomötets presidium att tillse att kyrkomötet får information om de utvärderingsinsatser rörande strukturfrågor som görs av kyrkostyrelsen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:32.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:34.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:36.
4. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2018:56 med den ändring som framgår av utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt *bilaga 1*.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:78, punkt 1.
6. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:78, punkt 2.
7. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:82.
8. Kyrkomötet beslutar med anledning av motion 2018:36 och 2018:78 att uppdra till kyrkomötets presidium att tillse att kyrkomötet får information om de utvärderingsinsatser rörande strukturfrågor som görs av kyrkostyrelsen.

Motionernas förslag

Motion 2018:32 av Berth Löndahl, Förhållandet mellan pastorat och församling

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera en förändring, så att ordförande i församlingsråden tillsätts av församlingsrådet självt och att församlingsråden har att tillsammans med kyrkofullmäktige godkänna församlingsinstruktionen.

Motion 2018:34 av Berth Löndahl, Utred församlingsbegreppet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur begreppet församling i dag ska förstås, detta inte minst utifrån de förändringar som strukturutredningen medfört.

Motion 2018:36 av Berth Löndahl, Utvärdera strukturutredningen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning med uppgift att utvärdera vilka konsekvenser, positiva och/eller negativa, som strukturutredningens genomförande fått och så även föreslå nödvändiga åtgärder för att komma till rätta med eventuella problem som kan ha uppstått.

Motion 2018:56 av Eva Kyrk, Kyrkvårdar i församlingsråd

Kyrkomötet beslutar att ändra lydelsen i 4 kap. 19 §, sista stycket, första meningen i kyrkoordningen till ”Minst en av kyrkvårdarna ska vara ledamot eller ersättare i församlingens kyrkoråd eller i församlingsrådet”.

Motion 2018:78 av Inga Alm, Utvärdering av sammanslagningar av församlingar

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att i samråd med stiftens utvärdera genomförda sammanslagningar av församlingar,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att med ledning av genomförd utvärdering föreslå åtgärder för att utveckla en levande och lokalt förankrad folkkyrka.

Motion 2018:82 av Margareta Andersson, Församlingsrådets kompetens

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda och eventuellt förtydliga församlingsrådets kompetens i ekonomiska frågor.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motionerna 2018:32, 2018:34 och 2018:56 i Ln 2018:6y, *bilaga 2*.

Yttrande från Kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över motion 2018:56 i Kn 2018:4y, *bilaga 3*.

Bakgrund

Församlingsbegreppet

I inledningstexten till den andra avdelningen i kyrkoordningen om församlingarna anges det att Svenska kyrkan framträder lokalt som en församling och att det är denna som är den primära enheten inom kyrkan. Av 2 kap. 1 § kyrkoordningen framgår det att församlingen är det lokala pastorala området. Det är som församling som Svenska kyrkan framträder på lokal nivå. Begreppet pastoralt område har definierats i kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte som: ”Med pastoralt område menas ett territoriellt område inom vilket man har till uppgift att till enskilda människor överräcka det kristna budskapet i ord och handling”.

Församlingsbegreppet har tidigare behandlats i kyrkomötet. I Organisationsutskottets betänkande *Församlingsbegreppet* (O 2014:13) behandlades motion 2014:43. Motionärerna föreslog att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att som en följd av organisationsförändringen på nytt reflektera över begreppet församling. Betänkandet ger en utförlig förklaring till församlingsbegreppets ursprung och dess mer moderna innebörd samt strukturutredningens betydelse i sammanhanget. Utskottet avtog motionen och motiverar det med att tidpunkten ansågs för tidig att utvärdera reformerna. Kyrkomötet följde utskottets förslag till beslut.

Kyrkomötet beslutade 2017 att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda och återkomma med förslag till kyrkomötet om hur ordet pastoral i kyrkoordningen kan ersättas med andra formuleringar, som inte lika lätt missförstås (Motion 2017:147, O 2017:14, KmSkr 2017:24). Enligt kyrkostyrelsens redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden bereds ärendet för närvarande inom kyrkokansliet och arbetet med att ta fram en rapport kommer att påbörjas under 2018. Ärendet beräknas slutrapporteras till kyrkomötet 2020 (KsSkr 2018:3, s.10).

Församlingsbegreppets ursprung

Församling är en översättning av det grekiska ekklesiā (ἐκκλησία) som i sig inrymmer en dubbel mening. Ekklesiā betyder såväl kyrkan i vidare mening som den lokala kristna gemenskapen.

När kristendomen etablerades i Sverige kom den lokala organisationen att bestå av territoriellt bestämda socknar, bildade kring ett antal gårdar som kunde ge nog med tionde för att underhålla kyrka och präst. Socknen hade sitt ursprung som gemenskap men denna primärt kollektiva innebörd övergick successivt till att bli en beteckning på ett geografiskt område. Socknen var i första hand en kyrklig gemenskap relaterad till sockenkyrkan, prästen och biskopen men hade även vissa funktioner i profana sammanhang. Även om en utgångspunkt var att det skulle vara en präst per kyrka och socken så blev detta inte en ordning som alltid kunde behållas. Det bildades prästgäll där en präst hade ansvaret för flera socknar och deras sockenbor.

Församlingsbegreppet kom i bruk med reformationen. Församling användes i översättningen av Nya testamentet 1526. Som kyrkorättsligt begrepp etablerades det i kyrkoordningen 1571 där det användes parallellt med begreppet kyrksocken. Med begreppet församling tydliggjordes kyrkan som en gemenskap av troende.

Modern innebörd av begreppet

I diskussionsbetänkandet från 1982 års kyrkokommitté, *Församlingen i framtiden* (SOU 1983:55) diskuterades församlingsbegreppet. Kommittén anförde att begreppet församling är ett ord med flera betydelser. Man lyfte fram tre av dessa; det renodlat teologiska, det territoriella och det sociologiska.

Som renodlat teologiskt begrepp handlade det, enligt kommittén, om delaktighet i Kristus och en gemenskap i tron på Kristus. I ett arbete med församlingsstrukturen i landet var det, enligt kommittén, dock knappast i denna renodlat teologiska form begreppet användes. Då var det i stället två andra församlingsbegrepp som ofta stod mot varandra: det territoriella och det sociologiska.

Det territoriella församlingsbegreppet som anknyter till Svenska kyrkans territoriella församlingsstruktur och att Sverige geografiskt är indelat i församlingar var, enligt kommitténs mening, det som var lättast att definiera och därtill det som de flesta omedelbart förknippade med ordet församling. Varje svensk medborgare och var och en som bor i Sverige bor också i en församling.

Det sociologiska begreppet församling tog sin utgångspunkt i människor. Församlingen utgörs i denna mening av en grupp människor som kommer samman till någonting gemensamt, gudstjänst eller annan församlingsverksamhet. Församling är då dessa människor, som har det gemensamt att de brukar komma samman, även då de är utspridda var för sig i hemmet eller i samhället i övrigt.

Kommittén menade dock att vare sig det territoriella eller det sociologiska församlingsbegreppet var isolerade från ett teologiskt församlingsbegrepp då bägge kunde tolkas teologiskt så att de gav uttryck åt teologiska tankar och blev bärare av ett teologiskt innehåll.

Kommittén konstaterade sammanfattningsvis att olika tolkningar av församlingsbegreppet inte var exklusiva i förhållande till varandra. Sålunda, menade man, erkände t.ex. företrädare för det territoriella församlingsbegreppet behovet av att gemenskapsgrupper bildas inom den territoriella församlingen och på samma sätt fanns företrädare för ett gemenskapsorienterat församlingsbegrepp som i den territoriella strukturen såg en kritisk fråga om öppenhet och tillgänglighet. Man konstaterade att de flesta i praktiken levde med dubbla församlingsbegrepp.

Både den territoriella och den sociologiska innebörden av församlingsbegreppet kommer till uttryck i kyrkoordningen. I inledningstexten till andra avdelningen sägs följande.

Svenska kyrkan har en rikstäckande indelning i territoriella församlingar som pastorala områden. Församlingen är samtidigt en gemenskap av de människor som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område.

Församlingsbegreppet och strukturutredningen

Strukturutredningen anförde i sitt betänkande *Närhet och samverkan* (SKU 2011:2) att det fanns ett uppenbart behov av en kyrklig struktur som ger förutsättningar för människor att få och behålla en relation till en församling som präglas av delaktighet och tillhörighet. Utredningen redovisade att det av de remissvar som inkommit på diskussionsmaterialet *Strukturer för framtidens församling* tydligt kunde urskiljas önskemål om fungerande lokala gemenskaper. Man anförde att det behövdes en organisation som främjar lokalt engagemang och lokalt inflytande vilket talade för relativt små enheter som är lätt överblickbara och ger förutsättningar för personliga relationer. Mot detta fick, enligt utredningen, ställas de krav som finns på långsiktig ekonomisk bärkraft och god kompetensförsörjning även på områden som inte hör till den grundläggande uppgiften, vilket talade för relativt stora enheter. För att tillgodose behovet av såväl en nära gemenskap som en rationell resursanvändning med god administrativ kompetens menade utredningen att det i de flesta fall behövde finnas två lokala nivåer, församlingar och pastorat.

I samband med strukturförändringarna ändrades kyrkoordningen också vad gäller omfattningen av gudstjänstlivet såtillvida att det endast är i församlingar som inte ingår i pastorat samt i pastorat som det ska firas en huvudgudstjänst varje söndag och kyrklig helgdag (17 kap. 3 §, första stycket kyrkoordningen). Detta gällde tidigare, som huvudregel, för alla församlingar. För ett pastorat ska domkapitlet i församlingsinstruktionen besluta vad som ska gälla beträffande huvudgudstjänster i församlingarna (17 kap. 3 §, andra stycket kyrkoordningen).

Vid kyrkomötets behandling av denna fråga anförde Läronämnden i sitt yttrande (Ln 2012:2y) över kyrkostyrelsens skrivelse (KsSkr 2012:5) om strukturförändringar att församlingarna, enligt Läronämndens mening, också i den nya strukturen var subjekt för gudstjänstlivet eftersom de tillsammans tar ansvar för gudstjänstlivet, oavsett om de firar gudstjänst var för sig eller gemensamt i ett pastorat.

Församlingsråd m.m.

Bestämmelser om församlingsråd finns i huvudsak i 4 kap. kyrkoordningen. Församlingsrådet är styrelsen för den församling som ingår i ett pastorat.

Församlingsrådets uppgifter regleras i 4 kap. 21 §. Enligt bestämmelsen ska församlingsrådet fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen samt de övriga uppgifter som kyrkorådet beslutar. Exempelvis framgår det av 4 kap. 19 § att det ankommer på församlingsrådet att välja kyrkvårdar. Med undantag för kyrkoherden är det kyrkofullmäktige som väljer ledamöter och ersättare i församlingsrådet, 4 kap. 22 §. Inför val av församlingsråd ska det enligt 4 kap. 23 § genomföras ett församlingsmöte eller annat öppet nomineringsmöte som säkerställer församlingens inflytande. Vid ett sådant möte nominerar församlingens röstberättigade medlemmar kandidater till församlingsrådet. Att det är av betydelse att de som väljs till att representera församlingen har en förankring i församlingen betonades i motiven (SKU 2011:2, s. 248). Av 25 § samma kapitel kyrkoordningen framgår det att kyrkofullmäktige beslutar församlingsrådets mandatperiod, och att den som längst får vara fyra år. När det gäller tillsättningen av ordföranden i ett församlingsråd framgår det av 4 kap. 26 § att det enligt huvudregeln är kyrkofullmäktige som utser en ordförande bland ledamöterna. Av bestämmelsen framgår vidare att detta val kan delegeras till församlingsrådet, som utser församlingsrådets vice ordförande.

Det föreligger inte någon generell, kyrkoordningsreglerad, instruktion för församlingsråd. Däremot ska det av den gemensamma församlingsinstruktionen för församlingar som ingår i ett pastorat framgå hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelad mellan församlingarna och pastoratet, vilket framgår av 57 kap. 5 § andra stycket kyrkoordningen.

Församlingens grundläggande uppgift anges i 2 kap. 1 § och består av de fyra huvuddelarna att fira gudstjänst, bedriva undervisning, samt utöva diakoni och mission. Bestämmelsen i den delen är identisk med hur 4 § andra stycket i lag (1998:1591) om Svenska kyrkan är skriven. Nämda bestämmelse i kyrkoordningen stadgar vidare i fjärde stycket att det är församlingen som ska anställa och avlöna personal samt anskaffa och underhålla egendom som krävs för församlingens verksamhet. Till detta kommer dock vad som framkommer ur 5 § i samma kapitel kyrkoordningen, som tillkom som en del av de så kallade strukturförändringarna om en ny struktur på lokal nivå. Där framkommer det att pastoratet inom det pastorala området ansvarar för att församlingarna fullgör sin grundläggande uppgift, och att pastoratet har det ekonomiska ansvaret för alla församlingens uppgifter och fullgör uppgifterna i 1 § tredje och fjärde stycket samt 2–4 §§. Gränsdragningen mellan vad som kan beskrivas som

församlingens uppgift och pastoratets ansvar är inte prövad enligt nu gällande regelverk. I beslut 2006/42 gällande förvärv och försäljning av fastigheter fann Överklagandenämnden att det var samfälligheten som hade förvaltningsansvaret. Beslutet grundades på tidigare gällande bestämmelser i kyrkoordningen.

Gemensam församlingsinstruktion

Reglering av församlingsinstruktionen finns i huvudsak i 57 kap. kyrkoordningen. Avseende församlingsinstruktionen är det enligt 57 kap. 5 § ett krav när det gäller förslag till gemensam församlingsinstruktion att kyrkorådet samråder med församlingens råden inom pastoratet (utöver kyrkoherden och domkapitlet). I samma kapitel 6–7 §§ framgår vad som gäller för hur en församlingsinstruktion utfärdas, ändras och blir bindande för en församling. 6 § anger huvudregeln, nämligen att efter godkännande av kyrkofullmäktige eller kyrkoherden får domkapitlet utfärda församlingsinstruktionen. Fråga om en ändring av instruktionen kan väckas av såväl domkapitlet, som församlingens eller pastoratets beslutande organ, kyrkorådet, ett församlingsråd eller av kyrkoherden. Ändringar av detta slag godkänns och utfärdas på samma sätt som instruktionen. 7 § ger domkapitlet möjlighet att vid ”särskilda skäl” utfärda en församlingsinstruktion utan ett föregående godkännande.

Församlingsinstruktionens konturer har berörts i motiven. Ur ett mer praktiskt perspektiv fyller församlingsinstruktionen funktionen av att den är viktig när det gäller att i det konkreta fallet definiera församlingens ansvarsområde. Av instruktionen ska det framgå hur ansvaret för den grundläggande uppgiften är fördelad mellan församlingarna och pastoratet, samt ansvarsfördelningen mellan församlingarna inom pastoratet. Pastoratets kyrkoråd har möjlighet att delegera uppgifter till församlingens rådet. Vilka olika uppgifter det kan bli fråga om att delegera vidare på det sättet är inte närmare reglerat i kyrkoordningen utan kan säkerligen bero på b.l.a. pastoratets och församlingarnas storlek. Exempel på församlingarnas samverkansområden där då pastoratet har ett mer direkt ansvar har tidigare bedömts vara t.ex. sjukhuskyrkan och konfirmandarbetet (SKU 2011:2, s. 250, och KsSkr 2012:5, s. 76).

Kyrkvårdar i församlingsråd

Kyrkvårdar är inte förtroendevalda i formell mening enligt 33 kap. 1 § kyrkoordningen. Kyrkovärdsinstitutionen har en lång tradition inom Svenska kyrkan, och en kyrkvård har ansetts inneha det förnämsta och viktigaste av kyrkans lekmannauppdrag.

En kyrkvård utses av församlingens rådet (i församlingar som inte ingår i pastorat av kyrkorådet) och två av kyrkvårdarna ska vara ledamöter eller ersättare i församlingens rådet. Som kyrkvård ska man enligt bestämmelsen i 4 kap. 19 § vara 16 år fyllda, kyrkotillhörig och döpt, och man kan endast vara kyrkvård i en församling i taget. Uppdraget för kyrkvärden är att tillsammans med präst, musiker och den gudstjänstfirande församlingen gestalta den enskilda gudstjänsten. Kyrkvårdar som är ledamöter i församlingens rådet kan tillsammans med kyrkoherden vara med och ansvara för kyrkans kulturminnesskyddade inventarier enligt kulturmiljölagen (1988:950). Kravet på att minst två av kyrkvårdarna ska hämtas bland ledamöter och ersättare i församlingens styrelse, kyrkorådet eller församlingens rådet, har motiverats med att det är viktigt med ett tydligt personsamband mellan församlingens styrelse och den gudstjänstfirande församlingen (se CsSkr 1999:3 s. 2–96). Enligt den numera upphävda kyrkolagen (1992:300) var kravet tidigare att minst en av kyrkvårdarna skulle utses bland ledamöterna och ersättarna i kyrkorådet, enligt den då gällande kyrkliga organisationen.

De så kallade strukturförändringarna trädde i kraft den 1 januari 2014 och en redogörelse för deras innebörd finns exempelvis i Organisationsutskottets betänkande Strukturfrågor (O 2012:2).

Sedan strukturförändringarnas genomförande har kyrkomötet vid ett flertal tillfällen behandlat motioner som rör detta. I Organisationsutskottets betänkande Strukturförändringsfrågor (O 2016:3) ges en utförlig redogörelse för hur strukturförändringarnas genomförande har behandlats i kyrkomötet. I betänkandet hänvisade utskottet till tidigare uttalanden av utskottet om att kyrkomötets strukturbeslut från 2012 kräver uppföljning och reflektion. Vid den tidpunkten, dvs. 2016, bedömde man att det var för tidigt att tillsätta en utredning för utvärdering av strukturbeslutet, b.l.a. av det skälet att det inte hade gått så lång tid sedan reformen trädde i kraft. Organisationsutskottet föreslog i betänkandet Några frågor om församlingsråd och strukturreformerna (O 2015:11) att kyrkomötet skulle ge kyrkostyrelsen uppdraget att inleda ett arbete för att följa strukturreformens utveckling och då med ett särskilt fokus på församlingsråden. Kyrkomötet beslutade i enlighet med förslaget, och i kyrkostyrelsens skrivelse Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2016 (KsSkr 2017:2, bilaga 2, s. 48 f) redogör styrelsen för hur ärendet behandlats.

Under våren 2016 har frågan beretts genom en analys av befintliga data, pågående forskningsprojekt inom närliggande områden och de studier stift låtit göra av effekter av strukturförändringar. Denna genomgång visar att genom befintlig årlig statistik kan förekomsten av församlingsråd per stift följas via uppgiften i Kyrksam, och verksamhetsstatistiken ger nyckeltal för gudstjänstliv, diakonalt arbete, kör- och musikliv samt annan församlingsverksamhet.

En kompletterande bild kan fås genom enkätstudier, det vill säga via den interna ”Kyrkbussen”. Hösten 2016 ställdes frågor till ordförande för församlingsråden med fokus på bland annat ansvarsområden och upplevelse av möjlighet att påverka församlingsarbetet. Hela 78 procent har svarat på enkäten. Resultatet visar att i 45 procent av församlingsråden sitter komminister med, i 33 procent kyrkoherde och i 21 procent församlingsherde. De flesta upplever att de kan påverka den egna församlingens liv/verksamhet i hög eller mycket hög grad (50 procent anger i hög grad, 18 procent i mycket hög grad). Två tredjedelar av de svarande församlingsråden uppger att de tagit initiativ till någon verksamhet eller utvecklingsarbete inom församlingen. Drygt 60 procent av församlingsråden har ekonomiska medel att förfoga över. De vanligaste uppgifterna är församlingskollekt, att utse kyrkvårdar, samråd om församlingsinstruktionen, utse inventarieansvarig, och samråd om gudstjänstplanen. I enkäten har också ställts ett par öppna frågor om vad man tyckt fungerat bra i församlingsrådets arbete hittills under mandatperioden, och vad man önskar skulle fungera bättre. En mer utförlig redovisning av resultaten kommer att publiceras i *Nyckeln till Svenska kyrkan* som ges ut av kyrkokansliet under 2017.

Sammantaget visar genomgången att lämplig metod och form för att följa strukturförändringar, med fokus på församlingsråd, är att årligen följa utvecklingen via befintlig statistik och regelbundet återkommande enkätstudier, förslagsvis vart tredje eller vart femte år.

Skrivelsen är slutbehandlad.

Kapitel tre i *Nyckeln till Svenska kyrkan* från 2017 belyser de faktiska erfarenheterna av arbetet i församlingsråden under den föregående mandatperioden. Detta görs mot bakgrund av svaren på den enkät, ställd till ordförande i samtliga församlingsråd, som nämns ovan i kyrkostyrelsens åiterrapportering. I kapitlet beskrivs bl.a. upplevelsen av möjligheten att påverka, vad som upplevs fungera bra respektive mindre bra och tolkningar av församlingsrådets funktion i praktiken.

I Organisationsutskottets betänkande *Strukturfrågor* (O 2017:5) konstaterade utskottet att frågan om utvärdering m.m. av strukturutredningens konsekvenser har behandlats vid ett flertal tillfällen i utskottet sedan reglerna trädde i kraft den 1 januari 2014. Utskottet berörde b.l.a. att en lämplig metod för att följa upp frågor av denna karaktär är genom återkommande enkätstudier med ett par års mellanrum men med årlig uppföljning. I betänkandet betonade utskottet vikten av fortlöpande uppföljning av strukturförändringarna i enlighet med vad som anförts i åiterrapporteringen för 2017 (KsSkr 2017:2), och att denna uppföljning bör var särskilt inriktad på strukturförändringens konsekvenser för församlingar och församlingsråd. Utskottet ansåg även att en vidare fördjupning borde göras mot bakgrund av de resultat som den löpande uppföljningen har gett.

Utskottets överväganden

Motion 2018:32, 2018:34, 2018:36, 2018:78 och 2018:82

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:32.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:34.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:36.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:78.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:82.
6. Kyrkomötet beslutar med anledning av motion 2018:36 och 2018:78 att uppdraga till kyrkomötets presidium att tillse att kyrkomötet får information om de utvärderingsinsatser rörande strukturfrågor som görs av kyrkostyrelsen.

Som en del av Organisationsutskottets arbete med detta betänkande har kyrkostyrelsens arbetsutskott för utskottet redovisat vilka analyser som genomförts, vilka utvärderingar som genomförs nu samt vilka framtida processer som kan vara aktuella i det fortsatta arbetet med att analysera och utvärdera erfarenheterna av strukturförändringarna.

Som har beskrivits i bakgrundsbeskrivningen är församlingen, som den grundläggande enheten, och församlingsbegreppet centrala utgångspunkter i frågor som behandlar hur utvecklingen av strukturförändringarna har sett ut fram till nu och vilken inriktning den bör ta framöver för att skapa goda förutsättningar inför framtiden. Av arbetsutskottets redogörelse har utskottet erfarit att det för närvarande pågår utvärderingar av genomförandet av strukturförändringarna på ett brett plan. I nuläget bedöms det vara för tidigt att inleda mer omfattande utvärderingar än de nu pågående. I nämnda redogörelse framgick att det av utvärderingarna finns erfarenheter som kan användas när en mer omfattande och fördjupande uppföljning bedöms vara aktuell. I närtid genomförs utvärderingsinsatser och en rapport om detta är planerad att lämnas till kyrkostyrelsen under första kvartalet 2019. Utskottet vill betona vikten av att det pågår kontinuerliga uppföljningar av detta slag för att tillgodose att församlingar och pastorat har ändamålsenliga förutsättningar att utföra den grundläggande uppgiften. Enligt utskottets mening är en del av detta att befintliga strukturer och resurser

används effektivt samt att genom samverkan och lärandeprocesser lyfta fram goda exempel för att gemensamt bidra till en utveckling inom områden som påverkas av samhällsutvecklingen. Ett exempel på en sådan användning är att utrymmet till delegation tillvaratas för lokala behov och möjligheter. Utskottet anser mot bakgrund av pågående utvärderingar av strukturutredningens konsekvenser inom olika områden att motionerna ska avslås. Utskottet föreslår dock kyrkomötet, med anledning av motion 2018:36 och 2018:78, besluta att uppdra till kyrkomötets presidium att tillse att kyrkomötet får information om de utvärderingsinsatser rörande strukturfrågor som görs av kyrkostyrelsen.

Motion 2018:56

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2018:56 med den ändring som framgår av utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt *bilaga 1*.

Utskottet finner i likhet med motionären att regleringen i 4 kap. 19 § sista stycket första meningen kyrkoordningen kan ändras till ett krav på att minst en av kyrkvärdarna ska vara ledamot eller ersättare i församlingsrådet. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet bifaller motionens förslag till kyrkoordningsändring. Enligt den nuvarande ordningen är kravet enligt bestämmelsen att minst två av kyrkvärdarna ska vara sådana ledamöter eller ersättare. Enligt utskottets mening kan den nuvarande ordningen med ett krav på minst två kyrkvärdar få till följd att uppgiften med att utse kyrkvärdar försvåras bl.a. hänförligt till utmaningar förknippade med att ett engagemang i en församling kan innebära fler än en uppgift i detta avseende. Det kan i och för sig finnas utmaningar av denna karaktär även med den föreslagna ändringen och utskottet vill samtidigt lyfta fram att samverkan även fortsättningsvis är centralt för att kunna utföra den grundläggande uppgiften.

Kyrkorättsnämnden har i sitt yttrande Kn 2018:4y uppmärksammat utskottet på att den föreslagna ändringen i kyrkoordningen kan genomföras om den ställs upp på angivet sätt och kompletteras med tid för ikraftträdande. Utskottet föreslår att datum för ikraftträdande ska vara 1 januari 2019.

Uppsala den 5 oktober 2018

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Philip Carlquist, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Mattias Benke, Lars-Ola Dahlqvist, Lars G Linder, Maria Lagerman, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, August Hermansson, Christina Hjelm, Benny Ahreman Persson, Eric Westroth, Olov Lindquist, Victor Ramström, Marie Johansson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Märta Brita Forsberg Svensson, Arnold Boström och Linda Lindberg.

Biskoparna Ragnar Persenius och Åsa Nyström har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1 Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen att 4 kap. 19 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

19 §

Församlingens kyrkoråd eller, om församlingen ingår i ett pastorat, församlingsrådet väljer kyrkvärdar för mandatperioden. Till kyrkvärd får den väljas som

1. tillhör Svenska kyrkan,
2. är döpt, och
3. har fyllt 16 år.

Minst *två* av kyrkvärdarna ska *alltid* vara *ledamöter* eller ersättare i församlingens kyrkoråd eller i församlingsrådet. Ingen får vara kyrkvärd i mer än en församling samtidigt.

Minst *en* av kyrkvärdarna ska vara *ledamot* eller ersättare i församlingens kyrkoråd eller i församlingsrådet. Ingen får vara kyrkvärd i mer än en församling samtidigt.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2019.

Förhållandet mellan pastorat och församling

Läronämndens yttrande över motionerna 2018:32, 2018:34 och 2018:56

Svenska kyrkan framträder lokalt som en församling. Denna är den primära enheten inom kyrkan. Församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Syftet är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas. [...] Flera församlingar kan samverka i ett pastorat. (Inledningen till kyrkoordningens andra avdelning)

Kyrkoordningen framhåller också att gudstjänstlivet är konstitutivt för församlingens identitet: ”Utan gudstjänsterna och gudstjänstgemenskapen finns ingen församling.” (Inledningen till kyrkoordningens åttonde avdelning)

Församlingens styrning kan utformas på flera sätt vilket Läronämnden anförde i sitt yttrande Ln 2013:8y:

Läronämnden framhåller i yttrande Ln 2012:3y att ”det lokala självstyret har utformats på flera sätt genom historien och kan från läromässig synpunkt gestaltas på olika sätt”.

Ur läromässig synvinkel är bibehållandet av det lokala självstyret en del av vår kyrkas tradition och formerna för detta kan variera.

Läronämnden understryker att det ur ett evangelisk-lutherskt perspektiv är viktigt att värna församlingen som kyrkans primära enhet, vilket förutsätter en kontinuerlig reflektion över vad det innebär att vara församling.

Uppsala den 31 augusti 2018

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Jenny Sjögren, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winnige.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2018:4y

Kyrkvärdar i församlingsråd

Kyrkorättsnämndens yttrande över motion 2018:56

I motion 2018:56 föreslås en sådan ändring i 4 kap. 19 § att minst en istället för minst två av en församlings kyrkvärdar ska vara ledamot eller ersättare i en församlings kyrkoråd eller såvitt gäller församlingar i ett pastorat i församlingsrådet.

De principiella synpunkter på uppställningen av ett förslag till ändringar i kyrkoordningen och på beredningen av ett sådant förslag som Kyrkorättsnämnden framför i yttrandet 2018:2y gäller även beträffande motion 2018:56.

Ur formell synvinkel kan den föreslagna ändringen i kyrkoordningen genomföras om den ställs upp på angivet sätt och kompletteras med tid för ikraftträdande.

Uppsala den 29 augusti 2018

På Kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Stig Eriksson, Mattias Benke, Bengt Kjellgren, Manilla Bergström, Lotta Lind, Mats Törnered och biskop Ragnar Persenius.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2018:4

Församlingens grundläggande uppgift

Sammanfattning

I betänkandet behandlas tre motioner som alla berör frågor om församlingens grundläggande uppgift. Utskottet menar att motionerna bör avslås men föreslår samtidigt kyrkomötet att, med anledning av motion 2018:6 och 2018:54, uppdra till kyrkostyrelsen att vidta nödvändiga åtgärder så att Svenska kyrkans verksamhetsindelning och redovisningssystem överensstämmer med kyrkoordningens beskrivning av församlingens grundläggande uppgift som en enda med fyra dimensioner.

Till betänkandet finns ett särskilt yttrande.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:6.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:54.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:62, punkt 1.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:62, punkt 2.
5. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motionerna 2018:6 och 2018:54 uppdra till kyrkostyrelsen att vidta nödvändiga åtgärder så att Svenska kyrkans verksamhetsindelning och redovisningssystem överensstämmer med kyrkoordningens beskrivning av församlingens grundläggande uppgift som en enda med fyra dimensioner.

Motionernas förslag

Motion 2018:6 av Anders Åkerlund m.fl., Beskrivningen av församlingens grundläggande uppgift

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att genomföra en utvärdering och eventuell revision av beskrivningen avseende kyrkans uppdrag och församlingens grundläggande uppgift gudstjänst, undervisning, diakoni, mission – GUDM.

Motion 2018:54 av Celina Falk m.fl., Missionen och församlingens grundläggande uppgift

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att ändra 2 kap. 1 § i kyrkoordningen så att ”mission” beskrivs som något som församlingen är en del av, i stället för en verksamhet som församlingen utövar.

Motion 2018:62 av Elisabeth Sandlund och Berth Löndahl, Ökad fokusering på församlingens grundläggande uppgift

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att utforma ett beslutsstöd för församlingarna som syftar till att testa varje verksamhet utifrån kyrkoordningens portalparagrafer,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning för att undersöka vilka ändringar av kyrkoordningen som krävs för ingripanden mot församlingar som satsar sina resurser på verksamheter som inte faller inom den ram som kyrkoordningen stipulerar.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motionerna 2018:6 och 2018:54 i Ln 2018:3y, *bilaga*.

Bakgrund

Församlingens grundläggande uppgift

Enligt 4 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan är församlingen lokal enhet inom Svenska kyrkan. Där stadgas även att församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission.

Enligt 2 kap. 1 § kyrkoordningen är församlingen det lokala pastorala området. Där anges även, i likhet med lagen, att församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Församlingens grundläggande uppgift framgår även av inledningstexten till kyrkoordningens andra avdelning. Där sägs att syftet med församlingens grundläggande uppgift är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas. Det anges i samma inledningstext att allt annat som församlingen utför är stöd för och en konsekvens av denna grundläggande uppgift.

Församlingens grundläggande uppgift beskrivs alltså som en enda uppgift med fyra dimensioner. Formuleringen utformades i samband med relationsändringen. I utredningen *Rättslig reglering* (SOU 1997:41) hänvisades till ett uttalande av den teologiska expertgruppen.

Vare sig praktiskt eller teoretiskt går det att dra några skarpa gränser mellan uppgifterna att fira gudstjänst, bedriva undervisning och utöva diakoni och mission. Det är frågan om olika överlappande aspekter på kyrkans liv och uppdrag. Det går inte heller och bör inte heller dras någon skarp gräns mellan nationella och internationella uppgifter eftersom Kristi världsvida kyrka, där Svenska kyrkan är en del, är universell. Att utöva mission är kyrkans och därmed församlingens uppdrag såväl inom det egna territoriella området som i ett vidare sammanhang. I detta innefattas också det som med en mer begränsad term kallas evangelisation.

Vid utarbetandet av kyrkoordningen ansåg flera remissinstanser att fler delar än de föreslagna skulle ingå i den grundläggande uppgiften. Med anledning av detta anförde Centralstyrelsen bl.a. följande:

Även om det skulle kunna hävdas att kyrkoordningen inte nödvändigtvis behöver följa lagens beskrivning – lagen har ju trots allt karaktären av en ramlagstiftning medan kyrkoordningen kan göras mer konkret utifrån ett inomkyrkligt perspektiv – finns det goda skäl att försöka begränsa

reglerna till det som är just grundläggande och som särskiljer församlingen från övriga nivåer i Svenska kyrkan. Ett sådant skäl är att det knappast *går* att göra en uppräkningslista av alla församlingens angelägenheter som kan göra anspråk på att vara fullständig och heltäckande. Ett annat är att dessa mer preciserade angelägenheter kan behöva beskrivas på olika sätt allt eftersom samhället och Svenska kyrkans arbetsformer utvecklas, medan de grundläggande uppgifterna får förutsättas vara mer beständiga över tiden. Beskrivningen av församlingens grundläggande uppgifter skall alltså ses som en sammanfattning av det som en församling skall ägna sig åt. Inom dessa beteckningar ryms självfallet också "själavård" i en mer allmän mening. Vi anser därför inte att det finns skäl att frångå utredningsförslaget i dessa delar. (se CsSkr 1999:3 s. 2–69 f.)

Kyrkoordningens bestämmelse i 2 kap. 1 § beskriver på ett aktivt sätt församlingens uppgift. Där anges, utöver församlingens grundläggande uppgift, att församlingen har ansvar för den kyrkliga verksamheten för alla som vistas i församlingen, att församlingen får lämna bidrag till internationell diakoni och mission samt att församlingen ska anställa och avlöna den personal samt anskaffa och underhålla den egendom som behövs för församlingens verksamhet. Av 2 kap. 2 § kyrkoordningen följer att församlingen får bedriva näringsverksamhet om den har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift. Det anges i 2 kap. 3 § kyrkoordningen att föreskrifter om församlingens ansvar för begravningsverksamheten finns i begravningslagen (1990:1144). I 2 kap. 4 § kyrkoordningen återfinns den så kallade likställighetsprincipen, som innebär att en församling ska behandla dem som tillhör församlingen lika om det inte finns sakliga skäl för något annat. Som anges i inledningstexten till kyrkoordningens andra avdelning är allt det som församlingen utför utöver den grundläggande uppgiften stöd för och en konsekvens av denna. Samtidigt kan dessa övriga uppgifter i många fall vara nödvändiga för att den grundläggande uppgiften ska kunna bedrivas.

Om församlingar samverkar i ett pastorat har pastoratet det ekonomiska ansvaret för alla församlingens uppgifter. Vidare fullgör pastoratet de uppgifter som anges i 2 kap. 1 § tredje–fjärde stycket, alltså möjligheten att lämna bidrag till internationell diakoni och mission samt uppgiften att anställa och avlöna den personal samt anskaffa och underhålla den egendom som behövs för verksamheten. Pastoratet fullgör även uppgifterna i 2 kap. 2–4 §§, alltså möjligheten att bedriva näringsverksamhet om den har naturlig anknytning till den grundläggande uppgiften, begravningsverksamheten samt likställighetsprincipen. Även om församlingen ingår i ett pastorat är det församlingen som ansvarar för utförandet av den grundläggande uppgiften. Församlingen har också alltid ansvaret för den kyrkliga verksamheten för alla som vistas i församlingen, oavsett om församlingen ingår i ett pastorat eller ej.

I församlingsinstruktionen anges hur församlingen fullgör sin grundläggande uppgift. När flera församlingar samverkar i ett pastorat har de en gemensam församlingsinstruktion (se 2 kap. 6 § och 57 kap. 5 §). Församlingsinstruktionen tillkom som ett tillsynsinstrument i och med kyrkoordningens ikraftträdande.

Mission som en del av församlingens grundläggande uppgift

I kyrkolagen (1992:300) talades inte om mission utan om evangelisation som en av de församlingsangelägenheter som definierades i dåvarande 11 kap. 4 §. Termen evangelisation ersattes av termen mission vid kyrkoordningens och lagen om Svenska kyrkans tillkomst. Enligt ovan nämnda teologiska expertgrupp var termen evangelisation mer inskränkt än termen mission. Gruppen anförde vidare bl.a. följande.

Mission (av lat *mi'ttio* 'skicka', 'sända') är ett teologiskt mer laddat begrepp som avser hela kyrkan och därmed också varje församlings sändning i världen. Kyrkans missionsuppdrag är en fortsättning av det uppdrag som Jesus gav sina lärjungar när han gav dem fullmakt och sände ut dem att predika "Guds rike". Av grundläggande betydelse är den s.k. missionsbefallningen i Matt. 28:19–20: "Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar, döp dem i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn, och lär dem att hålla alla de bud jag har gett er. Och jag är med er alla dagar till tidens slut."

Mission har ofta blivit beteckning på den verksamhet som riktar sig till den ickekristna delen av mänskligheten. Det uppdrag som ges i missionsbefallningen har dock alltid setts som grundläggande uppgift för kyrkan såväl inom som utom landet. I våra dagar handlar det som traditionellt betecknas som mission till övervägande delen om samarbete med kyrkor på olika platser runt om i världen och i det sammanhanget har ömsesidigheten i uppdraget en helt annan betydelse än som tidigare varit fallet. Uppdelningen mellan mission riktad till mer avlägsna, "främmande" och ickekristna länder och evangelisation riktad till människor i det egna, kristnade landet har alltmer mist sitt berättigande. (se SOU 1997:41 s. 181 f.)

Om inomkyrklig tillsyn

Enligt 5 § lagen om Svenska kyrkan är stiftets grundläggande uppgift att främja och ha tillsyn över församlinglivet. Detta regleras närmare i 6, 8 och 57 kap. kyrkoordningen. Som redan nämnts tillkom församlingsinstruktionen som ett tillsynsinstrument i och med kyrkoordningens ikraftträdande. I församlingsinstruktionen anges hur församlingen fullgör sin grundläggande uppgift. När flera församlingar samverkar i ett pastorat har de en gemensam församlingsinstruktion (se 2 kap 6 § och 57 kap. 5 §).

Till detta kan nämnas regleringen i 5 kap. 2 § tredje stycket kyrkoordningen, där det sägs att kyrkoherden har ansvar för tillsyn över all verksamhet utifrån Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. I inledningstexten till kyrkoordningens första avdelning sägs att den grundläggande tro, bekännelse och lära som Svenska kyrkan står för ska komma till uttryck i allt vad kyrkan gör och säger. Det hör till kyrkoherdens uppdrag att verka för och ha tillsyn över att detta gäller i församlingar och pastorat. I detta ingår ett ansvar för kyrkoherden att uppmärksamma domkapitel och biskopen på om det t.ex. fattas beslut som kyrkoherden menar står i strid mot Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Församlings- och pastoratskriterier

I 37 kap. kyrkoordningen finns regler om ändringar i församlings- och pastoratsindelningen. I 2–4 §§ anges kriterier för församlingar som ingår i pastorat, för församlingar som inte ingår i pastorat samt för pastoraten. Enligt 3 § ska det i församlingar som ingår i ett pastorat firas gudstjänster i enlighet med vad som framgår av församlingsinstruktionen. Vidare ska det i en sådan församling finnas minst ett kyrkorum invigt i Svenska kyrkans ordning. Slutligen ska det i församlingen finnas personer som tar ansvar för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd och personer som fullgör uppdragen som förtroendevalda i församlingen. För församlingar som inte ingår i ett pastorat tillkommer, utöver det som gäller för församlingar som ingår i pastorat, att församlingen ska kunna fullgöra församlingens uppgifter enligt bestämmelserna i 2 kap. 1 § och enligt bestämmelser i kyrkoordningen i övrigt. Slutligen ska

ett pastorat kunna fullgöra sina uppgifter enligt bestämmelserna i 2 kap. 5 § och enligt bestämmelser i kyrkoordningen i övrigt.

O 2018:4

Stiftsstyrelsen ska verka för en ändamålsenlig lokal struktur. Styrelsen ska fortlöpande följa utvecklingen och snarast initiera åtgärder när så behövs för att bestämmelserna i 2–4 §§ ska kunna följas. (se 37 kap. 5 §)

Kyrkomötets tidigare behandling

Kyrkomötet har vid några tillfällen behandlat motioner angående församlingens grundläggande uppgift. Samtliga motioner har avslagits.

I sitt betänkande O 2005:4 anförde Organisationsutskottet att det finns goda skäl att reflektera vidare över begreppen gudstjänst, undervisning, diakoni och mission. Utskottet föreslog dock avslag på motionerna (M 2005:3, M 2005:12 och M 2005:72) och anförde vidare att den nuvarande formuleringen av 2 kap. 1 § första stycket har tillkommit efter många överväganden och är ett uttryck för fyra dimensioner av samma uppdrag – att räcka evangeliets gåva. Vidare noterade utskottet att formuleringen är identisk med 4 § lagen om Svenska kyrkan och att starka skäl talar för att kyrkoordningens regel om församlingens grundläggande uppgift bör vara identisk med de uttryckssätt som finns i lagen. En naturlig följd av en språklig justering i kyrkoordningsregleringen av den grundläggande uppgiften skulle enligt utskottets mening alltså vara en framställan till regeringen att föreslå riksdagen motsvarande justering i lagen om Svenska kyrkan, vilket utskottet ansåg inte vara motiverat. Kyrkomötet beslöt i enlighet med utskottets avslagsförslag.

År 2013 behandlade Organisationsutskottet i sitt betänkande O 2013:3 fyra motioner (M 2013:1–4), i vilka föreslogs att kyrkomötet skulle besluta om att införa förklaringar av varje del av församlingens grundläggande uppgift i kyrkoordningen. Utskottet konstaterade, i likhet med Läronämnden (Ln 2013:4y), att kyrkoordningens reglering av den grundläggande uppgiften medvetet är utformad för att ge tolkningsutrymme för lokal och regional tillämpning och att den föreslagna detaljerade beskrivningen av de olika aspekterna av den grundläggande uppgiften riskerar att omöjliggöra mångfalden av lokala gestaltningar och därför står i strid med regleringens syfte och funktion. Utskottet hänvisade även till Kyrkorättsutskottets yttrande 2013:4y där det påpekades att det är viktigt att det tydligt framgår även av kyrkoordningen att den grundläggande uppgiften är en sammanhållen uppgift med fyra aspekter på kyrkans liv och uppdrag och att det inte går, vare sig praktiskt eller teoretiskt, att dra några skarpa gränser mellan dessa. Utskottet föreslog att motionerna skulle avslås och kyrkomötet beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Vid 2014 års kyrkomöte föreslog Organisationsutskottet i sitt betänkande O 2014:3 avslag på en motion (M 2014:14) som bl.a. föreslog att kultur skulle läggas till som en del av församlingens grundläggande uppgift. Utskottet anförde bl.a. att man anslöt sig till Läronämndens yttrande (Ln 2014:3y), där nämnden framfört att den grundläggande uppgiftens fyra dimensioner inte är en beskrivning av olika verksamhetsgrenar utan ett sammanfattande uttryck för kyrkans och församlingens uppgift i världen. Kyrkomötet beslöt i enlighet med utskottets förslag.

2013 uppdrog kyrkomötet till kyrkostyrelsen, med anledning av motion 2013:52, att utarbeta en ändamålsenlig redovisningsmodell för församlingar och pastorat. Av kyrkostyrelsens skrivelse 2016:2, *Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2015*, bilaga 2, framgår följande om uppdragets genomförande. Den av kyrkostyrelsen utsedda styrgruppen behandlade under 2015 de frågor som dokumenterats som särskilt viktiga att belysa utifrån både teologiskt och ekonomiskt perspektiv. Genom en enkät till en statistiskt representativ grupp av församlingar och pastorat samt med

möjlighet för övriga enheter att lämna remissvar belystes frågorna och möjlighet att lämna synpunkter och förslag till alternativa lösningar fanns. Kyrkostyrelsen konstaterar i sin skrivelse att flertalet enheter då inte hade hunnit tillämpa modellen mer än 1–2 år. Kyrkostyrelsen konstaterar vidare att vissa redovisningstekniska förändringar som skulle vara rimliga att genomföra vid den tidpunkten snarare skulle medföra negativa konsekvenser med anledning av det administrativa merarbete som förändringar i modellen orsakar för församlingar och pastorat. Detta hade särskilt påpekats bland flertalet som svarat på enkäten. Enligt kyrkostyrelsen borde modellen i stället få en grundlig genomlysning och utvärdering inom en period av 3–5 år. Skrivelsen ansågs därmed slutbehandlad.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:6.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:54.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:62.
4. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motionerna 2018:6 och 2018:54 uppdra till kyrkostyrelsen att vidta nödvändiga åtgärder så att Svenska kyrkans verksamhetsindelning och redovisningssystem överensstämmer med kyrkoordningens beskrivning av församlingens grundläggande uppgift som en enda med fyra dimensioner.

Enligt 2 kap. 1 § första stycket kyrkoordningen är församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Församlingens grundläggande uppgift är en enda uppgift med fyra dimensioner eller aspekter som överlappar varandra. Utskottet ställer sig bakom kyrkoordningens beskrivning av församlingens grundläggande uppgift och någon ändring av denna anser utskottet inte ska göras. Utskottet noterar även att en sådan ändring skulle leda till att kyrkoordningens beskrivning av församlingens grundläggande uppgift inte skulle överensstämma med lagen om Svenska kyrkan.

Utskottet finner dock att församlingens grundläggande uppgift inte alltid uppfattas eller beskrivs som fyra dimensioner av samma uppdrag. När den grundläggande uppgiftens olika aspekter delas upp i avgränsade verksamheter får det konsekvenser för synen på den grundläggande uppgiften som en enda. Ett exempel på en sådan uppdelning av de fyra aspekterna i verksamheter är Svenska kyrkans verksamhetsindelning och redovisningssystem. Kyrkomötet beslutade år 2013 att med anledning av motion 2013:52 uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta en ändamålsenlig redovisningsmodell för församlingar och pastorat. Det framgår av bakgrundsbeskrivningen till detta betänkande att kyrkostyrelsen år 2016 uttalade att flertalet enheter år 2015 inte hade hunnit tillämpa modellen mer än 1–2 år och att modellen i stället borde få en grundlig genomlysning och utvärdering inom en period av 3–5 år. Någon sådan genomlysning och utvärdering har ännu inte påbörjats. I en sådan genomlysning och utvärdering anser utskottet att de perspektiv utskottet lyfter ska ingå.

Enligt vad utskottet erfar är mission ofta den aspekt av den grundläggande uppgiften som kan vara svårast att beskriva, exempelvis i församlingsinstruktionen. Här kan gemensam fördjupning och diskussion vara till hjälp, exempelvis utifrån Kyrkornas världsråds dokument *Tillsammans för livet* eller Hans-Erik Nordins *Gå över gränser – Ett biskopsbrev om mission*.

Utskottet anser slutligen att de tillsynsinstrument som finns idag och som beskrivs i bakgrundsbeskrivningen är fullt tillräckliga.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att kyrkomötet ska avslå motionerna 2018:6, 2018:54 och 2018:62, men även att med anledning av motion 2018:6 och 2018:54 uppdra till kyrkostyrelsen att vidta nödvändiga åtgärder så att Svenska kyrkans verksamhetsindelning och redovisningssystem överensstämmer med kyrkoordningens beskrivning av församlingens grundläggande uppgift som en enda med fyra dimensioner.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Mattias Benke, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars-Ola Dahlgvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Victor Ramström, August Hermansson, Benny Ahremark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Arnold Boström, Linda Lindberg, Johnny Lilja, Margareta Karlsson, Stefan Aro och Olov Lindquist.

Biskoparna Åsa Nyström och Ragnar Persenius har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskilt yttrande

Avseende motion 2018:62: Jag instämmer i att församlingarna ska fokusera på portalparagraferna men det finns nog andra sätt att uppnå det på än det motionären föreslår.

Eric Westroth

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2018:3y

Mission och församlingens grundläggande uppgift

Läronämndens yttrande över motionerna 2018:6 och 2018:54

Läronämnden hänvisar till sitt yttrande Ln 2014:8y.

Kyrkan är redskap för Guds sändning som tar sig uttryck i församlingens uppdrag att fira gudstjänst, bedriva undervisning, utöva diakoni och mission. Syftet är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas. Detta är grunden för den missionsstrategi som ska förverkligas i varje församling och som tydliggörs i församlingsinstruktionen. Den utarbetas i samspel mellan stiftet och de lokala pastorala områdena.

Ordet mission har använts på olika sätt i kyrkans tradition. Mission kan beskrivas som uppdraget att delta i Guds mission, Guds verk i världen (*Missio Dei*). Ordet mission kan också användas om det mer specifika uppdraget att göra Jesus Kristus känd, trodd och älskad. Dessa perspektiv återfinns i kyrkans tradition och är förenliga med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Läronämnden understryker att en revision av kyrkoordningens nuvarande beskrivning av kyrkans uppdrag och församlingens grundläggande uppgift skulle kräva ett omfattande läroarbete.

Uppsala den 31 augusti 2018

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winnige.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2018:5

Valfri församlingstillhörighet

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2018:8 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att utreda hur man kan skapa ökade möjligheter för kyrkotillhöriga att kunna välja att tillhöra en annan församling eller ett annat pastorat än den församling eller det pastorat som de är bosatta inom. Utskottet konstaterar att frågan om fri eller friare församlingstillhörighet är komplex och att den har behandlats av kyrkomötet ett flertal gånger. Frågan har även utretts. Utskottet vill särskilt poängtera vikten av att upprätthålla territorialprincipen och de ekonomiska konsekvenser som en fri eller friare församlingstillhörighet kan komma att ha. Vidare noterar utskottet att de förändringar som genomfördes till följd av den s.k. strukturutredningen har lett till ökad valfrihet vad gäller församlingsengagemang. Mot denna bakgrund anser utskottet att kyrkomötet ska avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:8.

Motionens förslag

Motion 2018:8 av Olov Lindquist m.fl., Gör det möjligt att välja församlingstillhörighet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur man kan skapa ökade möjligheter för kyrkotillhöriga att kunna välja att tillhöra en annan församling eller ett annat pastorat än den församling eller det pastorat som de är bosatta inom.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2018:8 i Ln 2018:4y, *bilaga*.

Bakgrund

Gällande ordning m.m.

I 4 § första stycket i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan finns bestämmelser om församlingens organisatoriska uppbyggnad. Församlingen är enligt första stycket lokal enhet inom Svenska kyrkan och omfattar de personer som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område. Av tredje stycket samma paragraf framgår att det också kan finnas icke-territoriella församlingar.

Att församlingen omfattar de personer som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område innebär att den så kallade territorialprincipen tillämpas. Begreppet bosatt är enligt förarbetena något vidare än begreppet folkbokförd och den närmare innebörden bör regleras inomkyrkligt (prop. 1997/98:116, s. 51). I motiven uttalades.

Den territorialprincip som ryms i den nuvarande ordningen är av stor betydelse för kyrkans organisatoriska identitet. Den är dessutom avgörande för att principen om rikstäckning skall kunna uppfyllas. Vid 1995 års kyrkomöte uttalades att territorialprincipen skall framgå av lagen om Svenska kyrkan (a. bet. s. 32).

Enligt riksdagens principbeslut bör det i lagen om Svenska kyrkan slås fast att församlingarna, med vissa undantag, är territoriella och omfattar dem som tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförda inom församlingen. En utgångspunkt för reformen är att församlingarnas kommunstatus skall upphöra. Av detta skäl har utredningen ansett att det saknas anledning att knyta tillhörigheten till den statliga folkbokföringen. Utredningen har i stället föreslagit att uttrycket "bosatt" skall användas. Förslaget har fått ett mycket positivt mottagande. Också regeringen ställer sig bakom förslaget. Som utredningen uttalat är begreppet bosatt något vidare än begreppet folkbokförd. Den närmare innebörden bör regleras inomkyrkligt.

En förutsättning för att den statliga hjälpen med att beräkna, debitera, redovisa och ta in avgifter från dem som tillhör Svenska kyrkan, dvs. administrationen av kyrkoavgift, skall kunna fungera torde dock vara att tillhörighetsreglerna ansluter sig till folkbokföringens regler, åtminstone när det gäller skyldigheten att betala kyrkoavgift.

Fram till den 1 januari 2016 var den som tillhörde Svenska kyrkan tillhörig den territoriella församling där han eller hon var folkbokförd. Den 29 maj 2013 beslutade dock riksdagen att bifalla förslagen i prop. 2012/13:120 *Folkbokföringen i framtiden*. Beslutet trädde i kraft den 1 januari 2016 och innebär bland annat att folkbokföring sedan dess inte längre sker i en församling inom Svenska kyrkan. I stället sker folkbokföring på den fastighet och i den kommun där en person är att anse som bosatt enligt bestämmelserna i folkbokföringslagen (1991:481). Detta fick till följd att Svenska kyrkans församlingsindelning blev en intern fråga för Svenska kyrkan. Som en ytterligare följd av riksdagens beslut ersattes termen folkbokförd i kyrkoordningen med termen kyrkobokförd (se vidare t.ex. TU 2015:1).

Den som tillhör Svenska kyrkan tillhör, enligt gällande ordning, den territoriella eller icke-territoriella församling där han eller hon är kyrkobokförd (35 kap. 1 § kyrkoordningen). En person ska kyrkobokföras inom det territoriella område där personens folkbokföringsadress är belägen eller i vissa fall, efter ansökan, i den icke-territoriella församling som personen har rätt att tillhöra (1 a §). Om en person saknar känt hemvist eller endast är folkbokförd i en kommun, ska personen kyrkobokföras i den församling inom vars territorium han eller hon senast var folkbokförd på fastighet (1 b §).

Enligt huvudregeln i kyrkoordningen kan den som fyller 18 år senast på valdagen, är döpt, tillhör Svenska kyrkan och kyrkobokförd i en församling väljas till uppdrag som förtroendevald i församlingen, det stift som församlingen tillhör och kyrkomötet. Den som är kyrkobokförd i en församling som ingår i ett pastorat kan också väljas till förtroendeuppdrag i pastoratet och i annan församling inom pastoratet (33 kap. 4 §).

Av 2 § i lagen om Svenska kyrkan framgår att Svenska kyrkan ska bedriva en rikstäckande verksamhet.

Frågan om en fri eller friare församlingstillhörighet har behandlats av kyrkomötet vid ett flertal tillfällen. Redan 2001 beslutade kyrkomötet att kyrkostyrelsen skulle tillsätta en utredning med uppgift att förutsättningslöst analysera och klargöra problemen och redovisa konsekvenserna av ett system med friare församlingstillhörighet. Uppdraget resulterade i utredningsbetänkandet *Rörlig församlingstillhörighet* (SKU 2004:1). I denna utredning resonerades kring ett antal möjliga modeller, från en fullständigt fri till en friare församlingstillhörighet. Det konstaterades att vissa av modellerna med säkerhet inte är förenliga med lagen om Svenska kyrkan och att de i vissa andra fall kunde bedömas som mer eller mindre svårförenliga med lagens bestämmelser. För en utförlig beskrivning av frågans tidigare behandling i övrigt fram till 2009 hänvisas till Organisationsutskottets betänkande *Församlingstillhörighet* (O 2009:3).

Vid behandlingen av frågor om församlingstillhörighet 2009 yttrade sig Läronämnden och upprepade vad man tidigare uttalat vid ett flertal tillfällen om territorialprincipen, nämligen att den är en grundläggande del av vår kyrkas tradition och självförståelse. Samtidigt menade Läronämnden att vad som konstituerar den territoriella anknytningen kan variera och att samhällsutvecklingen kan framtvunga en omprövning eller komplettering av tidigare synsätt och regelverk. (Ln 2009:8y)

Även under 2010 och 2011 års kyrkomöten behandlades frågor om friare församlingstillhörighet. Motionerna (2010:38, 2010:53, 2011:36 och 2011:83) avslogs, i huvudsak med hänvisning till att frågan låg inom ramen för vad den så kallade strukturutredningen hade att behandla (O 2010:5). Organisationsutskottet uttalade också att det är viktigt att kyrkan står fast vid den uppgörelse som träffades med staten vid relationsförändringen kyrka-stat och att bestämmelserna i lagen om Svenska kyrkan var en del av denna uppgörelse (O 2011:8).

I strukturutredningens betänkande *Närhet och samverkan* (SKU 2011:2) konstaterades att frågan om att kunna ha uppdrag som förtroendevald i en annan församling än den i vilken man är bosatt, är en av de centrala frågorna i diskussionerna gällande friare församlingstillhörighet. Denna uppfattning underströks av Organisationsutskottet under kyrkomötet 2011, då utskottet i sitt betänkande *Friare församlingstillhörighet* (O 2011:8) uttalade att utredningens förslag innebar att många av de problem som förknippats med den dåvarande ordningen skulle få sin lösning. Strukturutredningen framhöll också att det inte finns några restriktioner mot att fira gudstjänst och vara engagerad i församlingsverksamhet i vilken församling som helst. Vidare anfördes att utredningen inte såg några skäl till att ta initiativ till ändringar i lagen om Svenska kyrkan.

Även vid 2013 års kyrkomöte väcktes frågan om friare församlingstillhörighet, genom en motion (2013:41). Motionärerna önskade att kyrkomötet skulle uppdra åt kyrkostyrelsen att utfärda tilläggsdirektiv till, den då pågående, så kallade utjämningsutredningen att inom utredningens ram också undersöka möjligheterna till en friare församlingstillhörighet. Kyrkomötet avslog motionen. I betänkandet *Valfri församling* (O 2013:10), som föregick kyrkomötets beslut, konstaterade Organisationsutskottet återigen att det är viktigt att Svenska kyrkan står fast vid den uppgörelse som träffats med staten vid relationsförändringen mellan Svenska kyrkan och staten. Utskottet menade att inget nytt hade framkommit som skulle motivera ett annat ställningstagande och påpekade också att en uppluckring av den nu gällande territorialprincipen skulle riskera att försämra möjligheterna för Svenska kyrkan att bedriva en rikstäckande verksamhet.

Vid 2014 års kyrkomöte avslogs vidare en motion (2014:106) om att skapa ökade möjligheter för kyrkotillhöriga att kunna välja att tillhöra en annan församling eller ett annat pastorat än den församling eller det pastorat som de är bosatta inom. Organisationsutskottet anslöt i sitt betänkande *Valfri församling* (O 2014:9) till sina tidigare

uttalanden och menade att de argument som tidigare förts fram som skäl för avslag alljämt var gällande. Utskottet anförde vidare att frågan inte minst handlar om Svenska kyrkans identitet som öppen folkkyrka med rikstäckande verksamhet. Denna identitetsbild, som fastslagits i lagen om Svenska kyrkan, var en del av uppgörelsen med staten vid relationsförändringen och något som utskottet anförde att det fortsatt ville slå vakt om. Enligt utskottets mening skulle ett tillmötesgående av motionärernas önskemål innebära att steg skulle tas i en riktning mot en uppluckring av territorialprincipen och därmed en försämring av förutsättningarna för bedrivandet av en rikstäckande verksamhet. Med valfrihet i församlingstillhörighet menade utskottet att det föreligger en risk för att konkurrenssituationer kan uppstå bland församlingar. Detta ansågs inte önskvärt eller i överensstämmelse med kyrkans identitet. Slutligen menade utskottet att frågan om församlingstillhörigheten är av mindre betydelse för många av kyrkans medlemmar, eftersom medlemskapet i Svenska kyrkan som trossamfund är viktigt och inte själva församlingstillhörigheten. Av den anledningen skulle också en valfrihet i frågan om församlingstillhörighet riskera att bli förvirrande för dessa medlemmar.

I en motion (2015:87) till kyrkomötet 2015 föreslogs, i samband med införandet av termen kyrkobokförd, att kyrkostyrelsen skulle utreda möjligheten för en tillhörig att kvarstå som tillhörig i sin hemförsamling vid flytt till ett särskilt boende, serviceboende eller liknande. I Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande *Följder av riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling* (TU 2015:1) anförde Tillsyns- och uppdragsutskottet att den valfrihet som efterfrågades inte är förenlig med bestämmelsen i 4 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan, där det anges att församlingen omfattar de personer som är bosatta inom församlingens område. Även om lagstiftningen som gäller folkbokföring ändrades den 1 januari 2016 gäller den angivna bestämmelsen i lagen om Svenska kyrkan om församlingstillhörighet grundad på bosättning. Utskottet ansåg det därför inte vara ändamålsenligt att i kyrkoordningen införa bestämmelser som inte överensstämmer med bosättningsbegreppet som det är definierat i folkbokföringslagen.

Behandling i Sveriges riksdag

Riksdagen har vid ett antal tillfällen avstyrkt motioner om förändring av lagregleringen av församlingstillhörighet i Svenska kyrkan. Våren 2006 avstyrkte konstitutionsutskottet motioner av sådant slag med motiveringen att det inte fanns skäl att förorda en förändring eller omprövning av tidigare beslut om relationerna mellan staten och Svenska kyrkan (bet. 2005/06:KU18 s. 9. Därefter har utskottet vidhållit sitt tidigare ställningstagande (bet. 2006/07:KU13, bet. 2008/09:KU7, bet. 2009/10:KU7, bet. 2011/12:KU12, bet. 2013/14:KU27, bet. 2015/16:KU12 och 2017/18:KU29).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:8.

Utskottet konstaterar inledningsvis att frågan om fri eller friare församlingstillhörighet är komplex. Som framgår av bakgrundsbeskrivningen har frågan behandlats av kyrkomötet ett flertal gånger sedan relationsändringen och utskottet hänvisar till de beslut som kyrkomötet tidigare har fattat. Vidare har frågan utretts och många av de slutsatser som framgår av utredningsbetänkandet *Rörlig församlingstillhörighet* (SKU 2004:1) anser utskottet fortfarande vara relevanta.

Utskottet vill ändå särskilt poängtera vikten av att upprätthålla den territorialprincip som är en grundläggande del av vår kyrkas tradition och självförståelse. En uppluckring av territorialprincipen riskerar att försämra möjligheterna för Svenska kyrkan att bedriva en rikstäckande verksamhet. Samtidigt kan utskottet se att territorialprincipen i vissa fall kan få oönskade konsekvenser för enskilda, exempelvis för äldre som kyrkobokförs på ett serviceboende som är beläget i en annan församling än där de tidigare har bott eller studenter som kyrkobokförs på studieorten.

Vidare vill utskottet lyfta de ekonomiska konsekvenser som en fri eller friare församlingstillhörighet kan medföra. Församlingarnas intäkter skulle kunna komma att bli mindre förutsägbara, vilket påverkar verksamheten, och det skulle även kunna leda till en konkurrenssituation mellan församlingar vad gäller kyrkoavgiftssatser. Införandet av en fri eller friare församlingstillhörighet skulle vidare kunna påverka den hjälp som Svenska kyrkan får av staten vad gäller uppbörden.

Slutligen noterar utskottet att de förändringar som genomfördes till följd av den s.k. strukturutredningen har lett till ökad valfrihet vad gäller församlingsengagemang. Enligt nu gällande ordning är en person som är kyrkobokförd i en församling i ett pastorat valbar som förtroendevald inte bara till den egna församlingen utan även till någon annan församling i pastoratet.

Mot bakgrund av det som har anförts och med hänvisning till kyrkomötets tidigare behandling och beslut i frågan samt ovan nämnda utredning, föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motion 2018:8.

Uppsala den 5 oktober 2018

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Mattias Benke, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Arnold Boström, Olle Reichenberg, Johnny Lilja, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars-Ola Dahlqvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Victor Ramström, August Hermansson, Benny Ahreemark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Linda Lindberg, Margareta Karlsson, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Ragnar Persenius och Åsa Nyström har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss till förmån för bifall av motion 2018:8.

Irene Oskarsson, Johnny Lilja och Olle Reichenberg

Särskild mening

Jag ansluter mig till reservationen.

Olov Lindquist

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2018:4y

Val av församlingstillhörighet

Läronämndens yttrande över motion 2018:8

Läronämnden har med anledning av liknande frågeställningar yttrat sig vid kyrkomötena 2005, 2008, 2009, 2010 och 2011. I Ln 2010:7y anförde Läronämnden:

Läronämnden framhåller att den territoriella principen syftar till att varje människa lokalt ska ha tillgång till Guds ord och sakrament. Denna princip utgör en grundläggande del av vår kyrkas tradition och självförståelse. Vad som konstituerar den territoriella anknytningen kan dock variera. Det finns inga teologiska och läromässiga skäl för att den territoriella principen endast ska grundas i den skattetekniska folkbokföringen. Den skulle också kunna kopplas till andra sakförhållanden som anger lokal samhörighet, t.ex. arbetsplats, studieort eller ort för fritidsboende av regelbundet slag. Det hör till vår kyrkosyn att alla döpta har ett ansvar för sin lokala församling.

Uppsala den 30 augusti 2018

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Ann-Katrin Bosbach, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2018:6

Barnkonsekvensanalys

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2018:13 med förslag om att utreda hur kyrkoordningens regler för barnkonsekvensanalys fungerar och att föreslå förbättringar. Utskottet anser att arbetet med barnkonsekvensanalys är viktigt och konstaterar att såväl den utveckling som pågår avseende uttolkning av bestämmelserna, som den utveckling av praxis som kommer till uttryck genom handboken för barnkonsekvensanalys, är av stor betydelse för det fortsatta arbetet. I och med att denna utveckling pågår föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:13.

Motionens förslag

Motion 2018:13 av Leif Nordenstorm m.fl., Utredning av barnkonsekvensanalys

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur kyrkoordningens regler för barnkonsekvensanalys fungerar och att föreslå förbättringar.

Bakgrund

Gällande ordning

Innan kyrkofullmäktige eller stiftsfullmäktige avgör ett ärende, som kräver beredning, ska i kyrkorådets, stiftsstyrelsens eller stifts nämnds beredning ingå en analys av vilka konsekvenser beslutet får för barn (3 kap. 22 § och 7 kap. 6 § kyrkoordningen). Något motsvarande krav finns inte inför beslut i kyrkomötet. Kyrkostyrelsen ska dock i sitt arbete verka för barns bästa genom att göra barnkonsekvensanalyser inför beslut i ärenden där kyrkostyrelsen, om än inte formellt, har berett en fråga för beslut i kyrkomötet genom att avge en skrivelse till kyrkomötet (2 § i kyrkomötets beslut [SvKB 1999:4] om Instruktion för kyrkostyrelsen och kyrkostyrelsens skrivelse 2012:3).

När stiftsstyrelsen handlägger vissa ärenden enligt särskilda bestämmelser i kyrkoordningen ska stiftsstyrelsen verka för barnets bästa och göra barnkonsekvensanalyser inför beslut (6 kap. 4 § och 7 kap. 11 § kyrkoordningen). Kyrkorådet ska enligt 4 kap. 4 § verka för barnets bästa och göra barnkonsekvenser inför beslut vid fullgörande av sina uppgifter, d.v.s. när kyrkorådet bereder ärenden som ska handläggas av kyrkofullmäktige (1), i den ekonomiska förvaltningen och förvaltningen av församlingens och

pastoratets egendom (2), vid verkställighet av kyrkofullmäktiges beslut om detta inte har uppdragits åt någon annan (3), och när rådet fullgör de uppgifter i övrigt som anges i kyrkoordningen och i bestämmelser beslutade med stöd av kyrkoordningen (4). I 57 kap. 5 § anges vidare att barnens perspektiv utifrån en barnkonsekvensanalys ska beaktas i församlingsinstruktionens pastorala program.

Beslut för vilka det finns ett beredningskrav som innefattar en barnkonsekvensanalys och som kan begäras beslutprövade enligt bestämmelserna i 57 kap. 8–20 §§ kyrkoordningen riskerar att upphävas vid en sådan prövning om beredningskravet inte har uppfyllts genom att någon barnkonsekvensanalys inte kan anses ha gjorts (se t.ex. Överklagandenämndens beslut 2001/15, 2005/6, 2014/19, 2015/13, 2017/1 och 2017/31). Överklagandenämnden har i bl.a. uttalat följande (ÖN 2017/1):

Kyrkoordningen innehåller inte någon allmän bestämmelse om beredningens kvalitet och eventuella brister härvidlag kan därför inte läggas till grund för upphävande av ett beslut i ett beslutsprövningsärende. Kyrkoordningen innehåller inte heller några bestämmelser om hur en barnkonsekvens ska genomföras eller om vad den ska innehålla. Däremot finns en inom Svenska kyrkan utarbetad ”Handbok för barnkonsekvensanalyser i Svenska kyrkan” vilken beskriver en metod för analysen och hur den kan genomföras i praktiken. Handboken, vars innehåll i och för sig inte är bindande, kan användas som stöd vid analysarbetet. Det kan rimligtvis ställas olika krav på analysens innehåll beroende på vilken typ av beslut det är fråga om.

Till stöd för arbetet med barnkonsekvensanalys har sedan reglerna infördes funnits flera olika handböcker. Den aktuella handboken finns publicerad på Svenska kyrkans intranät: <https://internwww.svenskakyrkan.se/barnochunga/barnkonsekvensanalys>. Genom den nationella nivån genomförs vidare en nätverksträff för personer på stift som arbetar med barnkonsekvensanalysfrågor minst en gång per år.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Till 2009 års kyrkomöte förelåg två motioner som behandlade frågan om barnkonsekvensanalys. Motionärerna argumenterade för att genomförandet av en barnkonsekvensanalys inför beslut är viktigt, bl.a. för att Svenska kyrkans verksamhet därmed också ska genomsyras av barnkonventionens grundtankar. Vidare framfördes att genomförandet av en barnkonsekvensanalys är angeläget för att Svenska kyrkan ska kunna vara trogen sin uppdragsgivare och trovärdig som folkkyrka. I betänkandet Kl 2009:6 föreslog Kyrkolivsutskottet kyrkomötet att bifalla motion 2009:55 om införande av en paragraf om barnkonsekvensanalys i kyrkoordningen och motion 2009:9 i den del som den avsåg att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att utarbeta ett arbetssätt så att det görs en barnkonsekvensanalys inför varje beslut. Utskottet menade att den skrivning om barnets särställning som finns i kyrkoordningen behövde få stöd genom att konkretiseras. Man pekade på att kyrkoordningen är styrdokument för hela kyrkan och menade att om frågan synliggörs i kyrkoordningen, är det en signal till stift och församlingar att frågan om barns rättigheter inte är något som bara kan överlämnas till några eldsjälar i barn- och ungdomsverksamheten.

I skrivelsen *Ändringar i kyrkoordningen m.m.* (KsSkr 2012:3) föreslog kyrkostyrelsen att det skulle införas krav på att barnkonsekvensanalyser ska göras i beredningsskedet av ärenden inför beslut, i såväl församlingar och samfälligheter som på stift och nationell nivå. Det ansågs angeläget att barnkonsekvensanalyser blir en naturlig del i beredningen av de ärenden som beslutas inom Svenska kyrkan. För att

åstadkomma detta menade kyrkostyrelsen att det var viktigt att kravet på barnkonsekvensanalys framgår av kyrkoordningen. För den lokala nivån föreslogs krav på barnkonsekvensanalys inför beslut ska gälla för såväl fullmäktige som för kyrkorådet. Innebörden i detta var att barnkonsekvensanalys ska göras av kyrkorådet. Kyrkorådet ska också göra en barnkonsekvensanalys i sådana ärenden där kyrkorådet självt beslutar. På samma sätt föreslogs kravet på barnkonsekvensanalys på stiftsnivån gälla såväl inför beslut i stiftsfullmäktige som i ärenden som stiftsstyrelsen själv handlägger. När det gäller den nationella nivån föreslog kyrkostyrelsen att det införs krav på att barnkonsekvensanalys ska göras när kyrkostyrelsen handlägger egna ärenden, på motsvarande sätt som för stiftsstyrelsen samt där kyrkostyrelsen i någon mening, om än inte formellt, har berett en fråga för beslut i kyrkomötet genom att avge en skrivelse till kyrkomötet. Kyrkostyrelsen föreslog emellertid inte något krav på barnkonsekvensanalys inför de beslut som fattas i kyrkomötet eftersom det hade krävt att analysen ska göras i den beredning som sker i utskotten. Detta bedömdes inte vara rimligt eller ens praktiskt genomförbart utifrån de förutsättningar som utskottsarbetet bedrivs under. Kyrkostyrelsen menade vidare att en barnkonsekvensanalys som tas fram under utskottsberedningen av ett ärende i kyrkomötet av praktiska skäl aldrig torde kunna bli något annat än en ”tom pappersprodukt” och snarare göra mer skada än nytta att låta utskotten genomföra barnkonsekvensanalyser som av praktiska skäl inte kan hålla den kvalitet som måste eftersträvas. Organisationsutskottet tillstyrkte (O 2012:1) kyrkostyrelsens förslag. Detta blev också kyrkomötets beslut.

Vid 2013 års kyrkomöte behandlades en motion (2013:14) i vilken det föreslogs att krav skulle införas att ”något om barnkonsekvensanalys/barnkonventionen” skulle finnas med i såväl motioner till kyrkomötet som i tjänstemännens och utskottens beredning av ärenden. I behandlingen av motionen uttalade Kyrkorättsutskottet (Kr 2013:5) stöd för kyrkostyrelsens bedömning i skrivelsen till 2012 års kyrkomöte, att barnkonsekvensanalyser under utskottsberedningen av ett ärende i kyrkomötet inte torde bli annat än en pappersprodukt. Utskottet föreslog avslag på motionen, vilket också blev kyrkomötets beslut. Även vid 2016 års kyrkomöte behandlades en motion (2016:74) om barnkonsekvensanalys vid beredning av motioner i kyrkomötets utskott. Motionen avsågs på förslag av Kyrkorättsutskottet som huvudsakligen vidhöll sitt tidigare ställningstagande men tillkännagav för presidiet att frågan borde beaktas vid tillämpning av andra arbetsformer (Kr 2016:2). Utskottet återkom inte till frågan i sin behandling av presidiets skrivelse *Kyrkomötets arbetsformer* (PSkr 2017:1), där frågan om krav på barnkonsekvensanalys inom ramen för kyrkomötets förändrade arbetsformer inte heller hade lyfts (Kr 2017:1).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:13.

I kristen tro intar barnen en särställning och de behöver därför särskilt uppmärksammas i Svenska kyrkans verksamhet (inledningstexten till första avdelningen i kyrkoordningen). Bestämmelserna om barnkonsekvensanalys är ett uttryck för denna särställning och kompletterar kyrkoordningen med ett verktyg att inom ramen för kyrkans interna beslutsprocesser beakta denna särställning genom en naturlig del i beredningen av ärenden. Det är också ett uttryck för att Svenska kyrkans ambition är att ligga i frontlinjen vad gäller barns rättigheter. Utskottet kan också konstatera att

kyrkoordningen inte innehåller några bestämmelser som anger hur en barnkonsekvensanalys ska genomföras eller vad den ska innehålla och att det i kyrkoordningen inte heller finns någon allmän bestämmelse om beredningens kvalitet.

För att kravet på barnkonsekvensanalys inte skulle innebära ett allt för byråkratiskt arbetssätt och att barnets perspektiv inte skulle riskera att bli en administrativ fråga utan koppling till det dagliga arbetet, utarbetades vid införandet av bestämmelserna en handbok. Handboken är en del av den nationella nivåns stöd i arbetet och finns publicerad på Svenska kyrkans intranät och har vid ett antal tillfällen lyfts fram av bl.a. Överklagandenämnden som ett viktigt verktyg i arbetet med barnkonsekvensanalys, även om den inte är bindande. Det är också fortsatt utskottets mening. Det gäller inte minst i förhållande till innehållet i den analys som ska göras i en viss typ av ärenden, där frågor av strategisk betydelse är sådana där det enligt utskottets mening är särskilt viktigt att det genomförs barnkonsekvensanalyser. Som exempel kan nämnas ärenden om verksamhetsplan, budget och församlingsinstruktion.

Det är också enligt utskottets mening angeläget att arbetet med barnkonsekvensanalys fortsätter att utvecklas och stödjas så att förmågan att genomföra dessa analyser ytterligare stärks. I och med att kravet finns i kyrkans interna beslutsprocesser är det en del i stiftets tillsyns- och främjandeuppdrag att ge hjälp och stöd i frågor om barnkonsekvensanalys, inte minst i samband med den förvaltningstillsyn som stiftet har i uppdrag att utföra. Utskottet noterar också den utveckling av praxis genom Överklagandenämndens beslut, där nämnden bl.a. uttalat att olika krav kan ställas på analysens innehåll beroende på vilken typ av beslut det är fråga om. Såväl den utveckling som pågår avseende uttolkning av bestämmelserna som den utveckling av praxis som kommer till uttryck genom handboken är av stor betydelse för det fortsatta arbetet med barnkonsekvensanalys som en del av beredningen av ärenden.

Mot bakgrund av vad utskottet anfört ovan är det utskottets mening att det för närvarande inte finns anledning att initiera en utredning om kyrkoordningens regler för barnkonsekvensanalys. Motionen ska därför avslås. Utskottet har inför sina överläggningar tagit del av vad De Ungas Kyrkomöte anfört i sin behandling av motionen.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Mattias Benke, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars-Ola Dahlqvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Victor Ramström, August Hermansson, Benny Ahremark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Arnold Boström, Linda Lindberg, Johnny Lilja, Margareta Karlsson, Stefan Aro och Olov Lindquist.

Biskoparna Ragnar Persenius och Åsa Nyström har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

O 2018:6

I förslaget till beslut yrkas att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur kyrkoordningens regler för barnkonsekvensanalys fungerar och att föreslå förbättringar. Jag är glad att utskottet pekar på en del sådana förbättringar även om jag anser att de inte är tillräckliga. Jag hade t.ex. önskat att utskottet skulle poängtera att barnkonsekvensanalys enbart ska behövas för ärenden av strategisk betydelse som exempelvis verksamhetsplan och budget. Till skillnad från utskottet har De Ungas Kyrkomöte förstått syftet med motionen eftersom de vill att den ska bifallas i sin helhet. Om jag hade haft rösträtt hade även jag gjort detsamma.

Olov Lindquist

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2018:7

Svenska Kyrkans Ungas ställning

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2018:19 i vilken föreslås att Svenska Kyrkans Unga ges ställning som Svenska kyrkans officiella barn- och ungdomsorganisation samt att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utreda vilka förändringar som behöver göras för att synlig- och tydliggöra Svenska Kyrkans Unga som Svenska kyrkans officiella barn- och ungdomsorganisation. Utskottet konstaterar att Svenska Kyrkans Unga är erkänd som Svenska kyrkans barn- och ungdomsorganisation. Vidare anser utskottet att kyrkomötet inte ensidigt kan besluta att ge Svenska Kyrkans Unga ställningen som Svenska kyrkans officiella barn- och ungdomsorganisation och inser inte vad skillnaden skulle vara jämfört med det erkännande som Svenska Kyrkans Unga har idag. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska anse motionens första punkt besvarad och avslå motionens andra punkt. Utskottet föreslår även att kyrkomötet, med anledning av motionens andra punkt, ger kyrkostyrelsen i uppdrag att i samråd och samverkan med Svenska Kyrkans Unga och stiftens ta fram en strategi för att stödja utvecklingen av ungas demokratiska organisering.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att motion 2018:19, punkt 1 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:19, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2018:19, punkt 2 uppdra till kyrkostyrelsen att i samråd och samverkan med Svenska Kyrkans Unga och stiftens ta fram en strategi för att stödja utvecklingen av ungas demokratiska organisering i Svenska kyrkan.

Motionens förslag

Motion 2018:19 av Karin Janfalk m.fl., Svenska Kyrkans Ungas ställning

Kyrkomötet beslutar att

1. ge Svenska Kyrkans Unga ställning som Svenska kyrkans officiella barn- och ungdomsorganisation.
2. uppdra till kyrkostyrelsen att utreda vilka förändringar som behöver göras för att synlig- och tydliggöra Svenska Kyrkans Unga som Svenska kyrkans officiella barn- och ungdomsorganisation.

Bakgrund

Svenska Kyrkans Unga

Svenska Kyrkans Unga hade sitt konstituerande möte i december 1992. Enligt stadgarna för riksförbundet är Svenska Kyrkans Unga ”en demokratisk rörelse av barn och ungdomar i Svenska kyrkan. Svenska Kyrkans Unga vill med Kristus i centrum och med dopet som grund verka i hela Guds skapelse och vara en gemenskap i församlingen där vi får växa i tro och ansvar.” (se § 1)

I dagsläget har Svenska Kyrkans Unga ca 14 000 medlemmar i hela landet. Organisatoriskt är en medlem i Svenska Kyrkans unga medlem i förbundet, men relaterar till en lokalavdelning som medlemmen väljer själv. Medlemskapet är gratis.

En lokalavdelning är nästan alltid knuten till en församling. Det finns cirka 300 lokalavdelningar. Lokalavdelningarna har årsmöten som bl.a. utser ombud till distriktsårsmötet.

Varje lokalavdelning ingår i ett distrikt. Distriktsindelningen följer Svenska kyrkans stiftsindelning. Det finns lika många distrikt som det finns stift. Varje distrikt har en distriktsstyrelse och oftast en stiftskonsulent och/eller en stiftsadjunkt som arbetar med Svenska Kyrkans Unga. Distriktet har ett årsmöte som bland annat utser ombud till förbundets Riksårsmöte.

Distrikten ingår i sin tur i förbundet Svenska Kyrkans Unga. Förbundet har en förbundsstyrelse med en förbundsordförande och ett förbundskansli. Förbundsstyrelsen väljs av det årliga Riksårsmötet.

Svenska Kyrkans Unga arrangerar bl.a. De Ungas Kyrkomöte. På Svenska Kyrkans Ungas hemsida beskrivs De Ungas Kyrkomöte såhär:

De Ungas Kyrkomötet är ett sätt att berätta för Svenska kyrkans högsta beslutande organ, kyrkomötet, vad barn och unga tycker om några av de frågor som de beslutar om när de samlas varje höst i Uppsala. På De Ungas Kyrkomöte träffas deltagare (utsedda av Svenska Kyrkans Ungas distrikt) och diskuterar och skriver motionssvar till motioner som har kommit in till kyrkomötet. (se <https://svenskakyrkansunga.se/arrangemang/duk/>)

Sedan år 2016 hålls ett forum i Uppsala dagen före kyrkomötets öppnande. Vid forumet träffar De Ungas Kyrkomöte representanter för kyrkomötet bestående av utskottspresidierna samt två representanter från varje nomineringsgrupp. Vid forumet presenterar De Ungas Kyrkomöte sina svar på de motioner de har valt att behandla.

Salt – Barn och unga i EFS

Salt – Barn och unga i EFS är EFS barn- och ungdomsorganisation. Av stadgarna för Salt riks framgår att relationen till EFS är grundläggande och att den enbart kan förändras om EFS årsmöte på Salts begäran och med 2/3 majoritet tillstyrker förändringen. I övrigt regleras relationerna till EFS genom överenskommelser. (se §§ 1.3–4)

Salts syfte är enligt stadgarna att barn och ungdomar ska få lära känna, komma till tro på och följa Jesus Kristus. Salt vill ge näring åt en tro som håller i vardagen och ge utrustning för kristen växt samt för mission i Sverige och utomlands. Salt ser Bibeln som Guds ord och som grunden för lära och lov. Vidare ser Salt Jesus Kristus som utgångspunkten för en rätt förståelse av Bibeln. Salt verkar på den evangelisk-lutherska bekännelsens grund. (se §§ 1.1–2)

Salt har knappt 8 000 medlemmar fördelade på ca 140 föreningar. Enligt hemsidan består Salt av självständiga lokalföreningar som är anslutna till Salts riks- och distriktsnivå. På distriktsnivå kan man även vara med som enskild medlem. Distriktsnivån

sammanfaller med EFS-distrikten, men har egen styrelse. På riksplanet i Salt finns dels styrelsen och dels Salts kansli.

O 2018:7

Kyrkomötets tidigare behandling

Vid några tillfällen har frågan om barns och ungas inflytande, exempelvis genom representation i kyrkomöte och kyrkostyrelse, behandlats av kyrkomötet.

Vid 2017 års kyrkomöte behandlade Organisationsutskottet i sitt betänkande O 2017:8 bl.a. en motion (2017:87) om att De Ungas Kyrkomöte skulle få utse representanter med yttrande- och förslagsrätt till kyrkomötet. Utskottet anförde att barn och unga har möjlighet att engagera sig i de olika nomineringsgrupperna och lyfte den påverkansmöjlighet som barn och unga redan har genom De Ungas Kyrkomöte. Vidare anförde utskottet att det inte anser att olika grupper ska ges yttrande- och förslagsrätt i kyrkomötet. Utskottet föreslog att motionen skulle avslås och kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

I betänkandet O 2015:9 behandlades en motion (2015:75) som bl.a. föreslog att Svenska Kyrkans Unga skulle få ett mandat i kyrkostyrelsen. Där återfinns även en utförligare redogörelse av tidigare kyrkomötesbehandlingar av frågan om barns och ungas ökade delaktighet i Svenska kyrkan. Utskottet konstaterade bl.a. att även om Svenska Kyrkans Unga ser sig själva – och på många sätt kan sägas ha en särställning – som Svenska kyrkans barn- och ungdomsorganisation, så finns inte Svenska kyrkans Unga representerade i hela landet vilket innebär att alla barn och unga inte skulle få tillgång till kyrkostyrelsen den vägen. Utskottet framhöll betydelsen av att nomineringsgrupperna aktivt arbetar med att nominera yngre personer till förtroendeuppdrag. Motionen föreslogs avslås och kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att motion 2018:19, punkt 1 ska anses besvarad med vad utskottet anför.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:19, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2018:19, punkt 2 uppdra till kyrkostyrelsen att i samråd och samverkan med Svenska Kyrkans Unga och stiftens ta fram en strategi för att stödja utvecklingen av ungas demokratiska organisering i Svenska kyrkan.

Utskottet konstaterar inledningsvis att Svenska Kyrkans Unga är erkänd som Svenska kyrkans barn- och ungdomsorganisation. Svenska Kyrkans Unga har en särställning. Denna särställning kommer till uttryck på flera sätt. Representanter för Svenska Kyrkans Unga bjuds ofta in i olika sammanhang för att bidra med sina kunskaper och erfarenheter, exempelvis har Svenska Kyrkans Unga en adjungerad i kyrkostyrelsens internationella råd. Svenska Kyrkans Unga får bidrag från Svenska kyrkan utöver kollektorer för att särskilt stödja den viktiga verksamheten som utförs. Många stift har ett väl utvecklat samarbete med Svenska Kyrkans Unga och erkänner Svenska Kyrkans Unga regionalt som stiftets barn- och ungdomsorganisation. Samtidigt vill utskottet poängtera att det även finns andra barn- och ungdomsorganisationer inom Svenska kyrkan som vilar på demokratisk grund och att Svenska Kyrkans Ungas särställning inte förminskar det viktiga arbetet som även dessa andra organisationer utför.

Utskottet anser inte att kyrkomötet ensidigt kan besluta att ge Svenska Kyrkans Unga ställningen som Svenska kyrkans officiella barn- och ungdomsorganisation. Ett

O 2018:7

sådant beslut måste vara ömsesidigt och föregås av dialog. Mot bakgrund av att Svenska Kyrkans Unga är erkänd som Svenska kyrkans barn- och ungdomsorganisation inser utskottet inte heller vad det skulle innebära för förändring om Svenska Kyrkans Unga även skulle ges ställningen som Svenska kyrkans *officiella* barn- och ungdomsorganisation.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att kyrkomötet beslutar att motion 2018:19, punkt 1 är besvarad och att avslå motion 2018:19, punkt 2.

Utskottet vill i sammanhanget lyfta den goda metod för att organisera barn och unga demokratiskt som Svenska Kyrkans Unga visar prov på i sin verksamhet. Utskottet vill därför att kyrkomötet med anledning av motion 2018:19, punkt 2 ge kyrkostyrelsen i uppdrag att i samråd och samverkan med Svenska Kyrkans Unga och stiftens ta fram en strategi för att stödja utvecklingen av ungas demokratiska organisering.

Uppsala den 5 oktober 2018

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Mattias Benke, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Arnold Boström, Olle Reichenberg, Johnny Lilja, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars-Ola Dahlqvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Victor Ramström, August Hermansson, Benny Ahrebrand Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Linda Lindberg, Margareta Karlsson, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Åsa Nyström och Ragnar Persenius har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2018:8

Ungdomsrepresentanter och konsensusmetoder i kyrkomötet

Sammanfattning

I betänkandet behandlas två motioner. I motion 2018:47 föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta ett förslag till kyrkorättslig reglering, som medger att De Ungas Kyrkomöte får sända två representanter med förslags- och yttranderätt till kyrkomötet. Utskottet menar att barn och unga redan har påverkansmöjligheter genom De Ungas Kyrkomöte och att olika grupper inte ska ges yttrande- och förslagsrätt i kyrkomötet. I motion 2018:92 föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkomötets presidium att utreda hur kyrkomötet skulle kunna nyttja konsensusmetoder i samband med beslutsfattande. Utskottet menar att kyrkomötet nyligen beslutat om delvis nya arbetsformer genom möjligheten att genomföra tematiska kyrkomötessammanträden och att det praktiska beredningsarbetet i kyrkomötet innehåller delar som påminner om de i motionen föreslagna konsensusmetoderna. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionerna.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:47.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:92.

Motionernas förslag

Motion 2018:47 av Hans-Olof Andrén m.fl., Ungdomsrepresentanter i kyrkomötet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta ett förslag till kyrkorättslig reglering, som medger att De Ungas Kyrkomöte får sända två representanter med förslags- och yttranderätt till kyrkomötet.

Motion 2018:92 av Amanda Carlshamre m.fl., Konsensusmetoder i kyrkomötet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkomötets presidium att utreda hur kyrkomötet skulle kunna nyttja konsensusmetoder i samband med beslutsfattande.

Bakgrund

Gällande ordning m.m.

Enligt 11 kap. 10 § kyrkoordningen ska kyrkomötet besluta i ärenden som har väckts av kyrkostyrelsen genom en skrivelse (1), en ledamot eller en biskop genom en motion (2), ett utskott inom dess beredningsområde genom ett betänkande (3), kyrkomötets presidium i frågor som avser kyrkomötets arbetsformer (4), och revisorerna, om det gäller ett ärende som har samband med deras uppdrag (5).

Kyrkostyrelsen, kyrkomötets ledamöter och biskopar får väcka ärenden endast till årets första sammanträde. Vid s.k. tematiska kyrkomöten, som kan genomföras vid ett begränsat antal tillfällen enligt en tillfällig Särskild arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 2017:7) finns vissa inskränkningar i motionsrätten (2 §).

Kyrkomötets ärenden ska beredas under årets första sammanträde och sedan avgöras under det andra (11 kap. 12–13 §§ kyrkoordningen). Beredningen sker i utskott, utom ärenden som gäller val där beredning sker av valberedningen. I utskotten behandlas de förslag till beslut som väckts i betänkan, där utskottet efter överläggningar i varje ärende lämnar ett beslutsförslag till kyrkomötets plenum. Samma regler om ärendenas avgörande gäller i utskotten som i plenum (se vidare nedan). Om ett ärende avser en lärofråga finns det särskilda bestämmelser som anger att kyrkomötets Läronämnd ska eller får yttra sig över förslaget. En särskild ordning gäller också förslag till ändringar i bestämmelser som beslutas av kyrkomötet, där Kyrkorättsnämnden ska ha yttrat sig över förslaget innan. Det gäller även om förslaget läggs fram genom ett utskottsinitiativ eller genom en reservation. Innan ett utskott avger ett betänkande i ett ärende av betydelse för verksamhetsinriktningen för den nationella nivån ska utskottet även inhämta yttrande av Ekonomiutskottet.

Stiftens biskopar har rätt att delta i kyrkomötets överläggningar och att framställa förslag. Stiftens biskopar deltar också normalt i utskottens sammanträden. Kyrkostyrelsens ledamöter har också rätt att närvara och delta i överläggningarna. I besluten får dock bara de av kyrkostyrelsens ledamöter delta som också är ledamöter i kyrkomötet. Kyrkomötets revisorer har rätt att yttra sig i samband med kyrkomötets behandling av revisionsberättelsen. Utöver dessa är det inte någon som har yttranderätt och det finns heller inte möjlighet att besluta om en sådan ytterligare yttranderätt (11 kap. 9 §).

Kyrkomötets ordförande leder kyrkomötets arbete och sammanträden i plenum (1 kap. 6 § kyrkomötets beslut [SvKB 1999:3] om arbetsordning för kyrkomötet). Vill någon inför avgörandet av ett ärende framställa ett yrkande som inte redovisas i ett utskotts betänkande ska ledamoten snarast underrätta ordföranden om yrkandet. Det ska lämnas till ledamöterna i skriftlig form innan ärendet avgörs (5 kap. 2 §). När överläggningen är avslutad lägger ordföranden, vid beslutstillfället, fram förslag till beslut utformade så att varje förslag kan besvaras med ja eller nej. När ordföranden lyssnat in vilket beslut som kyrkomötet har fattat, redovisar ordföranden sin uppfattning om vad som har beslutats och befäster beslutet med ett klubbslag, om inte någon ledamot begär omröstning (11 kap. 14 § och 3 kap. 31 § kyrkoordningen). Om en ledamot begär omröstning genomförs den öppet, utom i valärenden som avgörs genom sluten omröstning (11 kap. 14 § och 3 kap. 32 §). Vid lika antal röster är ordförandens röst utslagsgivande, utom i valärenden där beslutet fattas genom lottning (11 kap. 14 § och 3 kap. 34 §). När en omröstning ska äga rum upprättar ordföranden en omröstningsproposition som läses upp för godkännande. Sedan ledamöterna har intagit sina platser läses omröstningspropositionen upp ännu en gång. Omröstning kan förrättas med handuppräckning med röstkort. Om ordföranden efter en omröstning med handuppräckning är tveksam om omröstningens resultat eller om en ledamot

begär rösträkning, verkställs ny omröstning med namnupprop eller med omröstningsapparat (5 kap. 3 § arbetsordning för kyrkomötet)

Beslut i kyrkomötet, inklusive t.ex. utskotten, fattas vanligtvis med så kallad enkel majoritet, dvs. vid en omröstning gäller den mening som mer än hälften av ledamöterna är ense om (11 kap. 14 §, 3 kap. 33 § kyrkoordningen). Det finns dock undantag, t.ex. i valärenden då beslut fattas med en så kallad relativ majoritet, dvs. det förslag som fått flest röster. Motsvarande gäller vid beslutsfattande i kyrko- och stiftsfullmäktige. Vid vissa typer av beslut i kyrkomötet krävs kvalificerad majoritet. Det gäller det slutliga avgörandet i ärenden där den särskilda beslutsordningen (se 11 kap. 18 §) har aktiverats. Då krävs 3/4 majoritet för att fatta ett beslut som biskoparna har avstyrkt. Det gäller också vissa beslut om ändringar i kyrkoordningen, där det krävs 3/4 majoritet för att vid ett beslutstillfälle fatta beslutet. I annat fall krävs enkel majoritet vid två likalydande beslut med ett ordinarie kyrkovoal mellan beslutstillfällena (11 kap. 19 §).

Ungdomsrepresentation i kyrkomötet

Frågan om barn och ungas ökade delaktighet, inte minst på den nationella nivån i Svenska kyrkan, har behandlats vid ett flertal tillfällen i kyrkomötet. För en utförligare redogörelse av tidigare kyrkomötesbehandlings, se Organisationsutskottets betänkande *Mer inflytande för barn och unga* (O 2015:9). I betänkandet behandlade Organisationsutskottet en motion (2015:75) i vilken bl.a. föreslogs att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag på förändringar i kyrkoordningen som innebär att Svenska Kyrkans Unga får ett mandat i kyrkostyrelsen. Organisationsutskottet föreslog att motionen skulle avslås i denna del, då en sådan ordning skulle innebära ett korporativistiskt inslag som inte överensstämmer med de demokratiska principer som i övrigt gäller. Vidare konstaterade utskottet att även om Svenska Kyrkans Unga ser sig själva – och på många sätt kan sägas ha en särställning – som Svenska kyrkans barn- och ungdomsorganisation, så finns inte Svenska Kyrkans Unga representerade i hela landet, vilket innebär att alla barn och unga inte skulle få tillgång till kyrkostyrelsen den vägen. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Vid 2017 års kyrkomöte avslogs vidare en motion (2017:87) om att uppdraga till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag om sådan kyrkorättslig reglering att De Ungas Kyrkomöte får utse representanter med yttrande- och förslagsrätt till kyrkomötet. Organisationsutskottet anförde i sitt betänkande *Representation i kyrkomötet m.m.* (O 2017:8) att barn och unga har möjlighet att engagera sig i de olika nomineringsgrupperna även om rösträttsåldern är 16 år och valbarhetsåldern 18 år och lyfte den påverkansmöjlighet som barn och unga har redan genom De Ungas Kyrkomöte. De möten, kallade forum, som hålls dagen före kyrkomötets första session och det motionshäfte som delas ut till kyrkomötesledamöterna är, menade utskottet, mycket uppskattade och gör att barn och unga finns med i kyrkomötets ärendeberedning. Utskottet ansåg inte heller att olika grupper ska ges yttrande- och förslagsrätt i kyrkomötet.

Om De Ungas Kyrkomöte

Så här beskrivs De Ungas Kyrkomöte på Svenska Kyrkans Ungas hemsida:

De Ungas Kyrkomöte är ett sätt att berätta för Svenska kyrkans högsta beslutande organ, kyrkomötet, vad barn och unga tycker om några av de frågor som de beslutar om när de samlas varje höst i Uppsala. På De Ungas Kyrkomöte träffas deltagare (utsedda av Svenska Kyrkans Ungas distrikt)

och diskuterar och skriver motionssvar till motioner som har kommit in till kyrkomötet. (se www.svenskakyrkansunga.se/arrangemang/duk/)

Sedan 2016 följs De Ungas Kyrkomöte också upp med ett Forum, där deltagare från De Ungas Kyrkomöte möter kyrkomötesledamöter.

De Ungas Kyrkomöte 2018 använde sig av konsensusmetoder vid sitt beslutsfattande (se vidare nedan).

Konsensusmetoder i samband med beslutsfattande

Konsensusmetoder vid beslutsfattande används inom Kyrkornas världsråd. Även Eumeniakyrkan antog 2016 en manual för konsensusmetoder för att användas vid kyrkokonferenserna 2017 och 2018 och sedan utvärderas. Någon utvärdering har ännu inte färdigställts. I det följande redovisas som exempel Eumeniakyrkans modell för konsensusmetoder.

Eumeniakyrkan beskriver begreppet konsensusmetoder som de redskap som de använder vid sina förhandlingar och för att uttrycka sin ansats till enighet och samstämmighet som de vill att deras förhandlingar ska präglas av. Sammanfattningsvis kan metoden beskrivas på följande sätt: Ett förslag eller en fråga väcks. Ett samtal förs om olika tänkbara lösningar och vägar framåt. När en lösning har funnits, som det finns tillräcklig uppslutning kring, går man vidare till beslut. Om alla är överens, noteras i protokollet att beslutet fattats i enighet. Om det finns en minoritet som är av annan uppfattning, men ändå kan tänka sig att leva med att beslutet fattas, noteras det i protokollet. Om det inte går att göra en sådan överenskommelse, låter de antingen frågan vila eller övergår till vanlig majoritetsomröstning. Det finns ingen vetorätt. (<http://www.sandaren.se/debatt/detta-menar-vi-med-konsensusmetoder>, 2018-08-26).

I det följande beskrivs processen mer detaljerat:

Beslutsprocessen består av olika moment, som ibland går samman. Vid en ”informationssession” presenteras frågan, varför den lyfts och eventuellt förslag till beslut. Det finns då möjlighet att ställa frågor för att klargöra informationen. Därefter hålls en öppen diskussion under en ”överbägandesession”. Under samtalen kan så kallade indikatorkort av två olika färger användas av ombuden för att indikera till mötesledningen vilken uppfattning man har i frågan. Efterhand diskussionen förs kan förslagen utvecklas genom att mötesledningen bryter och ger utrymme för samtal i mindre grupper eller föra frågan till det så kallade åsiktstorget. Syftet är att i t.ex. mindre grupper hitta fler argument som bör delges mötet. Om det är enkla ärenden i vilka antalet förslag inte är för omfattande kan ordföranden summera diskussionen och framföra presidietts förslag till beslut. I mer komplexa ärenden kan ordföranden bryta behandlingen i plenum och låta de ursprungliga förslagsställarna, eller en utsedd grupp, arbeta med förslag till beslut som mötet sedan får ta ställning till. När frågan diskuterats färdigt, vilket mötet avgör gemensamt, går det vidare till beslut. Vid en ”beslutssession” kan beslut fattas i enhet enligt en viss procedur. Uppnås inte enighet eller acceptans kan mötet hänföra bearbetningen till en mindre grupp som senare återkommer med ett förändrat förslag. Går inte det kan ordföranden fråga om de som inte stöder förslaget och inte kan acceptera det kan stå ut med ett beslut och mötet kan i så fall fatta beslut genom överenskommelse. Om det inte heller är möjligt kan undersökas om det är möjligt att avstå från att fatta beslut under dagen eller vid mötet, genom att föra frågan till ett annat forum för beslut, t.ex. delegation till styrelsen, återremiss till ursprunglig frågeställare eller genom beslut om att det inte är fråga om rätt beslutsinstans. Om det finns konsensus för att beslut måste fattas under mötet/dagen förs frågan över till att hanteras med majoritetsbeslut. Vissa beslut fattas alltid med majoritetsbeslut: budget, personval, ändringar i stadgan och ansvarsfrihet. Även i

dessa situationer rekommenderas dock att behandlingen innan beslutsmomentet ska ske enligt konsensusmetoder. Majoritetsbeslut kan också vara nödvändigt när det är viktigt att veta hur många som stödjer ett visst förslag eller inte. Innan mötet ska fatta beslut med majoritet förutsätts att presentation, klargörande och öppen diskussion skett enligt manualen. För att övergå till majoritetsbeslut krävs att mötet är överens om att frågan måste beslutas under dagen/mötet, men konsensus inte kan uppnås varken genom enighet, acceptans eller överenskommelse, eller genom att två ombud så begär genom att väcka ordningsfråga. Om endast ett ombud begär att majoritetsbeslut ska fattas utan att detta stöds av minst ett ombud till, faller ordningsfrågan utan vidare diskussion.

Efter att de båda som har väckt ordningsfrågan fått argumentera för sin sak, lämnas ordet fritt i ordningsfrågan. Ombud får endast tala en gång i ordningsfrågan. Detta gäller inte det ombud som först begärde ordningsfrågan. Han eller hon tillåts att vid behov lämna replik. När talarlistan är tom, röstar mötet om ordningsfrågan. Frågan avgörs med enkel majoritet. Om beslutet blir att frågan ska avgöras med majoritetsbeslut avgör stadgarna om det ska ske med enkel eller kvalificerad majoritet. För den eventuellt fortsatta debatten rekommenderas att det finns tydliga regler kring talartid, om det är möjligt att tala mer än en gång, replik, etc. Ordförande bör, om så är möjligt, ge möjlighet att låta varannan talare tala för respektive emot frågan, oavsett talarlista. Om ordningsfråga angående majoritetsbeslut väcks under pågående överläggningssession, kan ordförande besluta att ordningsfrågan diskuteras när överläggningen är klar.

På Equmeniakyrkans webbplats finns mer information om konsensusmetoder och deras manual, som också innehåller flödesscheman och exempel; se <https://equmeniakyrkan.se/konsensus/> (2018-08-26).

På Kyrkornas världsråds webbplats finns deras regler för möten. Även dessa regler innehåller flödesscheman för beslutsprocesser; se *Appendix B: Flow chart of consensus procedures* <https://www.oikoumene.org/en/resources/documents/assembly/2006-porto-alegre/3-preparatory-and-background-documents/guidelines-for-the-conduct-of-meetings-of-the-wcc/> (2018-08-26).

Utskottets överväganden

Motion 2018:47

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:47.

Utskottet menar, i likhet med utskottets tidigare ställningstagande (O 2017:8), att unga har möjlighet att engagera sig genom de olika nomineringsgrupperna. Utskottet vill åter lyfta den påverkansmöjlighet som barn och unga har idag genom De Ungas Kyrkomöte. De möten, kallade forum, som hålls dagen före kyrkomötets första session och de ”motionssvar” som delas ut till kyrkomötesledamöterna är mycket uppskattade och gör att barn och unga finns med i kyrkomötets ärendeberedning. Utskottet anser inte att olika grupper ska ges yttrande- och förslagsrätt i kyrkomötet. Den nu beskrivna ordningen tillgodoser det inflytande barn och unga har i relation till andra grupper. Det är därför utskottets mening att motionen ska avslås. Utskottet har inför sina överläggningar tagit del av vad De Ungas Kyrkomöte anfört i sin behandling av motionen.

Motion 2018:92

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:92.
--

Utskottet konstaterar att det nyligen har genomförts en parlamentariskt sammansatt utredning om kyrkomötets arbetsformer, som genom ett förslag från presidiet ledde till att kyrkomötet 2017 fattade beslut om att införa möjlighet till tematiska kyrkomötessammanträden. Ett sådant sammanträde ska genomföras första gången 2019 för att därefter utvärderas. Utskottet noterar att även vid tillämpning av konsensusmetoder finns tillfällen där majoritetsomröstningar ändå måste genomföras. Det är utskottets uppfattning att det beredningsarbetet som genomförs i bl.a. kyrkomötets utskott präglas av en strävan av att efter diskussion hitta konsensuslösningar. Kyrkomötets nuvarande arbetsmetoder innehåller därmed i praktiken delar som påminner om de i motionen föreslagna konsensusmetoderna. Mot bakgrund av vad som nu anförts menar utskottet att motionen ska avslås.

Uppsala den 5 oktober 2018

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Robert Krantz, Mattias Benke, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Arnold Boström, Olle Reichenberg, Johnny Lilja, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars-Ola Dahlgvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Victor Ramström, August Hermansson, Benny Ahremark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Linda Lindberg, Margareta Karlsson, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Reservation

Vi reserverar oss mot utskottets beslut att avslå motion 2018:47 till förmån för bifall till motionen.

Sven Gunnar Persson och Anette Nordgren

Särskild mening

Om jag hade varit ordinarie ledamot så hade jag reserverat mig mot beslutet att avslå motion 2018:47 till förmån för bifall till motionen.

August Hermansson

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2018:9

Valsedelsdistribution och rösträtt vid direkta val

Sammanfattning

I betänkandet behandlas två motioner som berör de direkta valen, dels motion 2018:7 med förslag om en förändrad distribution av valsedlar, dels motion 2018:89 med förslag om en inskränkning i rösträtten för personer som kort tid före ett kyrkoval blivit tillhöriga. Utskottet föreslår att båda motionerna ska avslås. Avseende motion 2018:7 menar utskottet att kostnaderna med en förändrad valsedelsdistribution inte är motiverad och att det inte heller är lämpligt att överflytta ansvaret till stiftens på grund av stiftens olika förutsättningar. Avseende motion 2018:89 menar utskottet att det inte finns tillräckligt stöd för att överväga en inskränkning i rösträtten av de i motionen angivna skälen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:7.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:89, punkt 1.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:89, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2018:7 av Margaretha Herthelius m.fl., Valsedelsdistribution på stiftsnivå

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ombesörja att all valsedelsdistribution gällande samtliga val vid kyrkovalet sker genom respektive stifts försorg.

Motion 2018:89 av Bengt Kjellgren m.fl., Rösträtt för nyligen inträdda medlemmar

Kyrkomötet beslutar att

1. ändra i kyrkoordning så att inledningen av 33 kap. 2 § får följande lydelse: ”Den som tillhör Svenska kyrkan *och tillhörde Svenska kyrkan den 1 november året före valåret* och fyller 16 år senast på valdagen har rösträtt vid direkta kyrkliga val om han eller hon är folkbokförd i...” (ändring i kursiv stil),
2. uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av kyrkoordningen avseende när nyligen inträdda medlemmar ska ha rösträtt i de kyrkliga valen.

Yttrande från Kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över motion 2018:89 i Kn 2018:7y, bilaga.

Bakgrund

Valsedelsdistribution

Gällande ordning m.m.

Kyrkostyrelsen tillhandahåller blanka valsedlar för samtliga val. Dessa ska i god tid före valet finnas hos valnämnderna, på samtliga pastorsexpeditioner och stiftskanslier i landet samt på kyrkokansliet (38 kap. 34 § kyrkoordningen). Kyrkostyrelsen ansvarar vidare för att grupp- och kandidatförteckningar trycks och distribueras till valnämnderna (38 kap. 31 § sista stycket). På en blank valsedel kan väljaren själv skriva vilken nomineringsgrupp, och vilka kandidater, som han eller hon vill rösta på. Genom grupp- och kandidatförteckningarna får väljaren uppgift om vilka grupper och kandidater som finns att rösta på i varje valkrets. Blanka valsedlar och grupp- och kandidatförteckningar ska finnas på alla röstmottagningsställen (38 kap. 52 §).

Kyrkostyrelsen tillhandahåller även på beställning av en nomineringsgrupp till gruppen de valsedlar med förtryckta uppgifter om gruppen och kandidater som ska användas vid valen. Valsedlarna ska betalas i förskott i den mån bidrag inte utgår (38 kap. 32 § första stycket och 33 §). De valsedlar som kyrkostyrelsen tillhandahåller nomineringsgrupperna levereras inte avseende något slag av val till valnämnderna (se ovan), utan till den beställande nomineringsgruppen. Nomineringsgruppen anger själv högst en leveransadress per valkrets för alla val utom kyrkomötesvalet, där nomineringsgrupperna i stället vid 2017 års val kunde ange sex adresser per valkrets. En nomineringsgrupp kan också låta trycka sina valsedlar på annat sätt.

I praktiken görs beställningar av valsedlar genom att nomineringsgrupperna efter att ha registrerat sina kandidater i ett särskilt IT-system där även anger hur många valsedlar av ett visst slag som gruppen vill beställa samt de önskade leveransadresserna. Stiftelsen kontrollerar sedan beställningarna i IT-systemet och kontrollerar att intyg om valsedelsbidrag finns för den beställda kvantiteten valsedlar. Kyrkostyrelsen trycker sedan, i förekommande fall efter kontroll av mottagen förskottsbetalning, och distribuerar valsedlarna till de angivna leveransadresserna. Vid kyrkovalet 2017 fanns för valsedelstryck upphandlat ett tryckeri som tryckte samtliga valsedlar och en distributör. Distributionen skedde löpande vartefter tryckeriet hade producerat valsedlarna. Nomineringsgrupperna har därefter att kontrollera att valsedelsleveranserna är rätt i förhållande till gruppens beställningar, t.ex. att de fått rätt antal valsedlar, att valsedlarna inte innehåller tryckfel och att rätt valsedlar levererats till rätt leveransadress. Nomineringsgrupperna kan sedan, om de vill, sortera och distribuera valsedlarna till de ställen där de vill att valsedlar ska finnas (se vidare nedan om ansvar för utläggning av valsedlar). Det systemstöd som byggdes inför valet 2017 stödjer hela valsedelsprocessen enligt gällande regelverk och kvalitetskrav, däribland hantering av valsedelsutformning, beställning, kontroll av valsedelsbidrag, fakturering och slutligen generering av tryckunderlag. Det är sammantaget en omfattande process som inkluderar många moment, aktörer och IT-system med beroende mellan varandra. Det förutsätter ett nära samarbete mellan valkansliet, tryckeriet och distributören avseende tryckunderlag, tryckning, kvalitetskontroll, packning, märkning av leveransadress, meddelande om leveransdag, leverans och nomineringsgruppens kontroll av mottagna valsedlar.

I anslutning till, eller om det inte är möjligt inne på, varje röstmottagningsställe ska det av valnämnderna även ordnas en lämplig plats där valsedlar kan läggas ut. Valförrättarna och röstmottagarna har ansvar för att det finns utlagt blanka valsedlar för vart och ett av valen (21 § kyrkostyrelsens beslut [SvKB 2015:15] med närmare bestämmelser om direkta val). De ska även se till att valsedlar för val till kyrkomötet

och stiftsfullmäktige i de valkretsar som innefattas i den egna valnämndens ansvarsområde finns utlagda på samma plats, om sådana valsedlar senast 18 dagar före valdagen har tillhandahållits valnämnden av någon nomineringsgrupp som deltar i valen. Valnämnden kan även besluta att valsedlar som lämnats vid en senare tidpunkt också ska läggas ut av valförrättarna och röstmottagarna. Oavsett detta har dock alla nomineringsgrupper som deltar i något av de val som äger rum på röstmottagningsstället rätt att själva lägga ut valsedlar på samma plats. Alla nomineringsgrupper ska vid tillämpning av bestämmelserna om utläggning av valsedlar behandlas lika. Nomineringsgrupperna har hittills ansvaret för utläggning av valsedlar vid val till kyrkofullmäktige. Se dock vidare nedan angående 2017 års kyrkomötesbeslut.

Vid genomförande av 2017 års kyrkoval trycktes 4 miljoner blanka valsedlar som distribuerades till 614 valnämnder. Därutöver trycktes 95 miljoner namnvalsedlar beställda av 682 nomineringsgrupper fördelat på 3 272 leveransadresser. Sammantaget skickade valkansliet 4 826 unika försändelser med valsedlar.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågan om distribution av valsedlar har tidigare behandlats av kyrkomötet.

I motionen *Förenkla hanteringen av valsedlar* (2007:47) föreslogs att en stor del av valsedlarna till kyrkomötet och valsedlarna till stiftsfullmäktige skulle gå direkt till valnämnderna och att nomineringsgrupperna skulle få beställa just vad den egna gruppen behöver för valarbetet inom ramen för valbudgeten. Organisationsutskottet föreslog i sitt betänkande *Valfrågor* (O 2007:5) avslag på motionen med motiveringen att förslaget medför stora praktiska och ekonomiska konsekvenser som inte uppväger fördelarna. Kyrkomötet beslöt i enlighet med utskottets förslag (KmSkr 2007:17).

Vid 2013 års kyrkomöte behandlades motionen *Förenkla valarbetet* (2013:45) om distribution av valsedlar till valnämnderna. Motionären föreslog att kyrkostyrelsen från och med kyrkovalet 2017 skulle låta distribuera alla valsedlar direkt från tryckeriet till respektive valnämnd. I betänkandet *Vissa frågor om de kyrkliga valens administration* (O 2013:14) föreslog Organisationsutskottet att det kan vara lämpligt att skapa ett system där nationell nivå låter distribuera valsedlar från tryckeri till respektive valnämnd. Utskottet underströk att ett sådant system kan vara resurskrävande för nationell nivå men att frågan trots allt var viktig att belysa. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag att med anledning av bland annat motion 2013:45 uppdras till kyrkostyrelsen att inom ramen för en utvärdering av 2013 års kyrkoval göra en fördjupad analys av motionens förslag och återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar som berör de kyrkliga valens administration (KmSkr 2013:17). Kyrkostyrelsen redovisade i en skrivelse (KsSkr 2015:2, bilaga 3, s. 52) sin fördjupade analys av att från och med kyrkovalet 2017 låta distribuera valsedlarna direkt från tryckeri till respektive valnämnd. Analysen visade att distribution direkt från tryckerierna till valnämnderna skulle få ett antal konsekvenser för i första hand nomineringsgrupper, församlingar och pastorat samt kyrkokansliet.

Valsedlar till kyrkovalet trycks och levereras löpande under perioden från och med den 10 juni fram till och med mitten av augusti under valåret. Under perioden levererar tryckerierna de valsedlar som har tryckts löpande. Genom att styra om distributionen till valnämnderna beräknas antalet leveransadresser öka väsentligt, från 3 244 till ca 16 494 stycken.

För församlingar och pastorat skulle förslaget innebära ett ökat krav på bemanning under sommarmånaderna. Det skulle även behöva regleras

att det är valnämnden som ska ansvara för utläggning av alla valsedlar, inte endast blanka, på samtliga röstmottagningsställen.

För nomineringsgrupperna skulle förslaget innebära en minskad arbetsbörda eftersom själva distributionen av nomineringsgruppernas valsedlar helt överflyttas till Svenska kyrkans personal och valnämnderna. Förslaget skulle dock även för nomineringsgrupperna medföra en ökad administration genom att grupperna redan i samband med beställning av valsedlar måste ange hur många valsedlar som ska distribueras till respektive valnämnd. Det bedöms vidare att sista tidpunkten för att göra tilläggsbeställningar av valsedlar behöver tidigareläggas tillsammans med tidpunkten för sena omtryck.

För kyrkostyrelsens valkansli skulle förslaget innebära ett behov av att utveckla en beställningsfunktion för valsedlar samt utökade personalresurser. Vid kyrkovalet 2013 arbetade två personer halvtid med att spåra valförsändelser under perioden från och med juni till och med augusti. Skälet till att försändelserna måste följas är dels kostnadsaspekter, för att minska antalet returnerade försändelser, dels rättssäkerhetsaspekter, för att garantera att valsedlarna når mottagaren. Ett ökat antal försändelser innebär en ökad arbetsbörda i motsvarande mån som antalet försändelser ökar. Det ökade antalet försändelser i sig bedöms vidare generellt kraftigt öka riskerna i valsedelshanteringen.

För enbart kyrkostyrelsens valkansli bedöms förslaget innebära ökade kostnader med ca 3,1 miljoner kronor. Därutöver antas ytterligare kostnader tillkomma för församlingar och pastorat tillsammans med andra konsekvenser, t.ex. i form av förändrad semesterplanering eftersom en beredskap att omhänderta valförsändelser under sommarmånaderna måste finnas i varje pastorat eller församling som inte ingår i ett pastorat.

Kyrkostyrelsen bedömde att de ovan redovisade ökade kraven på valadministrationen, i kombination med de väsentligt ökade kostnaderna, inte stod i proportion till vinsten för kyrkovalets genomförande i dess helhet. Mot denna bakgrund saknades enligt kyrkostyrelsen tillräckligt starkt bärande skäl att förändra valsedelsdistributionen på det sätt som då hade föreslagits. Kyrkostyrelsen menade dock att frågan om valsedelsdistributionen är angelägen att följa och i den mån det är möjligt att underlätta. Kyrkostyrelsen beslöt därför om att öka antalet leveransadresser i kyrkomötesvalet från tre till sex i respektive valkrets (stift), för att minska de avstånd som valsedlar behöver distribueras av nomineringsgrupperna.

Vid 2015 års kyrkomöte behandlades ytterligare en motion (2015:79) om förändrad valsedelsdistribution. I motionen föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att skicka alla valsedlar direkt till varje valnämnd så att nomineringsgruppen kan hämta sina valsedlar på plats hos valnämnden. Organisationsutskottet, som i sitt betänkande (O 2015:1) redovisade kyrkostyrelsens återredovisning av uppdraget från 2013, föreslog avslag på motionen. Detta blev också kyrkomötets beslut. Utskottet anförde följande.

Utskottet är medvetet om att distributionen av valsedlar till valnämnderna är en stor och kostsam insats, oavsett vem som genomför den. Utskottet menar dock att motionens förslag är särdeles kostnadsdrivande och påverkar församlingar och pastorat i alltför stor omfattning för att fördelarna med motionens intentioner ska överväga nackdelarna. Utskottet menar också att nomineringsgruppernas arbete med valsedlar är en viktig del av det demokratiska arbetet inom Svenska kyrkan.

Kyrkomötet 2017 beslutade på förslag av Organisationsutskottet (O 2017:11) med anledning av en motion (2017:69) att uppdra till kyrkostyrelsen att införa en ordning där valförrättarna och röstmottagarna ska se till att även valsedlar för de lokala valen, i de valkretsar som innefattas i den egna valnämndens ansvarsområde och som kommit till valnämnden i rätt tid, finns utlagda på samma sätt som valsedlar till stiftsfullmäktige och kyrkomötet. Ärendet bereds för närvarande av kyrkostyrelsen och planeras slutrapporteras till kyrkomötet 2019 (KsSkr 2018:3 s. 10, KmSkr 2017:23).

Rösträtt vid direkta val

Gällande ordning m.m.

Den som tillhör Svenska kyrkan och fyller 16 år senast på valdagen har rösträtt vid direkta kyrkliga val om han eller hon är kyrkobokförd i 1. församlingen, om det gäller val till en församling, 2. en församling som ingår i pastoratet, om det gäller val till ett pastorat, 3. en församling inom stiftet, om det gäller val till stiftsfullmäktige, eller 4. landet, om det gäller val till kyrkomötet (33 kap. 2 § kyrkoordningen). Frågor om rösträtt vid direkta val avgörs på grundval av en röstlängd som har upprättats före valet (33 kap. 3 §). Röstlängden upprättas för varje valdistrikt och upptar dem som har rösträtt vid valen, grundat på uppgifterna i tillhörighetsregistret (56 kap. 1 § 1) 30 dagar före den ordinarie valdagen (38 kap. 37 §). Det innebär att den som efter denna tidpunkt väljer att utträda ur Svenska kyrkan behåller sin rösträtt, medan den som inträtt som medlem inte kommer att erhålla rösträtt. En felaktig uppgift i röstlängden kan dock rättas (38 kap. 41 §).

Till bestämmelsen i 33 kap. 2 § om röstberättigade finns även ett antal beroenden på andra håll i regelverket. Exempelvis avgörs med grund i bestämmelsen vem som vid varje given tidpunkt är klagoberättigad i vissa förberedande beslut inför kyrkovalet (38 kap. 91 §). Vidare baseras antalet mandat som ska finnas i kyrkofullmäktige på antalet röstberättigade per den 1 oktober året före valåret (3 kap. 5 §). Detsamma gäller fördelningen av fasta valkretsmandat vid val till stiftsfullmäktige (38 kap. 14 §) respektive kyrkomötet (38 kap. 18 §). Det påverkar även vem som kan vara stödperson för nyregistrering av gruppbe-teckningar i ett direkt val (38 kap. 21 §). Även den fördelning av elektorer som stiftsstyrelsen ska besluta om i samband med biskopsval, som genomförs vid den tidpunkt som stiftsstyrelsen bestämt, är beroende av antalet röstberättigade enligt 33 kap. 2 § (8 kap. 17 §).

Tabellen nedan redovisar inträden och utträden enligt kyrkobokföringen för personer som både inträtt och utträtt ur Svenska kyrkan under perioden januari–oktober samma år. En person kan under perioden ha inträtt eller utträtt mer än en gång. Som jämförelsetal anges även totalt antal inträden i respektive utträden ur Svenska kyrkan för motsvarande period samt andelen återinträden och återutträden i procent av det totala antalet in- och utträden. Siffrorna tar inte hänsyn till hur många som har uppfyllt rösträttsålder. Vid kyrkovalet 2017 omfattade röstlängden dem som var röstberättigade den 18 augusti 2017. Antalet röstberättigade var 5 160 334 personer varav 984 680 röstade.

		Åter- utträden	Åter- inträden	Utträden	Inträden	Andel åter- utträden	Andel åter- inträden
2015	jan-feb	52	65	3 440	1 361	1,51 %	4,78 %
	mar-apr	72	54	8 374	1 567	0,86 %	3,45 %
	maj-jun	69	54	7 113	1 776	0,97 %	3,04 %
	jul-aug	50	53	5 237	1 044	0,95 %	5,08 %
	sep-okt	86	69	19 247	1 310	0,45 %	5,27 %
2016	jan-feb	27	46	4 255	1 238	0,63 %	3,72 %
	mar-apr	69	56	10 862	1 502	0,64 %	3,73 %
	maj-jun	107	99	18 096	1 703	0,59 %	5,81 %
	jul-aug	87	60	14 330	924	0,61 %	6,49 %
	sep-okt	323	221	32 834	1 143	0,98 %	19,34 %
2017	jan-feb	54	52	6 839	1 182	0,79 %	4,40 %
	mar-apr	77	45	16 664	1 506	0,46 %	2,99 %
	maj-jun	60	96	9 935	1 760	0,60 %	5,45 %
	jul-aug	63	181	10 023	1 501	0,63 %	12,06 %
	sep-okt	301	124	44 362	2 134	0,68 %	5,81 %

Utskottets överväganden

Motion 2018:7

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:7.

Utskottet konstaterar att kyrkomötet vid flera tidigare tillfällen har behandlat frågor om distribution av valsedlar. Det är en viktig och i många delar komplicerad insats som är kostsam oavsett hur och av vem den genomförs. Vid kyrkomötet 2015 behandlades senast en liknande motion. Utskottet uttalade då att det dåvarande förslaget, som handlade om distribution av valsedlar direkt till valnämnderna, var så kostnadsdrivande och hade en så stor påverkan på församlingar och pastorat att fördelarna med en förändrad distribution inte kunde överväga nackdelarna. Detta är också utskottets uppfattning avseende förslaget i den nu aktuella motionen. Förslaget skulle därutöver innebära att ansvaret för valsedelsdistributionen överflyttas till stiftens. Inte heller detta menar utskottet skulle vara en lämplig ordning sett till stiftens olika förutsättningar. Utskottet menar därför att motionen ska avslås.

Utskottet vill i sammanhanget framhålla att kyrkomötet 2017 fattade beslut om att valnämndens skyldighet att lägga ut valsedlar på röstmottagningsställen ska utvidgas till att avse samtliga val, vilket kan minska nomineringsgruppernas insats något. Det har även under utskottets överläggningar framkommit att det finns ytterligare utrymme för effektivisering av den valsedelsdistribution som görs inom ramen för gällande ordning. Utskottet noterar i denna del att kyrkostyrelsen till kyrkomötet 2015 uttalade (KsSkr 2015:2, bilaga 3, sidan 53) att valsedelsdistribution är en angelägen fråga att följa och, om möjligt, underlätta hanteringen av. Utskottet förutsätter därför att kyrkostyrelsen också gör detta löpande, inte minst med utgångspunkt i kyrkostyrelsens utvärdering av valets genomförande. Utskottet noterar slutligen att det även finns möjlighet för nomineringsgrupperna att i vissa delar samverka och samordna valsedelshanteringen lokalt.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:89.
--

Fråga om rösträtt i de kyrkliga valen är en demokratifråga och valhandlingen har betydelse som ett uttryck för samhörigheten med kyrkan. Av dem som inträder i Svenska kyrkan finns ett mindre antal som inom en kort tid därefter åter utträder. Skälen för detta kan vara många och motiven till detta kan inte utläsas genom statistiska uttag. Av det uttag som redovisas i bakgrunden kan dock utläsas att antalet korta medlemskap, till skillnad från vad som ibland framförs, i vart fall inte har ökat i någon påtaglig omfattning i samband med 2017 års kyrkoval. Det är enligt utskottets mening inte lämpligt att mot denna bakgrund överväga att begränsa en nybliven tillhörigs samhörighet med kyrkan genom att inskränka rösträtten. Utskottet noterar också de synpunkter som Kyrkorättsnämnden har framfört. Utskottet föreslår av dessa skäl att motionen ska avslås.

Uppsala den 5 oktober 2018

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Mattias Benke, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Arnold Boström, Olle Reichenberg, Johnny Lilja, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars-Ola Dahlqvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Victor Ramström, August Hermansson, Benny Ahremark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Linda Lindberg, Margareta Karlsson, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Ragnar Persenius och Åsa Nyström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2018:7y

Rösträtt för nyligen inträdda medlemmar

Kyrkorättsnämndens yttrande över motion 2018:89

I första att-satsen i motion 2018:89 finns ett förslag till ändring 33 kap. 2 § kyrkoordningen som innebär att det ska vara ett nytt villkor för att ha rösträtt vid direkta kyrkliga val att tillhöra Svenska kyrkan den 1 november året före valåret. Andra att-satsen i motionen innehåller inte något förslag till ändring i kyrkoordningen och behandlas därför inte av Kyrkorättsnämnden.

De principiella synpunkter på uppställningen av ett förslag till ändringar i kyrkoordningen och på beredningen av ett sådant förslag som Kyrkorättsnämnden framför i yttrandet 2018:2y gäller även beträffande motion 2018:89.

Om bestämningen av vem som har rösträtt fixeras till en viss tidpunkt förändras den faktiska innebörden i ett antal bestämmelser i kyrkoordningen där det är av betydelse vilka personer och hur många som är röstberättigade. Det gäller t.ex. vilka personer som enligt 4 kap. 23 § nominerar kandidater inför val av församlingsråd eller hur många elektorer som ska utses av vart och ett av församlingarnas/pastoratens kyrkofullmäktige inför ett kommande biskopsval enligt 8 kap. 17 §. Enligt vissa bestämmelser avseende kyrkovalet ska en avstämning göras av antalet röstberättigade den 1 oktober året före ett valår. Det gäller bl.a. fördelningen av fasta valkretsmandat vid val till stiftsfullmäktige och kyrkomötet enligt 38 kap. 14 § respektive 38 kap. 18 §. Det är inte känt vid en avstämning den 1 oktober vilka som kommer att tillhöra Svenska kyrkan en månad senare, alltså den 1 november. Det blir med hänsyn till det som här redovisats inte möjligt att fatta beslut om den föreslagna ändringen i 33 kap. 2 § utan att ändra även andra bestämmelser i kyrkoordningen.

Uppsala den 29 augusti 2018

På Kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Stig Eriksson, Mattias Benke, Manilla Bergström, Lotta Lind, Mats Törnered och biskop Ragnar Persenius.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2018:10

Förbud mot främlingsfientliga nomineringsgrupper m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2018:18 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med ändring i kyrkoordningen så att främlingsfientliga och rasistiska grupper hindras från deltagande i Svenska kyrkans arbete och förbjuds att bilda nomineringsgrupper inför kyrkovalet. Utskottet tar kraftfullt avstånd från alla former av rasism och andra kränkningar av alla människors värde och värdighet. Svenska kyrkans beslutsorgan har ett kollektivt ansvar för att Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära följs. Utskottet finner att kampen mot rasism och andra sådana kränkningar bör föras genom öppen och fri debatt snarare än genom förbud i kyrkoordningen. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:18.

Motionens förslag

Motion 2018:18 av Lars B Andersson m.fl. Förbud mot främlingsfientliga nomineringsgrupper

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med ändring i kyrkoordningen så att främlingsfientliga och rasistiska grupper hindras från deltagande i Svenska kyrkans arbete och förbjuds att bilda nomineringsgrupper inför kyrkovalet.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2018:18 i Ln 2018:5y, *bilaga*.

Bakgrund

Om nomineringsgrupper och partier

Enligt 2 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan är Svenska kyrkan en öppen folkkyrka, som i samverkan mellan en demokratisk organisation och kyrkans ämbete bedriver en rikstäckande verksamhet.

I inledningstexten till kyrkoordningens nionde avdelning, om val, står bl.a. följande.

Inom kyrkan väljs människor till olika förtroendeuppdrag och för att överlägga och fatta beslut på hela gemenskapens vägnar. Så har det varit

genom kyrkans hela historia. I mycket har kyrkans beslutsordningar knutit an till men även påverkat vad som har gällt i det samhälle där kyrkan har verkat.

Svenska kyrkan har den ordningen att de kyrkotillhöriga väljer sina företrädare i beslutande organ genom demokratiska val. Därigenom ger de kyrkliga valen var och en som tillhör kyrkan en möjlighet att ta ansvar för hur församlingen ska fullgöra sin grundläggande uppgift och hur stiftet och den nationella nivån ska främja den uppgiften. Denna breda delaktighet i kyrkans styrelse har också sin grund i kristen människosyn och i Guds folks gemensamma ansvar på dopets grund för kyrkans alla angelägenheter.

Valsystemet kan utformas på olika sätt så länge grundläggande värden tas till vara. Dit hör rätten till fria val som ger möjlighet för var och en att med lika rösträtt välja enligt sin egen övertygelse. Valhandlingen har också betydelse som ett uttryck för samhörighet med kyrkan.

Nomineringsgrupper förekommer endast i förhållande till de direkta val som genomförs enligt 38 kap. kyrkoordningen. En definition av vad en nomineringsgrupp är saknas i förarbetena till kyrkoordningen. Det förutsätts i 38 kap. kyrkoordningen att en nomineringsgrupp har registrerat en gruppbezeichnung och anmält ett antal kandidater för att kunna delta i valet. I delbetänkandet *Val, indelning, kyrkobokföring, arkiv* (SKU 1998:4) användes termen parti i stället för nomineringsgrupp. Utredningen anförde att termen parti definierades i enlighet med dåvarande 3 kap. 7 § regeringsformen, där det stadgades att ”med parti avses varje sammanslutning eller grupp av väljare, som uppträder i val under särskild beteckning”. Enligt utredningen är det väljarnas egen sak att själva organisera sig i grupper, som i dessa sammanhang benämndes partier. Utredningen poängterade att termen parti inte enbart avsåg politiska partier. I huvudbetänkandet *Förslag till kyrkoordning* (SKU 1998:1) hade termen parti ersatts av termen nomineringsgrupp utan någon närmare beskrivning varför. Inte heller Svenska kyrkans centralstyrelse berörde frågan i den efterkommande skrivelsen (CsSkr 1998:3). Utredningens uttalanden gällande termen parti torde dock gälla termen nomineringsgrupp.

Vad gäller termen parti så fanns den tidigare definierad i 3 kap. 1 § tredje stycket regeringsformen. Enligt det nu borttagna tredje stycket i nämnda lagrum var ett parti varje sammanslutning eller grupp av väljare som uppträder i val under särskild beteckning. Det fanns således inga krav på särskild storlek eller form för att ett parti skulle anses föreligga. Det krävdes inte heller att partiet hade något politiskt program, stadgar eller styrelse. Ett parti behövde inte heller uppfylla kriterierna för en juridisk person.

I den nu gällande regeringsformen finns ingen definition av termen parti. När definitionen föreslogs tas bort anförde regeringen att ändringen inte innebar någon ändring i sak i fråga om möjligheterna för en sammanslutning eller väljargrupp att ställa upp i val utan att dessförinnan ha organiserat verksamheten på sådant sätt att kraven för att vara en juridisk person är uppfyllda. Regeringen anförde vidare att det faktum att termen parti inte är närmare definierat i lag är ett uttryck för att det i vårt land sedan lång tid har ansetts vara en viktig princip att partiernas verksamhet ska regleras med försiktighet med hänsyn till vikten av en fri åsiktsbildning. Några rättsliga begränsningar avseende partiernas ideologier finns inte heller. Avsaknaden av restriktioner vad gäller partibildning ska ses i ljuset av regeringsformens starka skydd för föreningsfriheten, som tillförsäkrar var och en frihet gentemot det allmänna att sammansluta sig med andra för allmänna och enskilda syften. Föreningsfriheten anses

grundläggande för den politiska verksamheten eftersom politiska partier är att anse som föreningar. Regeringen betonade dock att allmänna lagar och andra bindande föreskrifter naturligtvis gäller fullt ut för partier och deras företrädare liksom för andra organisationer och deras företrädare. (se prop. 2013/14:70)

Om inomkyrklig tillsyn

Enligt inledningstexten till kyrkoordningens trettonde avdelning, om tillsyn och överklagande, har alla som tillhör kyrkan ansvar för att evangeliet når ut, men att det inte utövas någon formell tillsyn över detta. Däremot behövs, för gemenskapen och enhetens skull, en särskilt ordnad tillsyn över församlingarna. Det hör till biskopens och stiftets uppdrag att svara för en sådan tillsyn. Församlingarnas självstyrelse utövas inom ramen för kyrkans gemensamma bekännelse och ordningar. Därför är de underkastade tillsyn från biskop och domkapitel. De som tillhör en församling har också möjlighet att få prövat om beslut har fattats enligt den fastställda ordningen. Den som vigs till ett uppdrag inom kyrkans vigningstjänst avger löften att fullgöra sina uppgifter enligt kyrkans lära och ordning. På den grunden ges han eller hon ett särskilt ansvar för grundläggande funktioner i kyrkans liv. Alla i vigningstjänsten måste därför svara för hur de efterlever de löften som de har gett vid vigningen. Tillsynen över detta utövas av biskopen och domkapitlet i respektive stift, och för biskoparnas del av en särskild ansvarsnämnd på nationell nivå.

Till detta kan nämnas regleringen i 5 kap. 2 § tredje stycket kyrkoordningen, där det sägs att kyrkoherden har ansvar för tillsyn över all verksamhet utifrån Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. I inledningstexten till kyrkoordningens första kapitel sägs att den grundläggande tro, bekännelse och lära som Svenska kyrkan står för ska komma till uttryck i allt vad kyrkan gör och säger. Det hör till kyrkoherdens uppdrag att verka för och ha tillsyn över att detta gäller i församlingar och pastorat. I detta ingår ett ansvar för kyrkoherden att uppmärksamma domkapitel och biskopen på om det t.ex. fattas beslut som kyrkoherden menar står i strid mot Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Om förbud mot rasistiska organisationer

Enligt artikel 4(b) i Förenta nationernas (FN:s) konvention om avskaffande av alla former av rasdiskriminering (Rasdiskrimineringskonventionen) har Sverige en folkrättslig skyldighet att förbjuda rasistiska organisationer samt att kriminalisera medlemskap i dessa organisationer. Sverige ratificerade konventionen år 1971. Frågan om införande av ett förbud mot rasistiska organisationer i Sverige har varit föremål för en rad utredningar. Sverige har kritiserats av bl.a. FN:s rasdiskrimineringskommitté för att inte fullt ut leva upp till konventionens artikel 4 (b). Den svenska lagstiftaren har dock ansett att svensk lagstiftning lever upp till konventionens krav, bl.a. genom införande av brottsbalkens (1962:700) bestämmelser om hets mot folkgrupp (se 16 kap. 8 § BrB).

I sitt betänkande *Fri- och rättigheter, m.m.* (2017/18:KU34) avstyrkte Konstitutionsutskottet en motion om förbud mot rasistiska organisationer. Utskottet hänvisade bl.a. till sina tidigare ställningstaganden i frågan, då man uttalat att svårigheterna att upprätthålla grundläggande rättssäkerhetskrav vad gäller förutsebarhet och avgränsning av det straffbara området leder till att ett förbud mot rasistiska organisationer inte borde införas. Riksdagen biföll utskottets förslag.

Genom kommittédirektiv 2018:61 *Rasistiska symboler* har en särskild utredare fått i uppdrag att bl.a. ta ställning till om den nuvarande straffrättsliga regleringen i fråga om rasistiska och liknande symboler är ändamålsenligt utformad och att överväga

behovet av och förutsättningarna för att förtydliga eller komplettera dagens lagstiftning. Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2019.

Kyrkomötets tidigare behandling

2017 års kyrkomöte behandlade en motion (2017:109) om förbud mot rasistiska nomineringsgrupper. Organisationsutskottet anförde i sitt betänkande O 2017:6 att utskottet tar avstånd från rasism och extremism. Utskottet anförde vidare att det ställer sig kritiskt till att förbjuda vissa människor och nomineringsgrupper på det sätt som föreslogs i motionen och på så vis inskränka demokratin. Motionen föreslogs avslås och kyrkomötet beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Konferensen mot främlingsfientlighet, rasism och populistisk nationalism i samband med global migration

Den 18–20 september 2018 medverkade ärkebiskop Antje Jackelén vid konferensen mot främlingsfientlighet, rasism och populistisk nationalism i samband med global migration ("World Conference on Xenophobia, Racism, and Populist Nationalism in the Context of Global Migration") som anordnades av Kyrkornas världsråd och Vatikanen. Konferensen samlade kyrkoledare från hela världen och representanter från olika samhällssektorer, bl.a. flera FN-organ. Konferensdeltagarna enades om ett uttalande som finns översatt till svenska. I uttalandet sägs bl.a. följande:

Rasism skapar och vidmakthåller utsattheten för medlemmar av vissa grupper och förvägrar dem deras rättigheter och existens och försöker rättfärdiga förtrycket av dem. I den meningen är rasism en synd, både i sina personliga och systemiska uttryck, och går stick i stäv med den kristna tron. Den är ofta närvarande både i länder som migranter kommer ifrån och dit de beger sig. Människor med en tro måste fördöma rasism, eftersom den förvägrar mänsklig värdighet och tillhörighet till den mänskliga familjen och vanställer Guds avbild i varje människa. (<https://www.svenskakyrkan.se/nyheter/uttalande-fran-konferens-om-framlingsfientlighet-rasism-och-populistisk-nationalism>)

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:18.
--

Utskottet vill inledningsvis poängtera att det kraftfullt tar avstånd från alla former av rasism och andra kränkningar av alla människors värde och värdighet. Utskottet delar till fullo skrivningarna i Läronämndens yttrande (2018:5y) om att det är grundläggande i kristen människosyn att värna, driva och ge uttryck för alla människors lika och okränkbara skapelsegivna värde och värdighet och att det i Svenska kyrkan förutsätts att beslutsorganen, där nomineringsgrupperna är företrädade, följer Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Svenska kyrkans beslutsorgan har ett kollektivt ansvar för att Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära följs. Den som vigs till ett uppdrag inom kyrkans vigningstjänst har ett särskilt ansvar och måste svara för hur de efterlever de löften som de har gett vid vigningen. Förtroendevalda inom Svenska kyrkan förutsätts dela Svenska kyrkans grundläggande värderingar, men det finns inget bekännelsekrav på enskilda förtroendevalda. Tillsynen från biskop och domkapitel avser församlingarnas och pastora-rens beslutsorgan och personer inom vigningstjänsten.

Utskottet finner att kampen mot rasism, främlingsfientlighet och andra kränkningar bör föras genom öppen och fri debatt snarare än genom förbud i kyrkoordningen. Att företrädare för Svenska kyrkan i olika sammanhang lyfter fram den kristna människosynen är ett bättre redskap i kampen mot rasismen än att förbjuda vissa grupper. Ett exempel som är värt att lyfta fram särskilt är uttalandet som gjordes av konferensen mot främlingsfientlighet, rasism och populistisk nationalism i samband med global migration, där ärkebiskop Antje Jackelén deltog. Att genom ändringar i kyrkoordningen utestänga vissa åsikter och nomineringsgrupper strider mot grundläggande demokratiska principer och leder till svåra avgränsningsproblem. Vidare riskerar det att leda till allt fler inskränkningar på sikt.

Mot bakgrund av det anförda, och med ett kraftfullt avståndstagande från alla former av rasism och kränkningar av alla människors värde och värdighet, föreslår utskottet att motion 2018:18 ska avslås.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Monica Lindell Rylén, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mattias Benke, Lars-Ola Dahlgvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Victor Ramström, August Hermansson, Benny Ahremark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Arnold Boström, Johnny Lilja, Margareta Karlsson, Stefan Aro och Olov Lindquist.

Biskoparna Ragnar Persenius och Åsa Nyström har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till förmån för bifall till motion 2018:18.

Lars B Andersson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2018:5y

Svenska kyrkans människosyn och beslutsorgan

Läronämndens yttrande över motion 2018:18

Det är grundläggande i kristen människosyn att värna, driva och ge uttryck för alla människors lika och okränkbara skapelsegivna värde och värdighet.

Av kyrkoordningens inledningstext till sjunde avdelningen framgår följande:

Kallelsen att föra ut evangelium är given åt hela Guds folk. Alla i kyrkan är lemmar i en och samma kropp. Dopet är den grundläggande vigningen till tjänst i kyrkan och ger delaktighet i kyrkans gemensamma uppdrag. Förtroendevalda, frivilliga medarbetare, anställda och de som vigs till uppdrag inom kyrkans vigningstjänst ska fullgöra de speciella uppdrag som de anförtrotts i solidaritet med Svenska kyrkan och kyrkans tro, bekännelse och lära. Alla står i evangeliets tjänst och under dess auktoritet.

I Svenska kyrkan förutsätts således att beslutsorganen, där nomineringsgrupperna är företrädare, följer Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Uppsala den 31 augusti 2018

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winnige.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2018:11

Rösträtt för präster och diakoner i EFS vid biskopsval

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2018:64 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ges i uppdrag att initiera de ändringar i styrdokument som behöver göras för att präster och diakoner i aktiv tjänst inom EFS ska få rösträtt vid val av biskop i Svenska kyrkan. Enligt utskottets mening är den avgränsning som idag finns vad avser rösträtt för präster och diakoner i biskopsval väl avvägd. Vidare noterar utskottet att en översyn av processen kring nominering och val av biskopar planeras remitteras hösten 2018. Utskottet anser att resultatet av detta arbete ska inväntas. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:64.

Motionens förslag

Motion 2018:64 av David Castor, Rösträtt vid biskopsval för präster och diakoner i EFS

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera de ändringar i styrdokument som behöver göras för att präster och diakoner i aktiv tjänst inom EFS ska få rösträtt vid val av biskop i Svenska kyrkan.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2018:64 i Ln 2018:7y, *bilaga*.

Bakgrund

Allmänt om rösträtt i biskopsval

Biskopsval regleras i 8 kap. 7–39 a §§ kyrkoordningen. Av reglerna framgår bl.a. att vid ett biskopsval, som inte avser befattningen som ärkebiskop eller biskop i Visby stift, har följande personer rösträtt:

1. domkapitlets och stiftsstyrelsens ledamöter,
2. de som är anställda tills vidare eller minst sex månader som präster eller diakoner i stiftet eller i någon av dess församlingar eller pastorat, och
3. särskilt utsedda elektorer. (se 8 kap. 13 §)

Om valet avser biskop i Visby stift har utöver de personer som redan nämnts de rösträtt som är anställda tills vidare eller minst sex månader som präster eller diakoner för utlandsförsamlingarna. (se 8 kap. 14 a §)

Vid valet av ärkebiskop har domkapitlets och stiftsstyrelsens ledamöter i samtliga stift rösträtt, tillsammans med ledamöterna i kyrkostyrelsen, de som är anställda tills vidare eller minst sex månader som präster eller diakoner i Uppsala stift eller i någon av dess församlingar eller pastorat samt särskilt utsedda elektor i Uppsala stift. (se 8 kap. 14 §)

Elektorerna väljs av kyrkofullmäktige i församlingar och pastorat. Det ska väljas lika många elektor som det finns röstberättigade präster och diakoner anställda i stiftets församlingar och pastorat samt anställda pastorsadjunkter när stiftsstyrelsen beslutar om tidpunkt för valet. För elektorerna ska det väljas lika många ersättare. Vid valet av elektorerna och deras ersättare får inte de personer rösta som redan har rösträtt vid biskopsvalet. (se 8 kap. 16, 18, 20 och 22 §§) Valbar till elektor och ersättare för elektor är den som är valbar till ledamot i kyrkofullmäktige. Den som redan har rösträtt vid biskopsvalet är dock inte valbar. (se 8 kap. 22 §)

Vid val av biskop i Visby ska för varje församling i Svenska kyrkan i utlandet de valda ledamöter i kyrkorådet som tillhör Svenska kyrkan välja lika många elektor som det finns röstberättigade präster och diakoner anställda för församlingen vid tidpunkten för elektorsvalet. En elektor ska tillhöra Svenska kyrkan och vara valbar i den församling som förrättar valet. (se 8 kap. 23 a §)

Kyrkomötets tidigare behandling

Reglerna om rösträtt vid biskopsval har ändrats sedan kyrkoordningens ikraftträdande. Redan vid kyrkoordningens tillkomst diskuterades frågan om diakonernas rösträtt vid biskopsval och efter förslag om detta i utredningen *Styra och leda* (SKU 2008:1) beslutade 2009 års kyrkomöte om en sådan ordning. I nämnda utredning behandlades även frågan om präster inom EFS skulle ges rösträtt i biskopsval. Utredningen anförde att det finns ett direkt samband mellan vilka präster som är valbara till domkapitlet och som deltar i det valet, och vilka präster som har rösträtt i biskopsval. Utredningen menade vidare att även om EFS-prästerna står under tillsyn av biskop och domkapitel utan att ha rösträtt i biskopsvalet så kan samma sak sägas om andra präster och även diakoner, inte minst de som är pensionerade.

Kyrkostyrelsen anförde i sin skrivelse *Styrning och ledning m.m.* (KsSkr 2009:5) att det ”skulle vara olämpligt att göra en avgränsning som innebär att EFS-prästerna hade rösträtt, men inte andra präster och diakoner som står under tillsyn av biskop och domkapitel utan att fördenskull ha en sådan anställning som enligt Kyrkostyrelsens förslag skulle leda till rösträtt” (KsSkr 2009:5, sidan 56). Organisationsutskottet instämde i sitt betänkande O 2009:1 i kyrkostyrelsens bedömning och kyrkomötet följde utskottets förslag.

Frågan om rösträtt för EFS-präster anställda i samsamarbetskyrkor behandlades även av 2011 års kyrkomöte med anledning av en motion (Mot 2011:50). Organisationsutskottet konstaterade i sitt betänkande (O 2011:10) att flertalet EFS-präster är anställda i en EFS-förening, men att det även finns EFS-präster anställda i en församling. De senare är dock normalt inte anställda på en befattning som präst utan på andra befattningar. Om en EFS-präst ändå har anställning som komminister så har hon eller han rösträtt både vid biskopsval och vid domkapitelsval. Utskottet anförde vidare att det finns ett stort antal andra präster och diakoner som, i likhet med EFS-prästerna, står under biskopens och domkapitlets tillsyn men som inte heller har rätt att delta i

biskops- eller domkapitelsval. Utskottet menade att det är en god ordning att avgränsningen av vilka som ska ha rösträtt i dessa val har gjorts till de som är anställda som präster eller diakoner. Utskottet föreslog att motionen skulle avslås och kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Vid 2015 års kyrkomöte beslutades att med anledning av motion 2015:85 uppdra till kyrkostyrelsen att, med utgångspunkt i principen att stiftet utser sin biskop, genomföra en översyn av processen kring nominering och val av biskopar. En promemoria har upprättats och planeras remitteras hösten 2018. (se KsSkr 2018:3 *Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden*).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:64.

Utskottet konstaterar att det redan idag är så att inte alla präster och diakoner har rösträtt i biskopsval utan enbart de som är anställda tills vidare eller minst sex månader som präster eller diakoner i stiftet eller i någon av dess församlingar eller pastorat. Den avgränsningen anser utskottet vara väl avvägd. Om utvecklingen inom Svenska kyrkan skulle gå emot att allt fler präster och diakoner tjänstgör under andra former än idag, skulle möjligen ett större grepp behöva tas om frågan om rösträtt i biskopsval.

Utskottet noterar vidare att en översyn av processen kring nominering och val av biskopar planeras remitteras hösten 2018. Resultatet av detta arbete anser utskottet ska inväntas. Mot bakgrund av det anförda föreslås motion 2018:64 avslås.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Monica Lindell Rylén, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mattias Benke, Lars-Ola Dahlqvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Victor Ramström, August Hermansson, Benny Ahremark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Arnold Boström, Johnny Lilja, Margareta Karlsson, Stefan Aro och Olov Lindquist.

Biskoparna Ragnar Persenius och Åsa Nyström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2018:7y

Rösträtt vid biskopsval för präster och diakoner i EFS

Läronämndens yttrande över motion 2018:64

Enligt Svenska kyrkans episkopala ordning står alla präster och diakoner som innehar anställning i stiftsorganisationen eller stiftets församlingar eller är bosatta inom stiftets område under biskopens tillsynsansvar.

Rösträtt i biskopsval är enligt 8 kap. § 13 kyrkoordningen emellertid begränsad och omfattar inte alla som står under biskopens tillsyn.

Utifrån Svenska kyrkans episkopala ordning finns inga läromässiga hinder för att förändra regleringen av rösträtten vid biskopsval i enlighet med förslaget.

Uppsala den 30 augusti 2018

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Ann-Katrin Bosbach, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2018:12

Begravningsverksamhet

Sammanfattning

I betänkandet behandlas två motioner. I motion 2018:30 föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att dels utvärdera hur Svenska kyrkan sedan år 2000 hanterat sitt myndighetsansvar för begravningsverksamheten, dels utreda konsekvenserna av en överföring av huvudmannaskapet för begravningsverksamheten från Svenska kyrkan till kommunerna. Utskottet finner att det saknas skäl att ompröva kyrkomötets tidigare ställningstaganden i frågan om huvudmannaskapet för begravningsverksamheten. Det saknas därför också behov av att tillsätta en utredning av det slag som motionären efterfrågar. I motion 2018:46 föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att besluta om former för att utarbeta riktlinjer inom begravningsverksamheten för transport av urnor och andra avgifter som styrs av externa aktörer. Utskottet menar att det inte har framkommit några uppgifter som talar för att det problem som beskrivs i motionen är omfattande och att det stöd som efterfrågas kan erbjudas på andra sätt än som föreslås i motionen. Utskottet föreslår att motionerna ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:30.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:46.

Motionernas förslag

Motion 2018:30 av Sten Janson m.fl., Huvudmannaskapet för begravningsverksamheten

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att dels utvärdera hur Svenska kyrkan sedan år 2000 hanterat sitt myndighetsansvar för begravningsverksamheten, dels utreda konsekvenserna av en överföring av huvudmannaskapet för begravningsverksamheten från Svenska kyrkan till kommunerna.

Motion 2018:46 av Lars G Linder, Avgifter för transport av urnor

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen besluta om former för att utarbeta riktlinjer inom begravningsverksamheten för transport av urnor och andra avgifter som styrs av externa aktörer.

Bakgrund

Huvudmannaskapet

Gällande ordning m.m.

Huvudman för begravningsverksamheten är, enligt begravningslagen (1990:1144), den församling eller kyrkliga samfällighet inom Svenska kyrkan eller – efter särskilt beslut av regeringen – den kommun som är skyldig att anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda inom visst geografiskt avgränsat förvaltningsområde. Det finns en huvudman inom varje förvaltningsområde. (Prop. 1998/99:38 Staten och trossamfunden – Begravningsverksamheten, kulturminnena, personalen, avgiftsbetalningen m.m., s. 98).

I 2 kap. 3 § kyrkoordningen erinras om att föreskrifter om församlingens ansvar för begravningsverksamheten finns i begravningslagen. Om flera församlingar samverkar i ett pastorat, som utgör en kyrklig samfällighet, ligger uppgiften att som huvudman ha ansvar för begravningsverksamheten hos pastoratet (2 kap. 5 § första och tredje styckena, jfr 2 kap. 10 a §). Den 1 januari 2019 träder nya bestämmelser med anknytning till begravningsverksamheten i kraft. Dessa bestämmelser beslutades av 2017 års kyrkomöte (se KmSkr 2017:18, O 2017:1, SvKB 2017:17) och innebär att varje församling och pastorat som är huvudman för begravningsverksamhet genom beslut i kyrkofullmäktige ska fastställa riktlinjer för hur begravningsverksamheten ska vara utformad (2 kap. 6 a §). Det ingår även i stiftets uppgifter att ha tillsyn över hur församlingarnas och pastoratens uppdrag som huvudman för begravningsverksamheten fullgörs (57 kap. 1 §) och kyrkostyrelsen svarar för övergripande frågor avseende begravningsverksamheten (10 kap. 3 § 10). Länsstyrelsen utövar tillsyn över begravningsverksamheten enligt begravningslagen (10 kap. begravningslagen). (Se vidare KsSkr 2017:5 s. 12 f. och 30 ff. angående frågor om den statliga och kyrkliga tillsynen.)

I 1 kap. 1 § begravningslagen definieras innehållet i begreppet begravningsverksamhet som ”de olika åtgärder som har direkt samband med förvaltningen av allmänna begravningsplatser”. I 9 kap. 6 § finns vidare en uppräknning av vilka tjänster som huvudmannen ska tillhandahålla utan kostnad för ett dödsbo. Begreppet begravningsväsendet är dock inte reglerat i begravningslagen, men anses normalt vara vidare än begreppet begravningsverksamhet. I begravningsväsendet inkluderas även åtgärder och tjänster i samband med begravning som inte inkluderas i begravningsavgiften, t.ex. anordna begravningsceremoni, gravskötsel och att svepa och lägga den avlidne i kista. (A. prop. s. 98)

I Kyrkoberedningens slutbetänkande *Staten och trossamfunden* (SOU 1994:42) föreslogs att Svenska kyrkan även efter relationsförändringen mellan kyrkan och staten ska vara huvudman för begravningsverksamheten. Som skäl anfördes att någon kritik mot den hittills gällande ordningen inte förekommit och att de borgerliga kommunerna i sina remissyttranden motsatt sig att som obligatorisk uppgift handha begravningsverksamheten. I regeringens efterföljande förslag till principbeslut om relationsförändringen, *Ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan* (prop. 1995/96:80), föreslogs att huvudmannaskapet för de allmänna begravningsplatserna skulle ligga kvar hos Svenska kyrkan, vilket också blev riksdagens beslut. I propositionen anfördes bl.a. att kyrkan sköter förvaltningen av sina begravningsplatser på ett föredömligt sätt, att flertalet kyrkogårdar d.v.s. begravningsplatser är belägna på kyrkotomter och att det finns ett starkt stöd för denna ordning bland remissorganen. I principbeslutet fastslogs även att finansieringen av begravningsverksamheten skulle vara lokalt förankrad och vara en del av kyrkoavgiften för dem som är medlemmar i

Svenska kyrkan. Det senare har dock delvis förändrats därefter, bl.a. på initiativ av Svenska kyrkan, se Kyrkorättsutskottets betänkande *Huvudmannaskap för begravningsverksamheten* (Kr 2013:6) för en närmare redogörelse.

O 2018:12

Tidigare behandling i kyrkomötet

Vid kyrkomötet år 2003 behandlades en motion (2003:20) där Svenska kyrkans huvudmannaskap för begravningsverksamheten berördes. Kyrkomötet avslöt motionen på förslag av Kyrkorättsutskottet. Utskottet menade att Svenska kyrkan ombesörjer begravningsverksamheten på ett bra sätt, att verksamheten är ett naturligt inslag i kyrkans verksamhet samt att de skäl som låg till grund för beslutet om den nuvarande ordningen inte har förändrats (Kr 2003:4).

Vid kyrkomötet år 2004 behandlades ett förslag (motion 2004:6) om att driva frågan att förmå regeringen utreda ett annat huvudmannaskap för begravningsverksamheten för icke-kristna trosbekännare. Även denna motion avslöts på förslag av Kyrkorättsutskottet, som anförde att Svenska kyrkan har anförtrotts uppgiften av staten, att det inte framförts några önskemål från samhällets sida om en ändring och att det därmed inte är en angelägenhet för Svenska kyrkan att ta initiativ till en förändring (Kr 2004:3).

Vid kyrkomötena år 2013, 2015 och 2017 behandlades motioner där det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle utreda konsekvenserna av ett förändrat huvudmannaskap för begravningsverksamheten (2013:59, 2015:50 och 2017:41). Kyrkomötet avslöt motionerna på förslag av Kyrkorättsutskottet, som anslöt sig till vad kyrkomötet tidigare hade uttalat om att det saknas skäl att utreda eventuella konsekvenser av ett förändrat huvudmannaskap (Kr 2013:6, 2015:3 och 2017:4). Utskottet anförde huvudsakligen att Svenska kyrkan alltjämt ombesörjer begravningsverksamheten väl och med stort förtroende, att den är en naturlig och viktig del i Svenska kyrkans arbete samt att de skäl som låg till grund för beslutet om den nuvarande ordningen alltjämt är bärande. Dessa omständigheter, menade utskottet, innebar att det också saknades behov av att tillsätta utredningar av efterfrågat slag.

Kyrkomötet 2015 gav även kyrkostyrelsen i uppdrag att klargöra hur frågorna om kyrkans tillsyn och samordning avseende begravningsverksamheten ska hanteras (se Kr 2015:2). Kyrkostyrelsen återkom till kyrkomötet 2017 med förslag om ändringar i kyrkoordningen (KsSkr 2017:5). Kyrkomötet beslöt i sak i enlighet med förslaget (O 2017:5 och KmSkr 2017:18). Ändringarna i kyrkoordningen träder i kraft den 1 januari 2019, se avsnittet ”Gällande ordning m.m.” ovan. Syftet med ändringarna är att stärka och tydliggöra församlingarnas och pastoratens arbete med utförandet av uppdraget som huvudmän, att förtydliga att stiftet har ett mandat att utöva tillsyn över hur huvudmännen fullgör sitt uppdrag och att kyrkostyrelsen svarar för övergripande frågor.

Behandling i Sveriges riksdag

Riksdagen har vid motionsbehandling vid ett antal tillfällen, senast under riksåret 2017/18, behandlat frågan om Svenska kyrkan som huvudman för begravningsverksamheten. Samtliga motioner har på förslag av konstitutionsutskottet avslagits med motiveringen att det saknas skäl att förorda en ändring eller omprövning av relationerna mellan staten och Svenska kyrkan (Riksdagens betänkanden 2017/18:KU29, 2015/16:KU12, 2013/14:KU27, 2011/12:KU12, 2008/09:KU7, 2002/03:KU20 och 2000/01:KU1).

Riktlinjer för avgifter inom begravningsverksamheten

Gällande ordning m.m.

I förarbetena till kyrkoordningen uttalades att beslut ska tas på så låg nivå som möjligt, dvs. en s.k. subsidiaritetsprincip ska gälla inom kyrkan (SKU 1998:3 *Arbetet på olika kyrkliga nivåer*, s. 179). Denna har ansetts komma till uttryck bl.a. genom 6 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan, där det anges att kyrkomötet inte får besluta i sådana enskilda frågor som det är en församlings eller stifts uppgift att besluta i. Vidare uttalades (a. bet., s. 180): ”Det är t.ex. inte den nationella nivåns uppdrag att genom uttalanden i Kyrkomötet eller på annat sätt utanför kyrkoordningens ram försöka binda församlingar och stift till ett visst handlingsmönster.” Kyrkostyrelsen har inte getts någon allmän rätt att utfärda anvisningar, riktlinjer eller rekommendationer för verksamheten i stift och församlingar (Edqvist, m.fl., *Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2018 med kommentarer och angränsande lagstiftning*, s. 245). Kyrkomötets normgivning sker genom bestämmelser i kyrkoordningen eller på delegation från kyrkomötet av kyrkostyrelsen och undantagsvis domkapitlet (a. bet., s. 179. Se även 10 kap. 1 a och 2 §§). Kyrkoordningen innehåller inte några bestämmelser som delegerar till kyrkostyrelsen att bindande besluta om former för utarbetande av riktlinjer inom begravningsverksamheten eller begravningsväsendet (se angående denna term under rubriken huvudmannaskapet ovan).

Enligt 9 kap. 6 § begravningslagen (1990:1144) ingår som en tjänst i begravningsavgiften transporter från det att huvudmannen övertagit ansvaret för stoftet till dess att gravsättning har skett, med undantag av transport för gravsättning utanför huvudmannens område, om inte transporten beror på ett avtal om tillhandahållande av särskilda gravplatser. I samband med införandet av begravningsavgiften uttalades i förarbetena bl.a. följande (prop. 1998/99:38):

Det är naturligt att huvudmannens kostnadsansvar för transporter inträder när stoftet efter den avlidne kommit till den bisättningslokal eller motsvarande som huvudmannen anvisar eller när huvudmannen på annat sätt övertagit ansvaret för stoftet. Det är inte meningsfullt att söka begränsa kostnadsansvaret endast till transporter som är obligatoriska. Utgångspunkten bör i stället vara att sådana transporter av den avlidne som normalt förekommer i förvaltningsområdet i samband med en begravning bör ingå i avgiften. Dit hör t.ex. transport till en lokal för begravningsceremoni inom rimligt avstånd samt transport till begravningsplats som huvudmannen anvisar eller till och från krematorium. Det är inte möjligt att i lag i detalj precisera alla förutsättningar för att kostnaden för en transport skall ingå i begravningsavgiften. Det är en fråga som får lösas i den praktiska tillämpningen.

Att det allmänna tar ansvar för kostnaden för transporter i samband med en begravning betyder inte att transporterna måste utföras av huvudmannen för begravningsverksamheten. Det ligger lika nära till hands att den transportorganisation som redan finns hos begravningsbyråerna utnyttjas. Väsentligt är dock att transporterna utförs på ett pietetsfullt och värdigt sätt. Flertalet dödsbon tar i dag hjälp av en begravningsbyrå för att ordna en begravning. Huvudmannen bör som regel kunna svara för kostnaderna för de transporter som den av dödsboet valda begravningsbyrån utför. Det utesluter inte att huvudmannen fastställer fasta ersättningar för vissa transporter eller schablonregler för hur ersättningen skall beräknas.

För transporter av urnor som sker inom huvudmannens område, eller i övrigt där huvudmannen är skyldig att stå för transporten, stannar kostnaden i begravningsverksamheten och finansieras genom begravningsavgiftsmedel. När transporter upphandlas ska det, liksom övriga upphandlingar som genomförs enligt kyrkoordningens bestämmelser, göras affärsmässigt (47 kap. 3 § kyrkoordningen). Kostnaden för en transport som innefattas i begravningsverksamheten tas aldrig ut av dödsboet.

För säkra transporter av urnor med aska inom begravningsverksamheten, dvs. de transporter som finansieras av begravningsavgiften, finns ett ramavtal med en transportleverantör. Avtalet har tecknats av Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation tillsammans med Sveriges Begravningsbyråers Förbund/Memento och Fonus. Samtliga medlemmar i arbetsgivarorganisationen har tillgång till avtalet.

Transport mellan olika huvudmän på grund av de anhörigas önskemål bekostas alltid av dödsboet. I de fall dödsboet vill ha en transport som faller utanför huvudmannens uppdrag, t.ex. vid transport till en annan huvudman, ska dödsboet stå för denna kostnad. Transporttjänster av detta slag erbjuds normalt inte av Svenska kyrkans huvudmän, utan av begravningsbyråer (angående begravningsbyråverksamhet, se vidare betänkande O 2013:5, KsSkr 2014:2, bilaga 2, underbilaga 2 B och KsSkr 2018:3, s. 18).

Utskottets överväganden

Motion 2018:30

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:30.

Utskottet konstaterar inledningsvis att begravningsverksamheten står under statlig tillsyn. Det är utskottets mening att den begravningsverksamhet som bedrivs av Svenska kyrkans huvudmän fungerar väl och att huvudmannaskapet för begravningsverksamheten fullgörs med förtroende. Även om det finns anledning att följa och analysera samhällsutvecklingen, menar utskottet att det saknas anledning att ompröva kyrkomötets tidigare ställningstaganden i fråga om huvudmannaskapet (Kr 2015:6 och däri hänvisade betänkanden). Detta innebär också att det saknas behov av att tillsätta en utredning av det slag som efterfrågas. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Motion 2018:46

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:46.

Utskottet konstaterar att det inte har framkommit några uppgifter som talar för att det problem som beskrivs i motionen är omfattande. Det är utskottets mening att det stöd till församlingar och pastorat som efterfrågas redan i dag kan erbjudas på andra sätt, exempelvis via nationella ramavtal. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Uppsala den 5 oktober 2018

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Mattias Benke, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Arnold Boström, Olle Reichenberg, Johnny Lilja, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars-Ola Dahlgvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Victor Ramström, August Hermansson, Benny Ahreemark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Linda Lindberg, Margareta Karlsson, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Ragnar Persenius och Åsa Nyström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2018:13

Verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd

---

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd. Utskottet föreslår att kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelsen 2017 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd till handlingarna.

Bakgrund

Valprovsningsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i 10 kap. 9 § kyrkoordningen. Den självständiga ställning som uttrycks i 10 kap. 9 § andra stycket innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i Valprovsningsnämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av Valprovsningsnämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen. Någon granskning av hur Valprovsningsnämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

I 4 kap. 7 § andra stycket i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om Arbetsordning för kyrkomötet anges att Organisationsutskottet bereder till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd.

Nämndens verksamhetsberättelse

Under 2017 har nämnden behandlat 14 ärenden inklusive verksamhetsberättelsen för 2016. Ärendena VN 2017/ 1 och 2017/2 gällde båda inbjudan att lämna synpunkter på promemorior. De flesta överklaganden kom in i samband med valet och avsåg följande frågor. Fastställande av kandidatförteckning (VN 2017/4), registrering av gruppbeteckning och anmälan av kandidater (VN 2017/5), presentation av nomineringsgrupper (VN2017/6) förhandsbesked avseende valsedlars giltighet (VN 2017/7), person som nekats rösta i vallokal (VN2017/8) Tillgång till valsedlar (VN2017/9), valbarhet i svenska kyrkan i utlandet (VN2017/10), felaktig information i vallokal om personvalskryss (VN2017/11), valbarhet (anteckning om dop) (VN2017/12), rangordning av personvalda kandidater m.m. (VN2017/13). Inget av besluten efter valet har medfört att något val har behövt göras om.

Valprovsningsnämnden har noterat att antalet överklagade beslut har minskat något, särskilt i samband med val. Nämnden bedömer att informationsinsatser från

kyrkokansliet i Uppsala och nytt datorstöd vid nomineringsgruppers anmälan av kandidater har haft en god effekt för att minska antalet fel som kan begås.

Valprövningsnämnden anser att det finns bestämmelser som skulle kunna anpassas mer efter vad som gäller t.ex. förvaltningsrättsligt. Ett sådant exempel är kravet på att ett överklagande ska vara egenhändigt undertecknat (58 kap. 4 § kyrkoordningen). Nämnden menar att första stycket, andra meningen, skulle kunna formuleras enligt följande: ”Klaganden ska ange vilket beslut som överklagas och vilken ändring i beslutet som begärs”.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans valprövningsnämnd till handlingarna.

Avsikten med verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Valprövningsnämndens verksamhet. Kyrkomötet har inte heller att ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed har inte heller utskottet att göra någon värdering i fråga om hur verksamheten bedrivs. Utskottet har inte heller i övrigt funnit skäl att ta upp någon särskild fråga utifrån verksamhetsberättelsen, men utskottet har noterat att det exempel på anpassning av en bestämmelse i kyrkoordningen som anges är inom beredningsområdet för Tillsyns- och uppdragsutskottet. Utskottet har därför uppmärksammat Tillsyns- och uppdragsutskottet på vad valprövningsnämnden anfört i den delen. Kyrkomötet föreslås lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Philip Carlquist, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Monica Lindell Rylén, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mattias Benke, Lars-Ola Dahlgvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Victor Ramström, August Hermansson, Benny Ahremark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Arnold Boström, Johnny Lilja, Margareta Karlsson, Stefan Aro och Olov Lindquist.

Biskoparna Ragnar Persenius och Åsa Nyström har deltagit i utskottets överläggningar.